

Bruxelles, 30. travnja 2024.
(OR. en)

9220/24

**Međuinstitucijski predmet:
2022/0051(COD)**

**CODEC 1168
DRS 43
SUSTDEV 55
COMPET 470
PE 124**

INFORMATIVNA NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Prijedlog DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o dužnoj pažnji za održivo poslovanje i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 – ishod prvog čitanja u Europskom parlamentu (Strasbourg, od 22. do 25. travnja 2024.)

I. UVOD

U skladu s odredbama članka 294. UFEU-a i Zajedničkom izjavom o praktičnim načinima provedbe postupka suodlučivanja¹ uspostavljen je niz neformalnih kontakata između Vijeća, Europskog parlamenta i Komisije u cilju postizanja dogovora o ovom predmetu u prvom čitanju.

¹ SL C 145, 30.6.2007, str. 5.

U tom je kontekstu predsjednik Odbora za pravna pitanja (JURI), Adrián VÁZQUEZ LÁZARA (Renew, ES), u ime tog odbora predstavio kompromisni amandman (amandman broj 430) na navedeni prijedlog direktive, za koji je izvjestiteljica Lara WOLTERS (S&D, NL) izradila nacrt izvješća. O tom je amandmanu postignut dogovor tijekom navedenih neformalnih kontakata. Nisu podneseni drugi amandmani.

II. GLASOVANJE

Na plenarnoj sjednici 24. travnja 2024. glasovanjem je usvojen kompromisni amandman (amandman broj 430) na navedeni prijedlog direktive. Tako izmijenjeni prijedlog Komisije predstavlja stajalište Parlamenta u prvom čitanju, koje je sadržano u njegovoj zakonodavnoj rezoluciji iz Priloga ovom dokumentu².

Stajalište Parlamenta odražava prethodni dogovor institucija. Vijeće bi stoga trebalo moći odobriti stajalište Parlamenta.

Akt bi se tada donio u formulaciji koja odgovara stajalištu Parlamenta.

² Verzija stajališta Parlamenta iz zakonodavne rezolucije označena je kako bi se obilježile promjene nastale na temelju amandmana na prijedlog Komisije. Dodaci tekstu Komisije istaknuti su *podebljanim slovima i kurzivom*. Simbolom „■” označen je izbrisani tekst.

P9_TA(2024)0329

Dužna pažnja za održivo poslovanje

Zakonodavna rezolucija Europskog parlamenta od 24. travnja 2024. o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o dužnoj pažnji za održivo poslovanje i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 (COM(2022)0071 – C9-0050/2022 – 2022/0051(COD))

(Redovni zakonodavni postupak: prvo čitanje)

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Prijedlog Komisije upućen Europskom parlamentu i Vijeću (COM(2022)0071),
- uzimajući u obzir članak 294. stavak 2., članak 50. stavak 1. i članak 50. stavak 2. točku (g) te članak 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, u skladu s kojima je Komisija podnijela Prijedlog Parlamentu (C9-0050/2022),
- uzimajući u obzir članak 294. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
- uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora od 14. srpnja 2022.¹,
- uzimajući u obzir privremeni sporazum koji je odobrio nadležni odbor u skladu s člankom 74. stavkom 4. Poslovnika te činjenicu da se predstavnik Vijeća pismom od 15. ožujka 2024. obvezao prihvatiti stajalište Europskog parlamenta u skladu s člankom 294. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,
- uzimajući u obzir članak 59. Poslovnika,
- uzimajući u obzir mišljenja Odbora za vanjske poslove, Odbora za međunarodnu trgovinu, Odbora za ekonomsku i monetarnu politiku, Odbora za zapošljavanje i socijalna pitanja,

¹ SL C 443, 22.11.2022., str. 81.

Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane, Odbora za razvoj, Odbora za industriju, istraživanje i energetiku, Odbora za unutarnje tržište i zaštitu potrošača,

- uzimajući u obzir izvješće Odbora za pravna pitanja (A9-0184/2023),
- 1. usvaja sljedeće stajalište u prvom čitanju²;
- 2. poziva Komisiju da predmet ponovno uputi Parlamentu ako zamijeni, bitno izmijeni ili namjerava bitno izmijeniti svoj Prijedlog;
- 3. nalaže svojoj predsjednici da stajalište Parlamenta proslijedi Vijeću, Komisiji i nacionalnim parlamentima.

² Ovo stajalište zamjenjuje amandmane usvojene 1. lipnja 2023. (Usvojeni tekstovi, P9_TA(2023)0209).

Stajalište Europskog parlamenta usvojeno u prvom čitanju 24. travnja 2024. radi donošenja Direktive (EU) 2024/... Europskog parlamenta i Vijeća o dužnoj pažnji za održivo poslovanje i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 te Uredbe (EU) 2023/2859

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 50. stavak 1., članak 50. **stavak 2. točku (g)** i članak 114.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora¹,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom²,

¹ SL C 443, 22.11.2022., str. 81.

² Stajalište Europskog parlamenta od 24. travnja 2024.

budući da:

- (1) ***Kako je navedeno u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU)***, Unija se temelji na ***vrijednostima poštovanja*** ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, kako je utvrđeno u Povelji Europske unije o temeljnim pravima („Povelja”). Te temeljne vrijednosti koje su nadahnule stvaranje Unije, kao i univerzalnost i nedjeljivost ljudskih prava te poštovanje načela Povelje Ujedinjenih naroda (UN) i međunarodnog prava, trebali bi usmjeravati djelovanje Unije na međunarodnoj sceni. Takvo djelovanje uključuje poticanje održivoga gospodarskog i socijalnog razvoja te razvoja zaštite okoliša u zemljama u razvoju.
- (2) ***U skladu s člankom 191. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU)***, visok stupanj zaštite okoliša, poboljšanje kvalitete okoliša i promicanje temeljnih europskih vrijednosti među prioritetima su Unije, kako je utvrđeno u komunikaciji Komisije od 11. prosinca 2019. naslovljenoj „Europski zeleni plan”. Ostvarenje tih ciljeva uvjetovano je sudjelovanjem ne samo javnih tijela nego i privatnih subjekata, posebno poduzeća.

- (3) U komunikaciji od 14. siječnja 2020. naslovljenoj „Jaka socijalna Europa za pravednu tranziciju” Komisija se obvezala da će unaprijediti europsko socijalno tržišno gospodarstvo kako bi se postigla pravedna tranzicija prema održivosti, ***a da pritom nitko ne bude zapostavljen***. Ovom Direktivom doprinijet će se i europskom stupu socijalnih prava, kojim se promiču prava kojima se osiguravaju pravedni radni uvjeti. Dio je politika i strategija Unije koje se odnose na promicanje dostojanstvenog rada diljem svijeta, među ostalim u globalnim lancima vrijednosti, kako je navedeno u Komunikaciji Komisije od 23. veljače 2022. o dostojanstvenom radu u cijelom svijetu.
- (4) Ponašanje poduzeća u svim sektorima gospodarstva ključno je za uspjeh Unijinih ciljeva održivosti jer se poduzeća iz Unije, posebno velika, oslanjaju na globalne lance vrijednosti. Zaštita ljudskih prava i okoliša jednako je tako u interesu poduzeća, posebno s obzirom na sve veću zabrinutost potrošača i ulagača u vezi s tim temama. Na razini Unije i na nacionalnoj razini već postoji nekoliko inicijativa kojima se potiču poduzeća koja podupiru preobrazbu usmjerenu na vrijednosti.

- (5) U postojećim međunarodnim standardima odgovornog poslovnog ponašanja navodi se da bi poduzeća trebala štititi ljudska prava i utvrditi kako bi se trebala baviti pitanjem zaštite okoliša u svim segmentima svojeg poslovanja i svim lancima vrijednosti. U Vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima („Vodeća načela UN-a”) prepoznaje se odgovornost poduzeća za postupanje s dužnom pažnjom u pogledu ljudskih prava utvrđivanjem, sprečavanjem i ublažavanjem negativnih učinaka svojeg poslovanja na ljudska prava te snošenjem odgovornosti za način na koji nastoje otkloniti te učinke. U Vodećim načelima UN-a navodi se da bi poduzeća trebala izbjegavati kršenje ljudskih prava i otkloniti negativne učinke na ljudska prava koje su prouzročila, kojima su pridonijela ili s kojima su povezana u svojem poslovanju, svojim društvima kćerima te putem svojih izravnih i neizravnih poslovnih odnosa.

- (6) Koncept dužne pažnje u pogledu ljudskih prava utvrđen je i dodatno razrađen u Smjernicama Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) za multinacionalna poduzeća kojima je primjena dužne pažnje proširena na teme povezane s okolišem i upravljanjem. Smjernice OECD-a o postupanju s dužnom pažnjom za odgovorno poslovno ponašanje (Smjernice o odgovornom poslovnom ponašanju) i sektorske smjernice međunarodno su priznati okviri kojima se utvrđuju praktični koraci dužne pažnje kako bi se poduzećima pomoglo u utvrđivanju, sprečavanju i ublažavanju stvarnih i potencijalnih učinaka te odgovaranju za načine na koje nastoje otkloniti te učinke u svojem poslovanju, lancima *opskrbe* i drugim poslovnim odnosima. Koncept dužne pažnje ugrađen je i u preporuke Tripartitne deklaracije Međunarodne organizacije rada (MOR) o načelima koja se odnose na multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku.

- (7) *Sva poduzeća dužna su poštovati ljudska prava, koja su univerzalna, nedjeljiva, međuovisna i međusobno povezana.*
- (8) Ciljevi održivog razvoja UN-a, koje su 2015. prihvatile sve države članice UN-a, uključuju ciljeve promicanja kontinuiranog, uključivog i održivoga gospodarskog rasta. Unija si je kao cilj postavila ostvarenje UN-ovih ciljeva održivog razvoja. Privatni sektor doprinosi tim ciljevima.
- (9) *Na globalne lance vrijednosti, a posebno na lance vrijednosti kritičnih sirovina, utječu štetni učinci prirodnih opasnosti ili opasnosti uzrokovanih ljudskim djelovanjem. Izgledno je da će se učestalost i učinak šokova koji uključuju rizike za kritične lance vrijednosti u budućnosti povećati. Privatni sektor mogao bi imati važnu ulogu u promicanju kontinuiranog, uključivog i održivoga gospodarskog rasta, izbjegavajući pritom stvaranje neravnoteža na unutarnjem tržištu. To naglašava važnost jačanja otpornosti poduzeća na nepovoljne scenarije povezane s njihovim lancima vrijednosti, uzimajući u obzir vanjske čimbenike te socijalne, okolišne i upravljačke rizike.*

- (10) Međunarodnim sporazumima u sklopu Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama, čije su stranke Unija i države članice, kao što su Pariški sporazum *u sklopu Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama donesen 12. prosinca 2015. („Pariški sporazum”)*³ i nedavno sklopljeni Klimatski pakt iz Glasgowa, utvrđeni su precizni načini za rješavanje problema klimatskih promjena i zadržavanje globalnog zagrijavanja unutar 1,5 °C. Osim konkretnih mjera koje se očekuju od svih potpisnica, uloga privatnog sektora, a posebno njegovih strategija ulaganja, *također se* smatra ključnom za postizanje tih ciljeva.

³ *SL L 282, 19.10.2016., str. 4.*

- (11) U *Uredbi (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća*⁴ Unija se pravno obvezala i da će do 2050. postati klimatski neutralna, a do 2030. smanjiti emisije za najmanje 55 %. Obje te obveze uvjetovane su promjenom načina proizvodnje i nabave od strane poduzeća. U radnom dokumentu službi Komisije priloženom komunikaciji Komisije od 17. rujna 2020. naslovljenoj „Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030. Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana” („Plan za postizanje klimatskog cilja do 2030.”) razrađeni su modeli za postizanje različitih stupnjeva smanjenja emisija koje je potrebno ostvariti u različitim gospodarskim sektorima, međutim znatna se smanjenja moraju postići u svim scenarijima kako bi Unija ostvarila svoje klimatske ciljeve. U tom se planu naglašava i da će „zbog promjena u pravilima i praksama korporativnog upravljanja, među ostalim u pogledu održivog financiranja, vlasnici i upravitelji poduzeća u svojim djelovanjima i strategijama dati prednost ciljevima održivosti”. Komunikacijom Komisije naslovljenom „Europski zeleni plan” utvrđuje se da bi se sva djelovanja i politike Unije trebali ujediniti kako bi Unija postigla uspješnu i pravednu tranziciju prema održivoj budućnosti.

⁴ Uredba (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredaba (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 („Europski zakon o klimi”) (SL L 243, 9.7.2021., str. 1.).

Također se utvrđuje da bi održivost trebala biti dodatno ugrađena u okvir korporativnog upravljanja. ***Okvirom za djelovanje Unije u području okoliša i klime uspostavljenim Odlukom (EU) 2022/591 Europskog parlamenta i Vijeća⁵, na pošten se, pravičan i uključiv način nastoji ubrzati zelenu tranziciju na klimatski neutralno, održivo, netoksično, resursno učinkovito, otporno i konkurentno kružno gospodarstvo utemeljeno na obnovljivoj energiji te se nastoji zaštititi, obnoviti i unaprijediti stanje okoliša, među ostalim zaustavljanjem i preokretanjem trenda gubitka bioraznolikosti.***

⁵ ***Odluka (EU) 2022/591 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. travnja 2022. o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2030. (SL L 114, 12.4.2022., str. 22.).***

- (12) U skladu s komunikacijom Komisije od 24. veljače 2021. naslovljenoj „Stvaranje Europe otporne na klimatske promjene”, u kojoj se predstavlja strategija Unije za prilagodbu klimatskim promjenama, nove odluke o ulaganjima i politikama trebale bi biti utemeljene na informacijama o klimi i otporne na buduće promjene, a to uključuje veća poduzeća koja upravljaju lancima vrijednosti. Ova bi Direktiva trebala biti usklađena s tom strategijom. Slično tome, trebala bi postojati dosljednost s Direktivom (EU) 2024/... Europskog parlamenta i Vijeća⁶⁺, kojom se utvrđuju jasni zahtjevi za pravila upravljanja banaka, uključujući znanje o okolišnim, socijalnim i upravljačkim rizicima na razini upravnih odbora.

⁶ Direktiva(EU) 2024/... Europskog parlamenta i Vijeća od ... o izmjeni Direktive 2013/36/EU u pogledu nadzornih ovlasti, sankcija, podružnica iz trećih zemalja i okolišnih, socijalnih i upravljačkih rizika (Direktiva o kapitalnim zahtjevima) (SL C [...], [...], str. [...]).

⁺ SL: u tekst unijeti broj direktive iz dokumenta PE-CONS 79/23 (2021/0341(COD)), a u bilješku broj, datum, naslov i upućivanje na SL za tu direktivu.

- (13) U komunikaciji Komisije od 11. ožujka 2020. naslovljenoj „Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo – Za čišću i konkurentniju Europu” („Akcijski plan za kružno gospodarstvo”), komunikaciji Komisije od 20. ožujka 2020. naslovljenoj „Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. – Vraćanje prirode u naše živote” („Strategija za bioraznolikost”), komunikaciji Komisije od 20. ožujka 2020. naslovljenoj „Strategija ,od polja do stola’ za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav” („Strategija ,od polja do stola’”), komunikaciji Komisije od 14. listopada 2020. naslovljenoj „Strategija održivosti u području kemikalija – Prelazak na netoksični okoliš” („Strategija za kemikalije”), **komunikaciji Komisije od 12. svibnja 2021. naslovljenoj „Akcijski plan EU-a: Prema postizanju nulte stope onečišćenja zraka, vode i tla”**, komunikaciji Komisije od 5. svibnja 2021. naslovljenoj „Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020.: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Europe”, pristupu Komisije pod nazivom „Industrija 5.0”, komunikaciji Komisije od 4. ožujka 2021. naslovljenoj „Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava” i komunikaciji Komisije od 18. veljače 2021. naslovljenoj „Revizija trgovinske politike – otvorena, održiva i odlučna trgovinska politika” kao jedan od elemenata navodi se inicijativa o održivom korporativnom upravljanju.

Obveze dužne pažnje na temelju ove Direktive trebale bi doprinosti ostvarivanju ciljeva iz Akcijskog plana EU-a za postizanje nulte stope onečišćenja zraka, vode i tla, a to su stvaranje netoksičnog okoliša i zaštita zdravlja i dobrobiti ljudi, životinja i ekosustava od rizika i negativnih učinaka povezanih s okolišem.

- (14) Ova je Direktiva u skladu sa zajedničkom komunikacijom Komisije naslovljenom „Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2020. – 2024.”. Tim se akcijskim planom kao prioritet definira jačanje angažmana Unije na aktivnom promicanju globalne provedbe Vodećih načela UN-a i drugih relevantnih međunarodnih smjernica, kao što su Smjernice za multinacionalna poduzeća, među ostalim unapređenjem relevantnih standarda dužne pažnje.

- (15) U svojoj Rezoluciji od 10. ožujka 2021. s preporukama Komisiji o korporativnoj dužnoj pažnji i korporativnoj odgovornosti Europski parlament pozvao je Komisiju da predloži pravila Unije za ***sveobuhvatne obveze*** korporativne dužne pažnje, ***u sklopu kojih bi posljedice uključivale građanskopravnu odgovornost za poduzeća koja zbog neprovođenja dužne pažnje nanesu ili zajednički nanesu štetu***. U Zaključcima Vijeća od 1. prosinca 2020. o ljudskim pravima i dostojanstvenom radu u globalnim lancima opskrbe Komisija je pozvana da podnese prijedlog pravnog okvira Unije o održivom korporativnom upravljanju, uključujući obveze međusektorske korporativne dužne pažnje duž globalnih lanaca opskrbe. Europski parlament u izvješću o održivom korporativnom upravljanju, koje je donio na vlastitu inicijativu 2. prosinca 2020., poziva i na pojašnjenje dužnosti direktorâ. U Zajedničkoj izjavi od 21. prosinca 2021. o zakonodavnim prioritetima EU-a za 2022. Europski parlament, Vijeće Europske unije i Komisija obvezali su se razviti gospodarstvo u interesu građana i poboljšati regulatorni okvir za održivo korporativno upravljanje.

- (16) Cilj je ove Direktive osigurati da poduzeća koja posluju na unutarnjem tržištu doprinose održivom razvoju i tranziciji prema održivosti gospodarstava i društava utvrđivanjem, **i prema potrebi, rangiranjem po prioritetu**, sprečavanjem i ublažavanjem, okončanjem, svođenjem na najmanju moguću razinu **i otklanjanjem štete** stvarnih ili potencijalnih negativnih učinaka na ljudska prava i okoliš povezanih s njihovim poslovanjem, **poslovanjem njihovih** društava kćeri i **njihovih poslovnih partnera** u lancima **aktivnosti poduzeća te osiguravanjem da oni kojima je nanesena šteta zbog nepoštovanja te dužnosti imaju pristup pravosuđu i pravnim lijekovima. Ovom Direktivom ne dovodi se u pitanje odgovornost država članica da poštuju i štite ljudska prava i okoliš ne temelju međunarodnog prava.**

(17) *Ovom se Direktivom ne dovode u pitanje obveze u području ljudskih, radnih i socijalnih prava, zaštite okoliša i klimatskih promjena na temelju drugih zakonodavnih akata Unije. Ako su odredbe ove Direktive u suprotnosti s odredbama nekog drugog zakonodavnog akta Unije kojima se nastoje postići isti ciljevi i predviđaju sveobuhvatnije ili konkretnije obveze, odredbe tog drugog zakonodavnog akta Unije trebale bi imati prednost u mjeri u kojoj postoji suprotnost i primjenjivati se na te posebne obveze. Primjeri takvih obveza u zakonodavnim aktima Unije uključuju obveze utvrđene u Uredbi (EU) 2017/821 Europskog parlamenta i Vijeća⁷, Uredbi (EU) 2023/1542 Europskog parlamenta i Vijeća⁸ i Uredbi (EU) 2023/1115 Europskog parlamenta i Vijeća⁹.*

⁷ *Uredba (EU) 2017/821 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o utvrđivanju obveza dužne pažnje u lancu opskrbe za uvoznike Unije koji uvoze kositar, tantal i volfram, njihove rude i zlato podrijetlom iz sukobima pogođenih i visokorizičnih područja (SL L 130, 19.5.2017., str. 1.).*

⁸ *Uredba (EU) 2023/1542 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2023. o baterijama i otpadnim baterijama, izmjeni Direktive 2008/98/EZ i Uredbe (EU) 2019/1020 te stavljanju izvan snage Direktive 2006/66/EZ (SL L 191, 28.7.2023., str. 1.).*

⁹ *Uredba (EU) 2023/1115 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 995/2010 (SL L 150, 9.6.2023., str. 206.).*

- (18) *Ova se Direktiva ne primjenjuje na mirovinske institucije koje upravljaju sustavima socijalne sigurnosti na temelju prava Unije. Ako je država članica odlučila da neće primjenjivati Direktivu (EU) 2016/2341 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁰, u cijelosti ili djelomično, na određenu instituciju za strukovno mirovinsko osiguranje u skladu s člankom 5. te direktive, ova se Direktiva ne primjenjuje na tu instituciju.*

¹⁰ Direktiva (EU) 2016/2341 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o djelatnostima i nadzoru institucija za strukovno mirovinsko osiguranje (SL L 354, 23.12.2016., str. 37.).

- (19) Poduzeća bi trebala poduzeti odgovarajuće korake kako bi uspostavila i provodila mjere dužne pažnje u pogledu vlastita poslovanja, **poslovanja** svojih društava kćeri te poslovanja svojih izravnih i neizravnih poslovnih **partnera** duž svojih **lanaca aktivnosti** u skladu s ovom Direktivom. Ovom se Direktivom od poduzeća ne bi trebalo zahtijevati da u svim okolnostima jamče da do negativnih učinaka nikada neće doći ili da će se zaustaviti. Na primjer, kad je riječ o poslovnim **partnerima** kod kojih je negativan učinak posljedica državne intervencije, poduzeće možda nije u mogućnosti postići takve rezultate. Stoga bi glavne obveze iz ove Direktive trebale biti obveze u pogledu sredstava. Poduzeće bi trebalo poduzeti odgovarajuće mjere kojima se **mogu ostvariti ciljevi dužne pažnje učinkovitim otklanjanjem negativnih učinaka, na način razmjeran stupnju ozbiljnosti i izglednosti** nastanka negativnog učinka. **U obzir bi trebalo uzeti** okolnosti konkretnog slučaja, **prirodu i razmjere negativnog učinka i relevantne čimbenike rizika, među ostalim pri sprečavanju negativnih učinaka i njihovu svođenju na najmanju moguću razinu**, posebnosti **poslovanja** poduzeća **i njegova** lanca **aktivnosti**, sektor ili zemljopisno područje u kojem posluju njegovi **poslovni** partneri, sposobnost poduzeća da utječe na svoje izravne i neizravne poslovne **partnere** te mogućnost poduzeća da poveća svoju moć utjecaja.

- (20) Postupkom dužne pažnje utvrđenim u ovoj Direktivi trebalo bi obuhvatiti šest koraka definiranih u Smjernicama OECD-a za odgovorno poslovno ponašanje, koji uključuju mjere dužne pažnje za poduzeća kako bi se utvrdili i uklonili negativni učinci na ljudska prava i okoliš. Taj proces obuhvaća sljedeće korake: (1) integriranje dužne pažnje u politike i sustave upravljanja, (2) utvrđivanje i procjenu negativnih učinaka na ljudska prava i okoliš, (3) sprečavanje ili prestanak stvarnih i potencijalnih negativnih učinaka na ljudska prava i okoliš ili njihovo svođenje na najmanju moguću razinu, (4) ***praćenje i*** procjenu djelotvornosti mjera, (5) komunikaciju i (6) otklanjanje štete.

- (21) *Kako bi se povećala učinkovitost dužne pažnje i smanjilo opterećenje za poduzeća, ona bi trebala imati pravo dijeliti resurse i informacije unutar svojih grupa poduzeća i s drugim pravnim subjektima. Osim toga, matična društva obuhvaćena područjem primjene ove Direktive trebala bi smjeti ispuniti neke od obveza dužne pažnje i u ime svojih društava kćeri koja su obuhvaćena područjem primjene ove Direktive, ako se time osigurava učinkovita usklađenost. Time se ne bi trebala dovoditi u pitanje činjenica da društva kćeri podliježu izvršavanju ovlasti nadzornog tijela, kao ni činjenica da podliježu građanskopravnoj odgovornosti na temelju ove Direktive. Ako matično društvo ispunjava obveze u pogledu borbe protiv klimatskih promjena u ime društva kćeri, društvo kći trebalo bi poštovati te obveze u skladu s planom matičnog društva za ublažavanje klimatskih promjena, koji je na odgovarajući način prilagođen njegovu poslovnom modelu i strategiji. Ako društvo kći nije obuhvaćeno područjem primjene ove Direktive, budući da društvo kći nije obvezno provoditi dužnu pažnju, matično društvo trebalo bi obuhvatiti poslovanje društva kćeri u sklopu vlastitih obveza dužne pažnje. Ako su društva kćeri obuhvaćena područjem primjene ove Direktive, ali matično društvo nije, i dalje bi im trebalo dopustiti dijeljenje resursa i informacija unutar grupe poduzeća. Međutim, društva kćeri trebala bi biti odgovorna za ispunjavanje obveza dužne pažnje iz ove Direktive.*

- (22) *Ispunjavanjem određenih obveza dužne pažnje na razini grupe ne bi se trebala dovoditi u pitanje građanskopravna odgovornost društava kćeri na temelju ove Direktive u odnosu na žrtve kojima je nanesena šteta. Ako su uvjeti za građanskopravnu odgovornost ispunjeni, društvo kći moglo bi se smatrati odgovornim za nastalu štetu, neovisno o tome je li obveze dužne pažnje izvršilo društvo kći ili matično društvo u ime društva kćeri.*

- (23) *Poslovni partneri ne bi trebali biti obvezni poduzeću koje ispunjava obveze koje proizlaze iz ove Direktive otkrivati informacije koje su poslovna tajna kako je definirana u Direktivi (EU) 2016/943 Europskog parlamenta i Vijeća¹¹, ne dovodeći u pitanje otkrivanje identiteta izravnih i neizravnih poslovnih partnera, ni ključne informacije potrebne za utvrđivanje stvarnih ili potencijalnih negativnih učinaka, ako je to potrebno i propisno opravdano radi usklađenosti poduzeća s obvezama dužne pažnje. Time se ne bi smjelo dovoditi u pitanje mogućnost poslovnih partnera da zaštite svoje poslovne tajne putem mehanizama uspostavljenih Direktivom (EU) 2016/943. Poslovni partneri nikada ne bi trebali biti obvezni otkrivati klasificirane podatke ili druge informacije čije bi otkrivanje ugrozilo osnovne interese državne sigurnosti.*

¹¹ *Direktiva (EU) 2016/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o zaštiti neotkrivenih znanja i iskustva te poslovnih informacija (poslovne tajne) od nezakonitog pribavljanja, korištenja i otkrivanja (SL L 157, 15.6.2016., str. 1.).*

- (24) Negativni ***učinci*** na ljudska prava i okoliš ***moгу*** nastati u poslovanju samog poduzeća, kao i ***u poslovanju njegovih*** društava kćeri i ***njegovih poslovnih partnera*** u ***lancima aktivnosti poduzeća***, posebno na razini nabave sirovina i proizvodnje. Kako bi dužna pažnja imala smislen učinak, trebala bi obuhvaćati negativne učinke na ljudska prava i okoliš nastale tijekom ***većine*** životnog ciklusa proizvodnje, ***distribucije, prijevoza i skladištenja*** proizvoda ili pružanja usluga, na razini poslovanja samog ***poduzeća***, kao i ***poslovanja njegovih*** društava kćeri i ***njegovih poslovnih partnera*** u lancima ***aktivnosti***.

- (25) *Lanac aktivnosti trebao bi obuhvaćati aktivnosti poslovnih partnera poduzeća na početku lanca povezane s proizvodnjom robe ili pružanjem usluga poduzeća, uključujući projektiranje, vađenje, nabavu, proizvodnju, prijevoz, skladištenje i isporuku sirovina, proizvoda ili dijelova proizvoda te razvoj proizvoda ili usluge, kao i aktivnosti poslovnih partnera poduzeća na kraju lanca povezane s distribucijom, prijevozom i skladištenjem proizvoda, ako poslovni partneri obavljaju te aktivnosti za poduzeće ili u ime poduzeća. Ova Direktiva ne bi trebala obuhvaćati odlaganje proizvoda. Osim toga, u okviru ove Direktive lanac aktivnosti ne bi trebao obuhvaćati distribuciju, prijevoz, skladištenje i odlaganje proizvoda koji podliježu kontroli izvoza od strane države članice, što znači ili kontroli izvoza na temelju Uredbe (EU) 2021/821 Europskog parlamenta i Vijeća¹² ili kontroli izvoza oružja, streljiva ili ratnog materijala na temelju nacionalnih kontrola izvoza, nakon što se izvoz proizvoda odobri.*

¹² *Uredba (EU) 2021/821 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi režima Unije za kontrolu izvoza, brokeringa, tehničke pomoći, provoza i prijenosa robe s dvojnog namjenom (SL L 206, 11.6.2021., str. 1.).*

Ovu Direktivu dopunjuju drugi zakonodavni akti koji se, među ostalim, odnose na negativne štetne učinke u području ljudskih prava ili zaštite okoliša. Konkretno, Uredbom (EU) 2021/821 uspostavlja se režim za kontrolu izvoza, brokeringa, tehničke pomoći, provoza i prijenosa robe s dvojnomo namjenom, koji, među ostalim, obuhvaća softver i tehnologije koji se mogu upotrebljavati za kibernetički nadzor. U okviru tog režima države članice trebale bi posebno voditi računa o riziku od toga da se takva roba upotrijebi u kontekstu unutarnje represije ili teških kršenja ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava. Osim toga, Uredbom (EU) 2019/125 Europskog parlamenta i Vijeća¹³ zabranjuje se ili uređuje, ovisno o slučaju, izvoz robe, kao što su kemijske tvari, koja se upotrebljava ili bi se mogla upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne ili za mučenje ili drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje. Nadalje, nekoliko drugih zakonodavnih inicijativa za cilj ima ublažavanje učinaka proizvoda na okoliš tijekom njihova cijelog životnog ciklusa, među ostalim utvrđivanjem zahtjeva za ekološki dizajn na temelju aspekata održivosti i kružnosti proizvoda.

¹³ Uredba (EU) 2019/125 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. siječnja 2019. o trgovini određenom robom koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje (SL L 30, 31.1.2019., str. 1.).

Usklađenost s ovom Direktivom trebala bi olakšati usklađenost s odredbama i ciljevima tih drugih zakonodavnih akata te s uvjetima primjenjivih odobrenja koja se provode na temelju njih. Izvoznici bi u okviru svoje usklađenosti s tim drugim zakonodavnim aktima trebali uzeti u obzir rezultate svojih nalaza o dužnoj pažnji na temelju ove Direktive. Pojmom „lanac aktivnosti” kako je definiran u ovoj Direktivi ne dovode se u pitanje pojmovi „lanac vrijednosti” ili „lanac opskrbe” kako su definirani u drugom zakonodavstvu Unije ili u smislu tog zakonodavstva.

I

- (26) *Definicija pojma „lanac aktivnosti” ne bi trebala uključivati aktivnosti poslovnih partnera poduzeća na kraju lanca povezane s uslugama poduzeća. Za regulirana financijska društva definicija pojma „lanac aktivnosti” ne bi trebala uključivati poslovne partnere na kraju lanca koji primaju njihove usluge i proizvode. Stoga, kad je riječ o reguliranim financijskim društvima, ovom bi Direktivom trebao biti obuhvaćen samo početni dio njihovih lanaca aktivnosti, ali ne i njihov krajnji dio.*

- (27) Na temelju ove Direktive *poduzeća osnovana u skladu s pravom države članice trebala bi podlijegati obvezama dužne pažnje kada ispunjavaju određene uvjete, koji uključuju promet i, u određenim slučajevima, pragove za broj zaposlenika. Iako su ti uvjeti izraženi za pojedinačne financijske godine, ova bi se Direktiva trebala primjenjivati samo ako ih je poduzeće ispunilo u svakoj od posljednje dvije uzastopne financijske godine i više se ne bi trebala primjenjivati ako ih poduzeće nije ispunilo u svakoj od posljednje dvije relevantne financijske godine. To vrijedi i za poduzeća osnovana u skladu s pravom treće zemlje, koja bi trebala ispuniti relevantni kriterij prometa u Uniji za svaku od posljednje dvije financijske godine. Radi jasnoće i uzimajući u obzir postupnu primjenu ove Direktive, i poduzeća iz Unije i poduzeća iz trećih zemalja trebaju ispunjavati kriterije tijekom dviju uzastopnih financijskih godina koje prethode relevantnim datumima primjene utvrđenima u skladu s pravilima o prenošenju ove Direktive.*

Kad je riječ o pragovima za broj zaposlenika, radnici zaposleni putem poduzeća za privremeno zapošljavanje ***i radnici*** koji su upućeni na temelju članka 1. stavka 3. točke (c) Direktive 96/71/EZ ***Europskog parlamenta i Vijeća***¹⁴, trebali bi biti uključeni u izračun broja zaposlenika u poduzeću korisniku. Upućeni radnici u skladu s člankom 1. stavkom 3. točkama (a) i (b) Direktive 96/71/EZ trebali bi biti uključeni samo u izračun broja radnika poduzeća koje ih upućuje. ***U izračun broja zaposlenika trebalo bi uključiti i ostale radnike u nestandardnim oblicima zaposlenja ako ispunjavaju kriterije za utvrđivanje statusa radnika koje je utvrdio Sud Europske unije. Sezonske radnike trebalo bi uključiti u izračun broja zaposlenika razmjerno broju mjeseci tijekom kojih su zaposleni.***

¹⁴ ***Direktiva 96/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 1996. o upućivanju radnika u okviru pružanja usluga (SL L 18, 21.1.1997., str. 1.).***

Izračun pragova predviđenih ovom Direktivom trebao bi uključivati broj zaposlenika i promet podružnica poduzeća, koje su mjesta poslovanja različita od sjedišta i koje o njemu pravno ovise te se stoga smatraju dijelom poduzeća, u skladu s pravom Unije i nacionalnim pravom. To bi se trebalo odnositi i na grupu poduzeća ako se pragovi izračunavaju na konsolidiranoj osnovi. Osim ako je izričito navedeno drukčije, pragove koje treba zadovoljiti kako bi poduzeće bilo obuhvaćeno ovom Direktivom trebalo bi tumačiti kao pragove izračunane na pojedinačnoj osnovi.

- (28) *Od poduzeća s poslovnim nastanom u Uniji s prosječno više od 1000 zaposlenika i neto prometom na svjetskoj razini većim od 450 000 000 EUR u posljednjoj financijskoj godini za koju su godišnji financijski izvještaji doneseni ili su trebali biti doneseni, trebalo bi zahtijevati da se pridržavaju obveza dužne pažnje predviđenih ovom Direktivom. Ispunjavanje obveza dužne pažnje predviđenih ovom Direktivom trebalo bi se zahtijevati i od poduzeća koja su s neovisnim trećim poduzećima sklopila sporazume o franšizi ili licenciranju u Uniji u zamjenu za naknade za licenciju, ako se tim sporazumima osigurava zajednički identitet, zajednički poslovni koncept i primjena jedinstvenih poslovnih metoda i ako te naknade za licenciju iznose više od 22 500 000 EUR u posljednjoj financijskoj godini za koju su godišnji financijski izvještaji doneseni ili su trebali biti doneseni te pod uvjetom da je poduzeće imalo neto promet na svjetskoj razini veći od 80 000 000 EUR u posljednjoj financijskoj godini za koju su godišnji financijski izvještaji doneseni ili su trebali biti doneseni. Isto vrijedi i za krajnja matična društva grupâ poduzeća koja zajedno ispunjavaju te uvjete. U pogledu takvih krajnjih matičnih društava, obveze iz ove Direktive trebalo bi ispuniti krajnje matično društvo ili, ako je glavna djelatnost potonjeg držanje udjela u operativnim društvima kćerima i ne sudjeluje u donošenju upravljačkih, operativnih ili financijskih odluka koje utječu na grupu ili jedno ili više njezinih društava kćeri, umjesto toga krajnjeg matičnog društva jedno operativno društvo kći s poslovnim nastanom u Uniji, u skladu s uvjetima predviđenima u ovoj Direktivi.*

- (29) Kako bi se u potpunosti ostvarili ciljevi ove Direktive koji se odnose na **negativne** učinke na ljudska prava i **okoliš** koje mogu uzrokovati poslovanje poduzeća te **poslovanje njihovih** društava kćeri **i njihovih poslovnih partnera u lancima aktivnosti poduzeća**, njome bi trebalo obuhvatiti i poduzeća iz trećih zemalja sa znatnim poslovanjem u Uniji. Konkretnije, ova bi se Direktiva trebala primjenjivati na poduzeća iz trećih zemalja koja su ostvarila neto promet od najmanje 450 000 000 EUR u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini. **Ispunjavanje obveza dužne pažnje predviđenih ovom Direktivom trebalo bi se zahtijevati i od poduzeća koja su s neovisnim trećim poduzećima sklopila sporazume o franšizi ili licenciranju u Uniji u zamjenu za naknade za licenciju, ako se tim sporazumima osigurava zajednički identitet, zajednički poslovni koncept i primjena jedinstvenih poslovnih metoda i ako te naknade za licenciju iznose više od 22 500 000 EUR u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini te pod uvjetom da je poduzeće imalo neto promet u Uniji veći od 80 000 000 EUR u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini. Isto vrijedi i za krajnja matična društva grupâ poduzeća koja zajedno ispunjavaju te uvjete. U pogledu takvih krajnjih matičnih društava, obveze iz ove Direktive trebalo bi ispuniti krajnje matično društvo ili, ako je glavna djelatnost potonjeg držanje udjela u operativnim društvima kćerima i ne sudjeluje u donošenju upravljačkih, operativnih ili financijskih odluka koje utječu na grupu ili jedno ili više njezinih društava kćeri, umjesto toga krajnjeg matičnog društva jedno operativno društvo kći s poslovnim nastanom u Uniji, u skladu s uvjetima predviđenima u ovoj Direktivi.**

- (30) Za potrebe definiranja područja primjene ove Direktive u odnosu na poduzeća *iz trećih zemalja* trebalo bi odabrati opisani kriterij prometa jer se njime stvara teritorijalna veza između poduzeća iz trećih zemalja i onih s područja Unije. Promet je zamjenska vrijednost za učinke koje bi aktivnosti tih poduzeća mogle imati na unutarnje tržište. U skladu s međunarodnim pravom, zbog takvih učinaka opravdana je primjena prava Unije na poduzeća iz trećih zemalja. Kako bi se osiguralo da se odredi relevantan promet dotičnih poduzeća, za poduzeća iz *trećih zemalja* trebalo bi primjenjivati metode za izračun neto prometa utvrđene u Direktivi 2013/34/EU *Europskog parlamenta i Vijeća*¹⁵. Kako bi se osigurala učinkovita provedba ove Direktive, prag za broj zaposlenika ne bi se pak trebao primjenjivati kako bi se utvrdilo koja su poduzeća iz trećih zemalja obuhvaćena ovom Direktivom, jer se pojam „zaposlenici”, zadržan za potrebe ove Direktive, temelji na pravu Unije i ne može se lako prenijeti izvan Unije. U nedostatku jasne i dosljedne metodologije za utvrđivanje zaposlenika u poduzećima iz trećih zemalja, među ostalim u računovodstvenim okvirima, takav prag za broj zaposlenika stoga bi uzrokovao pravnu nesigurnost i nadzornim tijelima bilo bi teško primijeniti ga.

¹⁵ *Direktiva 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća, o izmjeni Direktive 2006/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ (SL L 182, 29.6.2013., str. 19.).*

Definicija pojma „promet” trebala bi se temeljiti na Direktivi 2013/34/EU kojom su već utvrđene metode za izračun neto prometa za poduzeća iz trećih zemalja, jer su definicije prometa i prihoda slične u međunarodnim računovodstvenim okvirima. Kako bi se osiguralo da nadzorno tijelo zna koja poduzeća iz trećih zemalja ostvaruju razinu prometa u Uniji koja je potrebna da budu obuhvaćena područjem primjene ove Direktive, ovom bi se Direktivom trebalo zahtijevati da ***ovlašteni predstavnik poduzeća iz treće zemlje ili samo poduzeće obavijesti*** nadzorno tijelo države članice u kojoj ovlašteni predstavnik poduzeća iz treće zemlje ima prebivalište ili poslovni nastan i, ako nije riječ o istoj državi, nadzorno tijelo države članice u kojoj je poduzeće ostvarilo većinu svojeg neto prometa u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini, ■ da je riječ o poduzeću obuhvaćenom područjem primjene ove Direktive. ***Ako je to potrebno za utvrđivanje države članice u kojoj je poduzeće iz treće zemlje ostvarilo većinu svojeg neto prometa u Uniji, država članica trebala bi moći od Komisije zatražiti da obavijesti državu članicu o neto prometu poduzeća iz treće zemlje ostvarenom u Uniji. Komisija bi trebala uspostaviti sustav za osiguravanje takve razmjene informacija.***

- (31) *Od ključne je važnosti da se uspostavi okvir Unije za odgovoran i održiv pristup globalnim lancima vrijednosti, s obzirom na to da su poduzeća važna okosnica u izgradnji održivog društva i gospodarstva. Zbog donošenja obvezujućeg prava u nekoliko država članica postalo je potrebno osigurati jednake uvjete za poduzeća kako bi se izbjegla fragmentacija i pružila pravna sigurnost poduzećima koja posluju na unutarnjem tržištu. Ipak, ovom se Direktivom ne bi trebalo spriječiti države članice da uvedu strože odredbe nacionalnog prava koje se razlikuju od odredaba utvrđenih u članku 8. stavcima 1. i 2., članku 10. stavku 1. i članku 11. stavku 1., među ostalim ako se takvim odredbama može neizravno povećati razina zaštite iz članka 8. stavaka 1. i 2., članka 10. stavka 1. i članka 11. stavka 1., kao što su odredbe o području primjene, definicijama, odgovarajućim mjerama za otklanjanje štete nastale zbog stvarnih negativnih učinaka, o provođenju smislene suradnje s dionicima i građanskopravnoj odgovornosti, kao ni da uvedu odredbe nacionalnog prava koje su specifičnije u smislu cilja ili obuhvaćenog područja, kao što su odredbe nacionalnog prava kojima se uređuju određeni negativni učinci ili određeni sektori djelatnosti, kako bi se postigla različita razina zaštite ljudskih, radnih i socijalnih prava, okoliša ili klime.*

- (32) *Ovom Direktivom žele se u potpunosti obuhvatiti ljudska prava, uključujući svih pet temeljnih načela i prava na radu kako su definirana u Deklaraciji MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu iz 1998.* Kako bi se ostvario smislen doprinos tranziciji prema održivosti, dužnu pažnju na temelju ove Direktive trebalo bi provoditi u odnosu na negativne *učinke* na ljudska prava pojedinaca koji proizlaze iz *zlouporabe* nekog od prava sadržanih u međunarodnim *instrumentima* navedenima u *dijelu I. odjeljku 1. priloga* ovoj Direktivi. *Pojam „zlouporaba” trebalo bi tumačiti u skladu s međunarodnim pravom o ljudskim pravima.* Kako bi se osiguralo potpuno obuhvaćanje ljudskih prava, *zlouporaba ljudskog prava* koje nije izričito navedeno u *dijelu I. odjeljku 1. priloga ovoj Direktivi, a koje poduzeće ili pravni subjekt mogu zloupotrijebiti*, kojom se izravno narušava pravni interes zaštićen *instrumentima ljudskih prava navedenima u dijelu I. odjeljku 2. priloga ovoj Direktivi* također bi trebala biti dio negativnih *učinaka* na ljudska prava obuhvaćenih ovom Direktivom, pod uvjetom da je dotično poduzeće moglo razumno *predvidjeti* rizik od *takve zlouporabe ljudskog prava, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti konkretnog slučaja, uključujući prirodu i opseg poslovanja poduzeća i njegova lanca aktivnosti, gospodarski sektor te zemljopisni i operativni kontekst.*

Osim toga. dužna pažnja trebala bi obuhvaćati negativne učinke na okoliš koji su posljedica kršenja neke od zabrana i obveza *iz dijela II. priloga ovoj Direktivi, kao i negativne učinke koji su posljedica kršenja neke od zabrana iz dijela I. točaka 15. i 16. priloga ovoj Direktivi, uzimajući u obzir nacionalno zakonodavstvo povezano s odredbama instrumenata navedenih u prilogu. Te zabrane i obveze trebalo bi tumačiti i primjenjivati u skladu s međunarodnim pravom i općim načelima prava Unije u području okoliša na međunarodnoj razini i razini Unije, kako je utvrđeno u članku 191. UFEU-a. Te zabrane uključuju zabranu uzrokovanja mjerljive degradacije okoliša, kao što su štetna promjena tla, onečišćenje vode ili zraka, štetne emisije, prekomjerna potrošnja vode, degradacija zemljišta ili bilo koji drugi utjecaj na prirodne resurse, kao što je deforestacija, kojim se znatno narušavaju prirodni temelji za očuvanje i proizvodnju hrane, ili kojim se osobama uskraćuje pristup sigurnoj i čistoj vodi za piće, ili kojim se osobama otežava pristup sanitarnim objektima ili se sanitarni objekti uništavaju, ili kojim se šteti zdravlju, sigurnosti, uobičajenoj uporabi zemljišta ili zakonito stečenom posjedu osoba, ili koji znatno negativno utječe na usluge ekosustava putem kojih ekosustav izravno ili neizravno doprinosi dobrobiti ljudi.*

Kako bi se procijenilo je li šteta nanescna uslugama ekosustava znatna, u obzir bi, prema potrebi, trebalo uzeti sljedeće elemente: početno stanje zahvaćenog okoliša, je li šteta dugotrajna, srednjoročna ili kratkoročna, širenje štete i reverzibilnost štete. Obveze u pogledu dužne pažnje na temelju ove Direktive trebale bi stoga doprinijeti očuvanju i obnovi bioraznolikosti te poboljšanju stanja okoliša, posebno zraka, vode i tla, a među ostalim i boljoj zaštiti ljudskih prava. Komisija bi trebala biti ovlaštena za donošenje delegiranih akata radi izmjene priloga ovoj Direktivi za potrebe utvrđene u članku 3. stavku 2., među ostalim dodavanjem upućivanja na Konvenciju MOR-a o sigurnosti i zdravlju na radu iz 1981. (br. 155), nakon što je ratificiraju sve države članice, i na Konvenciju MOR-a o promicanju okvira za sigurnost i zdravlje na radu iz 2006. (br. 187), koje su dio temeljnih instrumenata MOR-a.

- (33) *Ovisno o okolnostima, poduzeća će možda morati razmotriti dodatne standarde. Uzimajući u obzir, na primjer, posebne kontekste ili interseksijske čimbenike, među ostalim rod, dob, rasu, etničku pripadnost, stalež, kastu, obrazovanje, migracijski status, invaliditet i socioekonomski status, u sklopu rodno i kulturno osjetljivog pristupa dužnoj pažnji poduzeća bi posebnu pozornost trebala posvetiti svim specifičnim negativnim učincima na pojedince koji bi, pojedinačno ili kao članovi određenih skupina ili zajednica, mogli biti izloženi povećanom riziku zbog marginalizacije, ranjivosti ili drugih okolnosti, što uključuje autohtone narode, kako su zaštićeni Deklaracijom UN-a o pravima autohtonih naroda, među ostalim kad je posrijedi dobrovoljan, prethodni i informirani pristanak. Poduzeća će pritom možda morati uzeti u obzir, prema potrebi, međunarodne instrumente, kao što su Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena i Konvencija o pravima osoba s invaliditetom.*

- (34) *Poduzeća bi također trebala biti dužna koristiti se svojim utjecajem kako bi doprinijela primjerenom životnom standardu u lancima aktivnosti. To se tumači tako da obuhvaća plaću za zaposlenike koja je dostatna za život odnosno dohodak za samozaposlene radnike i maloposjednike koji je dostatan za život, koji zarađuju u zamjenu za rad i proizvodnju.*
- (35) *U ovoj se Direktivi pristup „Jedno zdravlje”, kako ga tumači Svjetska zdravstvena organizacija, prepoznaje kao integrirani i ujedinjavajući pristup čiji je cilj održiva ravnoteža i optimizacija zdravlja ljudi, životinja i ekosustava. Pristupom „Jedno zdravlje” prepoznaje se da su zdravlje ljudi, domaćih i divljih životinja, biljaka i okoliša u širem smislu, uključujući ekosustave, usko povezani i međuovisni. Stoga je primjereno predvidjeti da bi dužna pažnja u području okoliša trebala obuhvaćati izbjegavanje degradacije okoliša koja dovodi do negativnih učinaka na zdravlje, kao što su epidemije, te bi se njome trebalo poštovati pravo na čist, zdrav i održiv okoliš.*

- (36) *Negativni učinci na ljudska prava i okoliš mogu biti isprepleteni s čimbenicima kao što su korupcija i podmićivanje ili pospješeni njima. Stoga će pri provedbi dužne pažnje u pogledu ljudskih prava i okoliša poduzeća možda morati uzeti u obzir te čimbenike, na način koji je u skladu s Konvencijom UN-a protiv korupcije.*
- (37) *Pri procjeni negativnih učinaka na ljudska prava* poduzeća na raspolaganju imaju smjernice koje prikazuju kako njihove aktivnosti mogu utjecati na ljudska prava i koje je korporativno postupanje zabranjeno u skladu s međunarodno priznatim ljudskim pravima. Takve su smjernice, na primjer, uključene u Okvir UN-a za izvješćivanje o Vodećim načelima i vodič za tumačenje naslovljen „Korporativna odgovornost za poštovanje ljudskih prava”. ■
-

- (38) Kako bi postupala s odgovarajućom dužnom pažnjom u pogledu ljudskih prava i okoliša u odnosu na svoje poslovanje, *poslovanje* svojih društava kćeri i *poslovanje* svojih *poslovnih partnera u svojim lancima aktivnosti*, poduzeća obuhvaćena ovom Direktivom trebala bi integrirati dužnu pažnju u *svoje* politike i *sustave upravljanja rizicima*, utvrditi, *ocijeniti*, spriječiti, ublažiti i okončati stvarne i potencijalne negativne učinke na ljudska prava i okoliš te njihov razmjer svesti na najmanju moguću razinu i, *prema potrebi*, *rangirati po prioritetu*, *osigurati otklanjanje štete povezane sa stvarnim negativnim učincima*, *provoditi smislenu suradnju s dionicima*, uspostaviti i održavati *mehanizam za prijavu i* postupak za podnošenje pritužbi, pratiti djelotvornost mjera poduzetih u skladu sa zahtjevima predviđenima u ovoj Direktivi i javno izvješćivati o svojoj dužnoj pažnji. Radi veće jasnoće za poduzeća, u ovoj bi Direktivi trebalo jasno razlikovati posebno mjere sprečavanja i ublažavanja potencijalnih negativnih učinaka od mjera okončanja stvarnih negativnih učinaka ili, ako to nije moguće, svođenja njihovih *razmjera* na najmanju moguću razinu.

- (39) Kako bi se osiguralo da je dužna pažnja dio ***politika i sustava upravljanja rizicima*** poduzeća i u skladu s relevantnim međunarodnim okvirom, poduzeća bi trebala integrirati dužnu pažnju u ***svoje relevantne politike i sustave upravljanja rizicima, na svim razinama poslovanja***, te imati uspostavljenu politiku dužne pažnje. Politika dužne pažnje trebala ***bi se oblikovati uz prethodno savjetovanje sa zaposlenicima poduzeća i njihovim predstavnicima te bi trebala*** sadržavati opis pristupa koji poduzeće primjenjuje na dužnu pažnju, među ostalim i dugoročno, kodeks ponašanja u kojem se opisuju pravila i načela kojih se treba pridržavati ***u cijelom poduzeću, njegovim društvima kćerima i, prema potrebi, njegovim izravnim i neizravnim poslovnim partnerima te*** opis postupaka uspostavljenih radi ***integriranja dužne pažnje u relevantne politike i radi*** provedbe dužne pažnje, što uključuje mjere poduzete za provjeru usklađenosti s kodeksom ponašanja i za proširenje njegove primjene na ***poslovne partnere. U okviru politike dužne pažnje trebala bi se osigurati dužna pažnja na temelju procjene rizika.*** Kodeks ponašanja trebao bi se primjenjivati u svim relevantnim korporativnim funkcijama i poslovanju, što uključuje odluke o nabavi, ***zapošljavanju i kupnji. Za potrebe ove Direktive pojam zaposlenika*** trebalo ***bi tumačiti tako da uključuje radnike zaposlene preko poduzeća za privremeno zapošljavanje i ostale radnike u nestandardnim oblicima zaposlenja, pod uvjetom da ispunjavaju kriterije za utvrđivanje statusa radnika koje je utvrdio Sud Europske unije.***

- (40) Kako bi ispunila svoje obveze dužne pažnje, poduzeća trebaju poduzeti odgovarajuće mjere u vezi s utvrđivanjem, sprečavanjem i okončavanjem negativnih učinaka *te njihovim svođenjem na najmanju moguću razinu i otklanjanjem štete, kao i u vezi s provedbom smislene suradnje s dionicima tijekom cijelog postupka dužne pažnje.* ■ Pojam „odgovarajuće *mjere*” trebalo bi tumačiti kao *mjere kojima se* mogu postići ciljevi dužne pažnje *učinkovitim otklanjanjem negativnih učinaka na način* koji je razmjeran stupnju ozbiljnosti i izglednosti nastanka negativnog učinka i koje su poduzeću dostupne uz razumne napore, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja, uključujući *prirodu i razmjere negativnog učinka i relevantne čimbenike rizika. Ako se potrebne informacije, uključujući informacije koje se smatraju poslovnom tajnom, ne mogu dobiti uz razumne napore zbog činjeničnih ili pravnih prepreka, na primjer zato što poslovni partner odbija dostaviti informacije i ne postoji pravna osnova da ga se na to primora, za takve okolnosti ne može biti odgovorno poduzeće, ali bi ono trebalo moći objasniti zašto nije moglo dobiti takve informacije te bi trebalo poduzeti potrebne i razumne korake kako bi ih što prije dobilo.*

- (41) U skladu s obvezama dužne pažnje predviđenima u ovoj Direktivi, poduzeće bi trebalo utvrditi **i procijeniti** stvarne ili potencijalne negativne učinke na ljudska prava i okoliš. Kako bi se omogućili sveobuhvatno utvrđivanje **i procjena** negativnih učinaka, takvo utvrđivanje **i procjena** trebali bi se temeljiti na kvantitativnim i kvalitativnim informacijama, **među ostalim na relevantnim raščlanjenim podacima koje poduzeće može dobiti uz razumne napore. Poduzeća bi se trebala koristiti odgovarajućim metodama i resursima, što uključuje javna izvješća.** Na primjer, kad je riječ o negativnim učincima na okoliš, poduzeće bi trebalo prikupiti informacije o početnim uvjetima na rizičnijim lokacijama ili u rizičnijim postrojenjima u **njegovu** lancu **aktivnosti. U sklopu obveze utvrđivanja negativnih učinaka poduzeća bi trebala poduzeti odgovarajuće mjere u cilju mapiranja vlastita poslovanja, poslovanja svojih društava kćeri i, ako je to povezano s njihovim lancima aktivnosti, poslovanja svojih poslovnih partnera kako bi utvrdila opća područja u kojima je najizglednije da bi se negativni učinci mogli pojaviti i biti najozbiljniji. Na temelju rezultata takva mapiranja poduzeća bi trebala provesti dubinsku procjenu vlastita poslovanja, poslovanja svojih društava kćeri i, ako je to povezano s njihovim lancima aktivnosti, poslovanja svojih poslovnih partnera u područjima za koja je utvrđeno da je najizglednije da bi se u njima negativni učinci mogli pojaviti i biti najozbiljniji.**

Pri utvrđivanju i procjeni negativnih učinaka poduzeće bi na temelju ukupne procjene trebalo uzeti u obzir moguće relevantne čimbenike rizika, uključujući čimbenike rizika na razini poduzeća, kao na primjer: činjenicu je li poslovni partner poduzeće obuhvaćeno ovom Direktivom, čimbenike rizika povezane s poslovanjem, zemljopisne i kontekstualne čimbenike rizika, kao što je razina izvršavanja zakonodavstva s obzirom na vrstu negativnih učinaka, čimbenike rizika povezane s proizvodima i uslugama i sektorske čimbenike rizika. Pri utvrđivanju i procjeni negativnih učinaka poduzeća bi isto tako trebala utvrditi i procijeniti učinak poslovnog modela i strategija poslovnog partnera, što uključuje prakse trgovanja, nabave i određivanja cijena. Kako bi se ograničilo opterećenje manjih poduzeća uzrokovano zahtjevima za informacijama, ako se informacije koje su potrebne za utvrđivanje negativnih učinaka mogu dobiti od poslovnih partnera na različitim razinama njihovih lanaca aktivnosti, poduzeća bi trebala biti suzdržana kad je riječ o poslovnim partnerima koji sami ne predstavljaju rizik od negativnih učinaka i, ako je to razumno, dati prednost izravnom traženju detaljnijih informacija od poslovnih partnera na razinama u njihovim lancima aktivnosti za koje je mapiranje pokazalo da je najizglednije da će se na njima pojaviti stvarni ili potencijalni negativni učinci.

Utvrđivanje negativnih učinaka trebalo bi obuhvaćati procjenu ljudskih prava i okolišnog konteksta na dinamičan način i u redovitim vremenskim razmacima: bez nepotrebne odgode nakon što dođe do znatne promjene, ali najmanje svakih 12 mjeseci, tijekom cijelog životnog ciklusa aktivnosti ili odnosa i kad god postoje opravdani razlozi za sumnju da bi se mogli pojaviti novi rizici. Znatnu promjenu trebalo bi tumačiti kao promjenu statusa quo u poslovanju samog poduzeća ili poslovanju njegovih društava kćeri ili poslovnih partnera, u pravnom ili poslovnom okružju ili bilo koji drugi bitan pomak u odnosu na situaciju poduzeća i kontekst njegova poslovanja. Primjeri znatne promjene mogli bi biti slučajevi kad poduzeće počne poslovati u novom gospodarskom sektoru ili na novom zemljopisnom području, počne proizvoditi nove proizvode ili izmijeni način proizvodnje postojećih proizvoda primjenom tehnologije s potencijalno većim negativnim učincima, ili promijeni svoju korporativnu strukturu restrukturiranjem ili spajanjem ili preuzimanjem. Opravdani razlozi za sumnju da postoje novi rizici mogu se pojaviti na različite načine, među ostalim saznanjem o negativnom učinku preko javno dostupnih informacija, suradnje s dionicima ili prijave. Ako poduzeća nemaju sve potrebne informacije o svojim lancima aktivnosti iako su poduzela odgovarajuće mjere kako bi utvrdila negativne učinke, trebala bi moći objasniti zašto nisu mogla dobiti te informacije i trebala bi poduzeti potrebne i razumne korake kako bi ih što prije dobila.

(42) *Izglednije je da će se kršenja ljudskih prava pojaviti na sukobima pogođenim i visokorizičnim područjima, kako su definirana u skladu s Uredbom (EU) 2017/821, i da će biti ozbiljna. Poduzeća bi to trebala uzeti u obzir pri integriranju dužne pažnje u svoje politike i sustave upravljanja rizicima kako bi osigurala da kodeksi ponašanja i postupci uspostavljeni radi provedbe dužne pažnje budu prilagođeni sukobima pogođenim i visokorizičnim područjima, na način koji je u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom, kako je utvrđeno u Ženevskim konvencijama iz 1949. i njihovim dodatnim protokolima. Poduzeća bi trebala imati u vidu da takve situacije predstavljaju posebne zemljopisne i kontekstualne čimbenike rizika pri provedbi dubinskih procjena u okviru postupka utvrđivanja i procjene, pri poduzimanju odgovarajućih mjera za sprečavanje, ublažavanje, okončanje i svodenje utvrđenih negativnih učinaka na najmanju moguću razinu te u okviru suradnje s dionicima. U tu se svrhu poduzeća mogu poslužiti Komisijinim smjernicama o procjeni čimbenika rizika povezanih sa sukobima pogođenim i visokorizičnim područjima, u kojima bi trebale biti uzete u obzir smjernice Programa UN-a za razvoj naslovljene „Pojačana dužna pažnja u pogledu ljudskih prava za poduzeća u područjima zahvaćenima sukobima. Vodič”.*

- I**
- (43) *Ovom Direktivom ne bi se trebala dovoditi u pitanje pravila o poslovnoj tajni koja se primjenjuju na odvjetnike ili druge certificirane stručnjake koji su u skladu s pravom Unije i nacionalnim pravom ovlašteni da zastupaju svoje stranke u sudskim postupcima.*
- (44) *Ako poduzeće ne može istodobno i u potpunosti spriječiti, ublažiti, okončati ili svesti na najmanju moguću razinu sve utvrđene stvarne i potencijalne negativne učinke, trebalo bi rangirati negativne učinke prema prioritetu na temelju njihove ozbiljnosti i vjerojatnosti da će nastati. Ozbiljnost negativnog učinka trebalo bi procijeniti na temelju njegova opsega, razmjera ili nepopravljivosti, pri čemu bi u obzir trebalo uzeti težinu učinka, uključujući broj osoba koje su pogođene ili će biti pogođene, mjeru u kojoj je okoliš oštećen ili bi mogao biti oštećen ili na drugi način pogođen, nepovratnost učinka i ograničenja u pogledu mogućnosti da se u razumnom roku ponovno uspostavi situacija ekvivalentna situaciji u kojoj su se pogođene osobe ili okoliš nalazili prije učinka. Nakon što se u razumnom roku otklone najozbiljniji i najvjerojatniji negativni učinci, poduzeće bi trebalo otkloniti manje ozbiljne i manje vjerojatne negativne učinke. S druge strane, stvarni ili potencijalni utjecaj poduzeća na njegove poslovne partnere, razina uključenosti poduzeća u negativni učinak, blizina društva kćeri ili poslovnog partnera ili njegova potencijalna odgovornost ne bi se trebali smatrati relevantnim čimbenicima za rangiranje negativnih učinaka prema prioritetu.*

- (45) U skladu s obvezama dužne pažnje utvrđenima ovom Direktivom, ako poduzeće utvrdi potencijalne negativne učinke na ljudska prava ili okoliš, trebalo bi poduzeti odgovarajuće mjere kako bi ih spriječilo *ili* na odgovarajući način ublažilo. Kako bi se poduzećima osigurala pravna jasnoća i sigurnost, ovom bi se Direktivom trebale utvrditi mjere koje bi se trebale očekivati od poduzeća radi sprečavanja i ublažavanja potencijalnih negativnih učinaka, ako je to relevantno ovisno o okolnostima. ***Pri procjeni odgovarajućih mjera za sprečavanje ili primjereno ublažavanje negativnih učinaka u obzir bi trebalo uzeti takozvanu „razinu uključenosti poduzeća u negativni učinak”, u skladu s međunarodnim okvirima i sposobnosti poduzeća da utječe na poslovnog partnera koji uzrokuje ili zajednički uzrokuje negativni učinak. Poduzeća bi trebala poduzeti odgovarajuće mjere kako bi spriječila ili ublažila negativne učinke koje uzrokuju sama (takozvano „uzrokovanje” negativnog učinka, kako se navodi u međunarodnom okviru) ili zajednički sa svojim društvima kćerima ili poslovnim partnerima (takozvano „doprinošenje” negativnom učinku, kako se navodi u međunarodnom okviru). To vrijedi neovisno o tome uzrokuju li negativni učinak i treće strane izvan lanca aktivnosti poduzeća.***

Zajedničko uzrokovanje negativnog učinka nije ograničeno na slučajeve kad su poduzeće i njegovo društvo kći ili poslovni partner jednako uključeni u negativni učinak, već bi trebalo obuhvaćati sve radnje ili propuste poduzeća koji uzrokuju negativni učinak u kombinaciji s radnjama ili propustima društava kćeri ili poslovnih partnera, što uključuje i slučajeve kad poduzeće znatno olakšava uzrokovanje negativnog učinka ili potiče poslovnog partnera na njegovo uzrokovanje, isključujući male ili beznačajne doprinose. Ako negativne učinke u lancima aktivnosti poduzeća nisu uzrokovala poduzeća, sama ili zajednički s drugim pravnim subjektima, već je negativni učinak uzrokovao samo njihov poslovni partner u lancima aktivnosti poduzeća (takozvana „izravna povezanost s” negativnim učinkom, kako se navodi u međunarodnom okviru), ona bi ipak trebala nastojati iskoristiti svoj utjecaj kako bi spriječila ili ublažila negativne učinke koje su uzrokovali njihovi poslovni partneri ili povećati svoj utjecaj da to učine. Upotrebom samo pojma „uzrokovanja” negativnih učinaka umjesto navedenih pojmova koji se upotrebljavaju u međunarodnim okvirima izbjegava se zabuna s postojećim pravnim pojmovima u nacionalnim pravnim sustavima, a istodobno se obuhvaćaju isti uzročni odnosi opisani u tim okvirima. U tom kontekstu, u skladu s međunarodnim okvirima, utjecaj poduzeća na poslovnog partnera s jedne bi strane trebao uključivati njegovu sposobnost da uvjeri poslovnog partnera da spriječi negativne učinke (na primjer tržišnom moći, pretkvalifikacijskim zahtjevima, povezivanjem poslovnih poticaja s ljudskim pravima i ekološkom djelotvornošću), a s druge strane stupanj utjecaja ili učinka poluge koje bi poduzeće moglo razumno ostvariti, na primjer suradnjom s predmetnim poslovnim partnerom ili suradnjom s drugim poduzećem koje je izravni poslovni partner poslovnog partnera povezanoga s negativnim učinkom.

- (46) Kako bi ispunila obvezu sprečavanja i ublažavanja iz ove Direktive, od poduzeća bi trebalo zahtijevati da prema potrebi poduzmu **odgovarajuće** mjere navedene u nastavku. Ako je potrebno, zbog složenosti preventivnih mjera, poduzeća bi trebala izraditi i provesti plan preventivnih mjera. Poduzeća bi trebala tražiti ugovorna jamstva od izravnog **poslovnog partnera** ■ da će osigurati usklađenost s kodeksom ponašanja **i po potrebi** planom preventivnih mjera, među ostalim traženjem odgovarajućih ugovornih jamstava od svojih partnera u onoj mjeri u kojoj su njihove aktivnosti dio **lanaca aktivnosti poduzeća**. **Ugovorna jamstva trebala bi biti osmišljena tako da se osigura primjerena podjela odgovornosti između poduzeća i poslovnog partnera.** Ugovorna jamstva trebala bi biti popraćena odgovarajućim mjerama za provjeru usklađenosti. **Međutim, poduzeće bi trebalo biti obvezno samo zatražiti ugovorna jamstva jer njihovo dobivanje može ovisiti o okolnostima.** Kako bi sveobuhvatno spriječila ■ potencijalne negativne učinke, poduzeća bi trebala provoditi i **financijska ili nefinancijska ulaganja, prilagodbe ili nadogradnje radi sprečavanja negativnih učinaka te surađivati s drugim poduzećima, u skladu s pravom Unije.**

Ako je to relevantno, poduzeća bi trebala prilagoditi svoje poslovne planove, opće strategije i poslovanje, uključujući prakse nabave, te razviti i provoditi politike nabave kojima se doprinosi tome da njihovi dobavljači primaju plaće i ostvaruju prihode dostatne za život kojima se ne potiču potencijalni negativni učinci na ljudska prava ili okoliš. Kako bi djelotvorno i učinkovito postupala s dužnom pažnjom, poduzeća bi ujedno trebala provesti potrebne izmjene ili poboljšanja svoje prakse projektiranja i distribucije kako bi otklonila negativne učinke koji nastaju na početku i na kraju njihova lanaca aktivnosti, prije i nakon proizvodnje proizvoda. Uvođenje i prilagodba takvih praksi, ovisno o slučaju, mogli bi biti posebno relevantni za poduzeće kako bi se izbjegao negativan učinak u prvom stupnju. Takve bi mjere mogle biti relevantne i za otklanjanje negativnih učinaka koje su zajednički uzrokovali poduzeće i njegovi poslovni partneri, primjerice zbog rokova ili specifikacija koje je odredilo poduzeće. Osim toga, zahvaljujući boljem dijeljenju vrijednosti duž lanca aktivnosti prakse odgovorne nabave ili distribucije doprinose borbi protiv dječjeg rada, koji je česta pojava u zemljama ili na područjima s visokom stopom siromaštva. Poduzeća bi također trebala pružati ciljanu i razmjernu potporu malom i srednjem poduzeću (MSP) koji je poslovni partner poduzeća, ako je to potrebno s obzirom na resurse, znanje i ograničenja MSP-a, među ostalim pružanjem ili omogućivanjem izgradnje kapaciteta, osposobljavanja ili nadogradnje upravljačkih sustava te, ako bi se usklađenošću s kodeksom ponašanja ili planom preventivnih mjera ugrozila održivost MSP-a, pružanjem ciljane i razmjerne financijske potpore, kao što su izravno financiranje, zajmovi s niskim kamatama, jamstva za nastavak nabave ili pomoć u osiguravanju financiranja. Pojam „ugrožavanje održivosti MSP-a” trebalo bi tumačiti tako da bi moglo dovesti do stečaja MSP-a ili taj MSP dovesti u neizbježnu situaciju stečaja.

(47) *Suzbijanje štetnih praksi nabave i cjenovnih pritisaka na proizvođače, osobito na manje gospodarske subjekte, posebno je važno u pogledu prodaje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Kako bi se riješio problem neravnoteže moći u poljoprivrednom sektoru i osigurale pravedne cijene u svim karikama lanca opskrbe hranom te ojačao položaj poljoprivrednika, veliki prerađivači hrane i trgovci na malo trebali bi prilagoditi svoje prakse nabave te razviti i primjenjivati politike nabave kojima se doprinosi plaćama i dohocima dostatnima za život njihovih dobavljača. Primjenom samo na poslovno ponašanje najvećih subjekata, to jest na one s neto prometom na svjetskoj razini većim od 450 milijuna EUR, ova bi Direktiva trebala koristiti poljoprivrednim proizvođačima čija je pregovaračka moć manja. Usto, s obzirom na to da poduzeća osnovana u skladu s pravom treće zemlje jednako podliježu ovoj Direktivi, poljoprivredni proizvođači u Uniji zaštitili bi se od nepoštenog tržišnog natjecanja i štetnih praksi subjekata s poslovnim nastanom i u Uniji i izvan nje.*

- (48) Kako bi se odrazio puni raspon mogućnosti za poduzeće u slučajevima u kojima se potencijalni *negativni* učinci nisu mogli otkloniti opisanim preventivnim mjerama niti *mjerama ublažavanja*, ova bi Direktiva trebala obuhvaćati i mogućnost poduzeća da zatraži *ugovorna jamstva* od neizravnog poslovnog partnera radi postizanja usklađenosti s kodeksom ponašanja poduzeća ili planom preventivnih mjera te da provede odgovarajuće mjere radi provjere usklađenosti neizravnog poslovnog *partnera s ugovornim jamstvima*.

- (49) *Moguće je da bi za sprečavanje potencijalnih negativnih učinaka bila potrebna suradnja s nekim drugim poduzećem, na primjer na razini neizravnog poslovnog partnera poduzeća, koje ima izravan ugovorni odnos s predmetnim neizravnim poslovnim partnerom. U nekim slučajevima suradnja s drugim subjektima mogla bi biti jedini realističan način za sprečavanje potencijalnih negativnih učinaka koje uzrokuju čak i izravni poslovni partneri, ako utjecaj poduzeća nije dovoljan. Poduzeće bi trebalo surađivati sa subjektom koji samostalno ili zajedno s poduzećem može najučinkovitije spriječiti ili ublažiti potencijalne negativne učinke ili s drugim pravnim subjektima, pri čemu treba poštovati primjenjivo pravo, posebno u području tržišnog natjecanja.*

- (50) Kako bi se *osiguralo da odgovarajuće mjere za sprečavanje i ublažavanje* potencijalnih negativnih učinaka *budu djelotvorne*, poduzeća bi, kao krajnju mjeru nakon pokušaja sprečavanja i ublažavanja potencijalnih negativnih učinaka, trebala dati prednost suradnji s *poslovnim partnerima u svojim lancima aktivnosti* umjesto raskida poslovnog odnosa. Međutim, u slučajevima u kojima se potencijalni negativni učinci nisu mogli otkloniti *takvim odgovarajućim* mjerama, ova Direktiva trebala bi obuhvaćati i obvezu poduzeća da, *kao krajnju mjeru*, s predmetnim partnerom ne uspostavljaju nove odnose i ne produljuju postojeće *te da, ako postoji razumna mogućnost promjene, upotrebom ili povećanjem utjecaja poduzeća u vidu privremene suspenzije poslovnog odnosa u vezi s predmetnim aktivnostima bez nepotrebne odgode donesu i provedu plan pojačanih preventivnih mjera za predmetni negativni učinak, što uključuje poseban i primjeren vremenski okvir za donošenje i provedbu svih mjera iz tog plana, tijekom kojeg poduzeće može tražiti i alternativne poslovne partnere. Čimbenici za određivanje primjerenosti vremenskog okvira za donošenje i provedbu takvih mjera mogli bi uključivati ozbiljnost negativnog učinka, potrebu za utvrđivanjem eventualnih dodatnih negativnih učinaka i poduzimanjem koraka za njihovo sprečavanje ili ublažavanje, uključujući učinke na MSP-ove ili maloposjednike.*

Poduzeća bi trebala suspendirati poslovne odnose s tim poslovnim partnerom, čime se povećava njihov utjecaj i izgledi za otklanjanje predmetnog učinka. Ako se ne može razumno očekivati da bi ta nastojanja bila uspješna, na primjer ako je država nametnula prisilni rad ili ako se provedbom plana pojačanih preventivnih mjera negativni učinak nije spriječio ili ublažio, od poduzeća bi trebalo zahtijevati da raskine poslovni odnos povezan s predmetnim aktivnostima ako je potencijalni negativni učinak ozbiljan. Kako bi poduzećima omogućile da ispune tu obvezu, države članice trebale bi osigurati mogućnost raskida poslovnog odnosa u ugovorima koji su uređeni njihovim zakonima. Pri donošenju odluke o raskidu ili suspenziji poslovnog odnosa poduzeće bi trebalo procijeniti bi li se moglo razumno očekivati da će negativni učinci tog postupka biti naočigled ozbiljniji od negativnog učinka koji se nije mogao spriječiti ili na odgovarajući način ublažiti. Ako poduzeća privremeno suspendiraju ili raskinu poslovni odnos, trebala bi poduzeti korake za sprečavanje, ublažavanje ili okončavanje učinaka suspenzije ili raskida, o tome u razumnom roku obavijestiti poslovnog partnera i nastaviti preispitivati tu odluku. Moguće je da je za sprečavanje negativnih učinaka na razini neizravnih poslovnih odnosa potrebna suradnja s nekim drugim subjektom. U nekim bi slučajevima suradnja s drugim poduzećem mogla biti jedini realističan način za sprečavanje negativnih učinaka na razini neizravnih poslovnih odnosa, posebno ako neizravni poslovni partner nije spreman sklopiti ugovor s predmetnim poduzećem.

- (51) *Iako regulirana financijska društva podliježu obvezama dužne pažnje samo za početni dio svojih lanaca aktivnosti, iz posebnosti financijskih usluga i iz Smjernica za multinacionalna poduzeća proizlazi koje su vrste mjera primjerene i učinkovite za sudjelovanje financijskih poduzeća u postupcima dužne pažnje. Kako je istaknuto i u Smjernicama za multinacionalna poduzeća, potrebno je uzeti u obzir posebnosti financijskih usluga. Od reguliranih financijskih društava očekuje se da uzmu u obzir negativne učinke i da iskoriste takozvana sredstva utjecaja kako bi utjecala na poduzeća. Jedan od načina za izvršavanje utjecaja može biti ostvarivanje prava dioničara.*
- (52) Kad je riječ o izravnim i neizravnim poslovnim *partnerima, industrijske* i *višedioničke inicijative mogu* pomoći u stvaranju dodatnih sredstava utjecaja kako bi se utvrdili, ublažili i spriječili negativni učinci. Stoga bi poduzeća trebala moći *sudjelovati u takvim inicijativama* kako bi poduprla provedbu obveza utvrđenih u *člancima od 7. do 16. ove Direktive* u onoj mjeri u kojoj su takvi programi i inicijative primjereni za potporu ispunjavanju tih obveza.

*Pojam „inicijative” ima široko značenje i obuhvaća kombinaciju dobrovoljnih postupaka, alata i mehanizama dužne pažnje koje razvijaju i nadziru vlade, industrijska udruženja, zainteresirane organizacije, uključujući organizacije civilnog društva, ili skupine ili njihove kombinacije, u kojima bi poduzeća mogla sudjelovati kako bi poduprla provedbu obveza dužne pažnje. Nakon što procijene njihovu primjerenost, poduzeća bi mogla iskoristiti relevantne analize rizika koje su provedene u okviru industrijskih ili višedioničkih inicijativa ili koju su proveli članovi tih inicijativa ili bi se mogla pridružiti tim analizama te bi mogla poduzeti učinkovite odgovarajuće mjere u okviru takvih inicijativa ili se pridružiti tim mjerama. Pritom bi poduzeća trebala pratiti učinkovitost takvih mjera i nastaviti poduzimati odgovarajuće mjere ako je to potrebno kako bi osigurala ispunjavanje svojih obveza. Kako bi se osigurala potpunost informacija o takvim inicijativama, Direktiva bi trebala upućivati i na mogućnost da Komisija i države članice olakšaju širenje informacija o takvim programima ili inicijativama i njihovim ishodima. Komisija **bi** u suradnji s državama članicama **trebala** izdati smjernice **u kojima se utvrđuju kriteriji prikladnosti i metodologija koju poduzeća trebaju primjenjivati kako bi procijenila prikladnost industrijskih i višedioničkih inicijativa.***

Poduzeća bi također mogla iskoristiti verifikaciju koju provodi neovisna treća strana za poduzeća u svojim lancima aktivnosti i od njih kako bi poduprla provedbu obveza dužne pažnje, u mjeri u kojoj je takva verifikacija primjerena za potporu ispunjavanju relevantnih obveza. Verifikaciju koju provodi neovisna treća strana mogla bi provoditi druga poduzeća ili bi se ona mogla provoditi u okviru industrijskih ili višedioničkih inicijativa. Neovisni verifikatori treće strane trebali bi postupati objektivno i potpuno neovisno o poduzeću, biti bez ikakvog sukoba interesa i ne podlijevati izravnom ili neizravnom vanjskom utjecaju te ne bi trebali poduzimati ništa što nije u skladu s njihovom neovisnošću. Trebali bi biti iskusni i stručni za pitanja okoliša ili ljudskih prava, ovisno o prirodi negativnog učinka, te odgovarati za kvalitetu i pouzdanost verifikacije. Komisija bi u suradnji s državama članicama trebala izdati smjernice u kojima se određuju kriteriji prikladnosti i metodologija koju poduzeća trebaju primjenjivati kako bi procijenila prikladnost verifikatora treće strane, kao i smjernice za praćenje točnosti, učinkovitosti i cjelovitosti verifikacije koju provodi treća strana. Te su smjernice ključne kako bi se otklonili nedostaci neučinkovitih revizija. Poduzeća koja sudjeluju u industrijskim ili višedioničkim inicijativama ili koja se za potporu provedbi obveza dužne pažnje koriste verifikacijom koju provodi treća strana ili ugovornim klauzulama i dalje se trebaju moći sankcionirati ili smatrati odgovornima za kršenja ove Direktive i štetu koju su zbog toga pretrpjele žrtve.

- (53) U skladu s obvezama dužne pažnje utvrđenima ovom Direktivom, ako poduzeće utvrdi stvarne **negativne** učinke na ljudska prava ili okoliš, trebalo bi poduzeti odgovarajuće mjere kako bi ih okončalo. Može se očekivati da je poduzeće u stanju okončati stvarne negativne učinke u **vlastitom** poslovanju i u **poslovanju svojih društava kćeri**. Međutim, trebalo bi pojasniti da bi ■ u slučajevima u kojima se negativni učinci ne mogu okončati poduzeća trebala svesti njihov razmjer na najmanju moguću razinu. Kako bi se negativni učinci sveli na najmanju moguću mjeru, trebalo bi zahtijevati ishod koji je najbliži okončanju negativnog učinka. ***Stoga bi poduzeće periodično trebalo ponovno procijeniti okolnosti koje su ga spriječile u tome da okonča negativni učinak te preispitati može li se on okončati u tom trenutku.*** Kako bi se poduzećima pružila pravna jasnoća i sigurnost, ovom bi Direktivom trebalo utvrditi koje bi se mjere trebale zahtijevati od poduzeća kako bi se okončali stvarni negativni učinci na ljudska prava i okoliš, odnosno kako bi se sveli na najmanju moguću mjeru, prema potrebi ovisno o okolnostima. ***Pri procjeni odgovarajućih mjera za okončanje negativnih učinaka ili svođenje njihovih razmjera na najmanju moguću razinu u obzir bi trebalo uzeti takozvanu „razinu uključenosti poduzeća u negativni učinak”, u skladu s međunarodnim okvirima i sposobnosti poduzeća da utječe na poslovnog partnera koji uzrokuje ili zajednički uzrokuje negativni učinak.***

Poduzeća bi trebala poduzeti odgovarajuće mjere kako bi okončala negativne učinke ili svela njihove razmjere na najmanju moguću mjeru, što se odnosi na negativne učinke koje uzrokuju sama (takozvano „uzrokovanje” negativnog učinka, kako se navodi u međunarodnom okviru) ili zajednički sa svojim društvima kćerima ili poslovnim partnerima (takozvano „doprinošenje” negativnom učinku, kako se navodi u međunarodnom okviru). To vrijedi neovisno o tome uzrokuju li negativni učinak i treće strane izvan lanca aktivnosti poduzeća. Zajedničko uzrokovanje negativnog učinka nije ograničeno na slučajeve kad su poduzeće i njegovo društvo kći ili poslovni partner jednako uključeni u negativni učinak, već bi trebalo obuhvaćati sve radnje ili propuste poduzeća koji uzrokuju negativni učinak u kombinaciji s radnjama ili propustima društava kćeri ili poslovnih partnera, što uključuje i slučajeve kad poduzeće znatno olakšava uzrokovanje negativnog učinka ili potiče poslovnog partnera na njegovo uzrokovanje, isključujući male ili beznačajne doprinose. Ako negativne učinke u lancima aktivnosti poduzeća nisu uzrokovala poduzeća, sama ili zajednički s drugim pravnim subjektima, već je negativni učinak uzrokovao samo njihov poslovni partner u lancima aktivnosti poduzeća (takozvana „izravna povezanost s” negativnim učinkom, kako se navodi u međunarodnom okviru), ona bi ipak trebala nastojati iskoristiti svoj utjecaj kako bi okončala negativne učinke koje su uzrokovali njihovi poslovni partneri ili svela njihove razmjere na najmanju moguću mjeru ili bi trebala povećati svoj utjecaj da to učine.

Upotrebom samo pojma „uzrokovanja” negativnih učinaka umjesto navedenih pojmova koji se upotrebljavaju u međunarodnim okvirima izbjegava se zabuna s postojećim pravnim pojmovima u nacionalnim pravnim sustavima, a istodobno se obuhvaćaju isti uzročni odnosi opisani u tim okvirima. U tom kontekstu, u skladu s međunarodnim okvirima, utjecaj poduzeća na poslovnog partnera s jedne bi strane trebao uključivati njegovu sposobnost da uvjeri poslovnog partnera u to da okonča negativne učinke ili svede njihove razmjere na najmanju moguću mjeru (na primjer tržišnom snagom, pretkvalifikacijskim zahtjevima, povezivanjem poslovnih poticaja s ljudskim pravima i ekološkom djelotvornošću), a s druge strane stupanj utjecaja koji bi poduzeće moglo razumno ostvariti, na primjer suradnjom s predmetnim poslovnim partnerom ili suradnjom s drugim poduzećem koje je izravni poslovni partner poslovnog partnera povezanoga s negativnim učinkom.

- (54) Kako bi ispunila obvezu da okončaju stvarne negativne učinke ili njihove razmjere svedu na najmanju moguću mjeru na temelju ove Direktive, od poduzeća bi trebalo zahtijevati da prema potrebi poduzmu *odgovarajuće* mjere navedene u nastavku. *Ako je to potrebno zbog činjenice da se negativni učinak ne može odmah okončati, poduzeća bi trebala izraditi i provesti plan korektivnih mjera. Poduzeća bi trebala tražiti ugovorna jamstva od izravnog poslovnog partnera da će osigurati usklađenost s kodeksom ponašanja i po potrebi planom korektivnih mjera, među ostalim traženjem odgovarajućih ugovornih jamstava od svojih partnera u onoj mjeri u kojoj su njihove aktivnosti dio lanaca aktivnosti poduzeća. Ugovorna jamstva trebala bi biti osmišljena tako da se osigura primjerena podjela odgovornosti između poduzeća i poslovnog partnera. Ugovorna jamstva trebala bi biti popraćena odgovarajućim mjerama za provjeru usklađenosti. Međutim, poduzeće bi trebalo biti obvezno samo zatražiti ugovorna jamstva jer njihovo dobivanje može ovisiti o okolnostima. Poduzeća bi također trebala izvršavati financijska ili nefinancijska ulaganja, prilagodbe ili nadogradnje u cilju okončanja negativnih učinaka ili svođenja njihovih razmjera na najmanju moguću mjeru te surađivati s drugim poduzećima, u skladu s pravom Unije.*

Ako je to relevantno, poduzeća bi trebala prilagoditi svoje poslovne planove, opće strategije i poslovanje, uključujući prakse nabave, te razviti i provoditi politike nabave kojima se doprinosi tome da njihovi dobavljači primaju plaće i ostvaruju prihode dostatne za život kojima se ne potiču stvarni negativni učinci na ljudska prava ili okoliš. Kako bi djelotvorno i učinkovito postupala s dužnom pažnjom, poduzeća bi ujedno trebala provesti potrebne izmjene ili poboljšanja svoje prakse projektiranja i distribucije kako bi otklonila negativne učinke koji nastaju na početku i na kraju njihova lanaca aktivnosti, prije i nakon proizvodnje proizvoda. Uvođenje i prilagodba takvih praksi, ovisno o slučaju, mogli bi biti posebno relevantni za poduzeće kako bi se izbjegao negativan učinak u prvom stupnju. Takve bi mjere mogle biti relevantne i za otklanjanje negativnih učinaka koje su zajednički uzrokovali poduzeće i njegovi poslovni partneri, primjerice zbog rokova ili specifikacija koje je odredilo poduzeće. Osim toga, zahvaljujući boljem dijeljenju vrijednosti duž lanca aktivnosti prakse odgovorne nabave ili distribucije doprinose borbi protiv dječjeg rada, koji je česta pojava u zemljama ili na područjima s visokom stopom siromaštva.

Poduzeća bi također trebala pružati ciljanu i razmjernu potporu MSP-u koji je poslovni partner poduzeća, ako je to potrebno s obzirom na resurse, znanje i ograničenja MSP-a, među ostalim pružanjem ili omogućavanjem izgradnje kapaciteta, osposobljavanja ili nadogradnje upravljačkih sustava te, ako bi se usklađenošću s kodeksom ponašanja ili planom korektivnih mjera ugrozila održivost MSP-a, pružanjem ciljane i razmjerne financijske potpore, kao što su izravno financiranje, zajmovi s niskim kamatama, jamstva za nastavak nabave ili pomoć u osiguravanju financiranja. Pojam „ugrožavanje održivosti MSP-a” trebalo bi tumačiti tako da bi moglo dovesti do stečaja MSP-a ili taj MSP dovesti u neizbježnu situaciju stečaja.

- (55) Kako bi se odrazio puni raspon mogućnosti za poduzeće u slučajevima u kojima se stvarni **negativni** učinci nisu mogli otkloniti opisanim mjerama niti mjerama ublažavanja, ova bi Direktiva trebala obuhvaćati i mogućnost poduzeća da zatraži **ugovorna jamstva** od neizravnog poslovnog partnera radi postizanja usklađenosti s kodeksom ponašanja poduzeća ili planom korektivnih mjera te da provede odgovarajuće mjere radi provjere usklađenosti neizravnog poslovnog **partnera s ugovornim jamstvima**.

- (56) *Ako se ugovorna jamstva dobiju od MSP-a koji je neizravni poslovni partner, poduzeća bi trebala procijeniti trebaju li ugovorna jamstva biti popraćena odgovarajućim mjerama za MSP-ove. Ako MSP zatraži plaćanje dijela troška ili u dogovoru s poduzećem, MSP bi trebao moći podijeliti rezultate verifikacije s drugim poduzećima.*
- (57) Kako bi se osiguralo da *odgovarajuće mjere za okončanje stvarnih negativnih učinaka* ili njihovo svođenje na najmanju moguću mjeru *budu* djelotvorne, poduzeća bi, kao krajnju mjeru nakon pokušaja *okončavanja* stvarnih negativnih učinaka ili svođenja njihova razmjera na najmanju moguću mjeru, trebala dati prednost suradnji *s poslovnim partnerima u svojim lancima aktivnosti* umjesto raskida poslovnog odnosa. Međutim, u slučajevima u kojima se stvarni negativni učinci nisu mogli okončati ili čiji se *razmjer* nije mogao prikladno *svesti na najmanju moguću mjeru takvim odgovarajućim* mjerama, ova Direktiva trebala bi obuhvaćati i obvezu poduzeća da, *kao krajnju mjeru*, s predmetnim partnerom ne uspostavljaju nove odnose i ne produljuju postojeće *te da, ako postoji razumna mogućnost promjene, upotrebom ili povećanjem utjecaja poduzeća u vidu privremene suspenzije poslovnog odnosa u vezi s predmetnim aktivnostima bez nepotrebne odgode donesu i provedu plan pojačanih korektivnih mjera za predmetni negativni učinak, što uključuje poseban i primjeren vremenski okvir za donošenje i provedbu svih mjera iz tog plana, tijekom kojeg poduzeće može tražiti i alternativne poslovne partnere.*

Čimbenici za određivanje primjerenosti vremenskog okvira za donošenje i provedbu tih mjera mogli bi uključivati ozbiljnost negativnog učinka, potrebu za utvrđivanjem eventualnih dodatnih negativnih učinaka i poduzimanjem koraka za njihovo okončanje ili svodenje njihovih razmjera na najmanju moguću razinu, kao i učinke na MSP-ove ili maloposjednike. Poduzeća bi trebala suspendirati poslovne odnose s tim poslovnim partnerom, čime se povećava njihov utjecaj i izgledi za otklanjanje predmetnog učinka. Ako se ne može razumno očekivati da bi ta nastojanja bila uspješna, na primjer ako je država nametnula prisilni rad ili ako se provedbom plana pojačanih korektivnih mjera negativni učinak nije okončao ili se njegov razmjer nije sveo na najmanju moguću mjeru, od poduzeća bi trebalo zahtijevati da raskine poslovni odnos u vezi s predmetnim aktivnostima ■ ako je stvarni negativni učinak ■ ozbiljan. Kako bi poduzećima omogućile da ispune tu obvezu, države članice trebale bi osigurati mogućnost raskida poslovnog odnosa u ugovorima koji su uređeni njihovim zakonima.

Pri donošenju odluke o raskidu ili suspenziji poslovnog odnosa poduzeće bi trebalo procijeniti bi li se moglo razumno očekivati da će negativni učinci tog postupka biti naočigled ozbiljniji od negativnog učinka koji se nije mogao okončati ili se njegov razmjer nije mogao primjereno svesti na najmanju moguću mjeru. Ako poduzeća privremeno suspendiraju ili raskinu poslovni odnos, trebala bi poduzeti korake za sprečavanje, ublažavanje ili okončavanje učinaka suspenzije ili raskida, o tome u razumnom roku obavijestiti poslovnog partnera i nastaviti preispitivati tu odluku. Moguće je da je za okončanje negativnih učinaka na razini neizravnih poslovnih odnosa potrebna suradnja s nekim drugim subjektom. U nekim bi slučajevima suradnja s drugim poduzećem mogla biti jedini realističan način za okončanje stvarnih negativnih učinaka na razini neizravnih poslovnih odnosa, posebno ako neizravni poslovni partner nije spreman sklopiti ugovor s predmetnim poduzećem.

- (58) *Ako je poduzeće uzrokovalo ili zajednički uzrokovalo stvarni negativni učinak, poduzeće bi trebalo osigurati otklanjanje njegove štete. Pojam „otklanjanje štete” znači vraćanje pogođene osobe ili osoba, zajednice ili okoliša u situaciju koja je ekvivalentna ili što sličnija situaciji u kojoj bi bili da nije došlo do stvarnog negativnog učinka, razmjerno uključenosti poduzeća u taj negativni učinak, među ostalim financijskom ili nefinancijskom naknadom koju poduzeće pruža osobama pogođenima stvarnim negativnim učinkom i, ako je primjenjivo, nadoknadom troškova javnim tijelima za eventualne potrebne korektivne mjere. Države članice trebale bi osigurati da se od dionika pogođenih negativnim učinkom ne zahtijeva da traže otklanjanje štete prije podnošenja zahtjeva sudu. Države članice trebale bi osigurati da, ako poduzeće ne osigura otklanjanje štete u slučaju da je uzrokovalo ili zajednički uzrokovalo stvarni negativni učinak, nadležno nadzorno tijelo bude ovlašteno da, na vlastitu inicijativu ili slijedom potkrijepljenih sumnji o kojima je obaviješteno u skladu s ovom Direktivom, naloži poduzeću da osigura odgovarajuće otklanjanje štete. Time se u takvoj situaciji ne dovodi u pitanje izricanje sankcija za kršenje odredaba nacionalnog prava donesenih na temelju ove Direktive ni građanskopravna odgovornost koja se traži pred nacionalnim sudom. Ako je stvarni negativni učinak uzrokovao samo poslovni partner poduzeća, poduzeće može dobrovoljno osigurati otklanjanje štete. Poduzeće može i iskoristiti svoju moć utjecaja na poslovnog partnera koji uzrokuje ili zajednički uzrokuje negativni učinak kako bi se osiguralo otklanjanje štete.*

- (59) Poduzeća bi trebala omogućiti osobama i organizacijama da im izravno podnesu pritužbe u slučaju opravdane zabrinutosti u pogledu stvarnih ili potencijalnih negativnih učinaka na ljudska prava i okoliš. **Osobe i** organizacije koje bi mogle podnijeti takve pritužbe trebale bi uključivati **osobe koje su pogođene ili imaju opravdane sumnje vjerovati da bi mogle biti pogođene te legitimne predstavnike takvih osoba, kao što su organizacije civilnog društva i borci za ljudska prava**, sindikate i ostale predstavnike radnika koji predstavljaju pojedince koji rade u predmetnom lancu **aktivnosti** te organizacije civilnog društva aktivne **i iskusne** u područjima povezanima s **negativnim učinkom na okoliš koji je predmet pritužbe**. Poduzeća bi trebala uspostaviti **pravedan, javno dostupan, pristupačan, predvidljiv i transparentan** postupak za rješavanje tih pritužbi i obavijestiti **relevantne** radnike, sindikate i ostale predstavnike radnika o **takvim postupcima**. **Poduzeća bi trebala uspostaviti i pristupačan mehanizam namijenjen osobama i organizacijama za podnošenje prijave ako imaju informacije ili zabrinutosti u pogledu stvarnih ili potencijalnih negativnih učinaka. Kako bi se smanjilo opterećenje poduzeća, ona bi trebala moći sudjelovati u suradničkim postupcima podnošenja pritužbi i mehanizmima za prijave, kao što su oni koje su zajednički uspostavila poduzeća (na primjer grupa poduzeća), preko industrijskih udruženja, višedioničkih inicijativa ili globalnih okvirnih sporazuma.**

Podnošenje prijave ili pritužbe ne bi trebalo biti preduvjet niti sprečavati osobe koje ih podnose da imaju pristup postupku u vezi s potkrijepljenim sumnjama, kao ni sudskim ili drugim nepravosudnim mehanizmima, kao što su nacionalne kontaktne točke OECD-a ako postoje. Odredbe o postupku za podnošenje pritužbi i mehanizmu za prijave iz ove Direktive trebale bi biti takve da se njima izbjegne da pristup predstavnika poduzeća dovede do nerazumnih molbi. U skladu s međunarodnim standardima osobe koje podnose pritužbe, *ako ih ne podnesu anonimno*, trebale bi imati pravo od poduzeća zatražiti *pravodobno i odgovarajuće daljnje postupanje* te sastanak s predstavnicima poduzeća na odgovarajućoj razini kako bi razgovarali o stvarnim ili potencijalnim ozbiljnim negativnim učincima koji su predmet pritužbe *i o potencijalnom otklanjanju štete, kako bi im se objasnilo zašto se pritužba smatra utemeljenom ili neutemeljenom te, ako se smatra utemeljenom, kako bi se obavijestili o koracima i mjerama koje je poduzeće poduzelo ili treba poduzeti.*

Poduzeća bi usto trebala poduzeti razumno dostupne mjere kako bi spriječila sve oblike osвете, i to tako da osiguraju povjerljivost identiteta osobe ili organizacije koja je podnijela pritužbu ili prijavu, u skladu s nacionalnim pravom. Pojmove „pravedan, javno dostupan, pristupačan, predvidljiv i transparentan” trebalo bi tumačiti u skladu s 31. načelom Vodećih načela UN-a u skladu s kojim postupci moraju biti legitimni, pristupačni, predvidljivi, pravedni, transparentni i usklađeni s pravima te služiti kao izvor kontinuiranog učenja, kako je navedeno i u 16. općem komentaru Odbora UN-a za prava djeteta. Radnici i njihovi predstavnici također bi trebali biti propisno zaštićeni, a naporima za izvansudsko otklanjanje štete ne bi trebalo dovoditi u pitanje poticanje kolektivnog pregovaranja i priznavanja sindikata te oni ni na koji način ne bi trebali ugroziti ulogu zakonitih sindikata ili predstavnika radnika u rješavanju radnih sporova. Poduzeća bi trebala osigurati da mehanizmi za prijave i postupci za podnošenje pritužbi budu pristupačni dionicima, uzimajući u obzir relevantne prepreke.

- (60) *Zbog šireg popisa osoba ili organizacija koje imaju pravo podnijeti pritužbu i šireg opsega predmeta pritužbi, postupak za podnošenje pritužbi u skladu s ovom Direktivom trebalo bi pravno smatrati mehanizmom zasebnim od postupka za unutarnje prijavljivanje koji su poduzeća uspostavila u skladu s Direktivom (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁶. Ako se povreda prava Unije ili nacionalnog prava uključenog u materijalno područje primjene te direktive može smatrati negativnim učinkom, a osoba koja prijavljuje povredu zaposlenik je poduzeća na koje taj negativni učinak izravno utječe, osoba bi mogla upotrijebiti oba postupka – mehanizam za podnošenje pritužbi u skladu s ovom Direktivom ili postupak za unutarnje prijavljivanje utvrđen u skladu s Direktivom (EU) 2019/1937. Međutim, ako jedan od navedenih uvjeta nije ispunjen, osoba bi trebala moći postupiti samo u okviru jednog od postupaka.*

¹⁶ *Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (SL L 305, 26.11.2019., str. 17.).*

- (61) Poduzeća bi trebala pratiti provedbu i djelotvornost svojih mjera dužne pažnje. Trebala bi provoditi periodične procjene svojeg poslovanja, poslovanja svojih društava kćeri i, ako je ono povezano s *lancima aktivnosti* poduzeća, poslovanja svojih **poslovnih partnera** *kako bi ocijenila provedbu i* pratila *primjerenost i* djelotvornost utvrđivanja, sprečavanja, ublažavanja i okončavanja negativnih učinaka **te** njihova svođenja na najmanju moguću mjeru. Takvim bi procjenama trebalo provjeriti jesu li štetni učinci pravilno utvrđeni, provode li se mjere dužne pažnje i jesu li negativni učinci stvarno spriječeni ili okončani. Kako bi se osiguralo da takve procjene budu ažurne, trebalo bi ih provoditi *bez nepotrebne odgode nakon što nastupi znatna promjena, ali* najmanje svakih 12 mjeseci, te ih u međuvremenu revidirati ako postoje opravdani razlozi za sumnju da je moglo doći do **novih rizika od negativnih učinaka. Znatnu promjenu trebalo bi tumačiti kao promjenu statusa quo u poslovanju samog poduzeća ili poslovanju njegovih društava kćeri ili poslovnih partnera, u pravnom ili poslovnom okružju ili bilo koji drugi bitan pomak u odnosu na situaciju poduzeća i kontekst njegova poslovanja.**

Primjeri znatne promjene mogli bi biti slučajevi kad poduzeće počne poslovati u novom gospodarskom sektoru ili na novom zemljopisnom području, počne proizvoditi nove proizvode ili izmijeni način proizvodnje postojećih proizvoda primjenom tehnologije s potencijalno većim negativnim učinkom, ili promijeni svoju korporativnu strukturu restrukturiranjem ili spajanjem ili preuzimanjem. Opravdani razlozi za sumnju da postoje novi rizici mogu se pojaviti na različite načine, među ostalim saznanjem o negativnom učinku preko javno dostupnih informacija, suradnje s dionicima ili prijave. Poduzeća bi trebala čuvati dokumentaciju kojom dokazuju svoju usklađenost s ovim zahtjevom najmanje pet godina. Takva dokumentacija trebala bi uključivati barem, prema potrebi, utvrđene učinke i detaljne procjene iz članka 8., plan preventivnih i/ili korektivnih mjera iz članka 10. stavka 2. točke (a) i članka 11. stavka 3. točke (b), ugovorne odredbe ishodbene ili ugovore sklopljene na temelju članka 10. stavka 2. točke (b), članka 10. stavka 4., članka 11. stavka 3. točke (c) i članka 11. stavka 5., verifikacije iz članka 10. stavka 5. i članka 11. stavka 6., mjere otklanjanja štete, periodične procjene u okviru obveze poduzeća u pogledu praćenja te prijave i pritužbe. Financijska društva trebala bi provoditi periodičnu procjenu samo vlastitog poslovanja te poslovanja svojih društava kćeri i svojih poslovnih partnera na početku lanca.

- (62) Kao i u postojećim međunarodnim standardima utvrđenima u Vodećim načelima UN-a i okviru OECD-a, to je dio zahtjeva za postupanje s dužnom pažnjom koji se odnosi na vanjsko priopćavanje relevantnih informacija o politikama, postupcima i aktivnostima dužne pažnje koji se provode radi utvrđivanja i uklanjanja stvarnih ili sprečavanja potencijalnih negativnih učinaka, uključujući zaključke i ishode tih aktivnosti. ***Direktivom 2013/34/EU utvrđuju se relevantne obveze izvješćivanja za poduzeća obuhvaćena ovom Direktivom. Osim toga, Uredbom (EU) 2019/2088 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁷ utvrđuju se dodatne obveze izvješćivanja o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga za financijska društva.*** Kako bi se izbjeglo udvostručavanje obveza izvještavanja, ovom se Direktivom stoga ne bi trebale uvoditi nove obveze izvještavanja osim onih iz Direktive 2013/34/EU za poduzeća obuhvaćena Direktivom 2013/34/EU, kao ni standardi izvještavanja koji bi se trebali razviti u skladu s njom. ***Kako bi ispunila svoju obvezu priopćavanja u okviru dužne pažnje na temelju ove Direktive, poduzeća bi na svojim internetskim stranicama trebala objavljivati godišnji izvještaj na barem jednom službenom jeziku Unije u razumnom roku, a najkasnije 12 mjeseci od datuma bilance za financijsku godinu za koju je izvještaj sastavljen, osim ako poduzeće podliježe zahtjevima za izvješćivanje o održivosti utvrđenima u Direktivi 2013/34/EU.***

¹⁷ Uredba (EU) 2019/2088 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2019. o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga (SL L 317, 9.12.2019., str. 1.).

Ako poduzeće nije obvezno izvješćivati u skladu s člankom 19.a ili člankom 29.a Direktive 2013/34/EU, izvještaj bi se trebao objaviti do datuma objavljivanja godišnjih financijskih izvještaja. Godišnji izvještaj trebalo bi podnijeti imenovanom tijelu za prikupljanje kako bi ga ono objavilo na jedinstvenoj europskoj pristupnoj točki (ESAP) uspostavljenoj Uredbom (EU) 2023/2859 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁸. Radi osiguravanja jedinstvenih uvjeta za provedbu pravila o dostupnosti informacija iz ESAP-a Komisiji bi trebalo dodijeliti provedbene ovlasti. Kako bi se povećala pravna sigurnost, Prilog Uredbi (EU) 2023/2859 trebalo bi izmijeniti unošenjem upućivanja na ovu Direktivu.

- (63) *Zahtjev za poduzeća koja su obuhvaćena područjem primjene ove Direktive i koja istodobno podliježu zahtjevima za izvješćivanje iz članaka 19.a, 29.a i 40.a Direktive 2013/34/EU te bi stoga trebala izvješćivati o svojem postupku dužne pažnje kako je utvrđeno u člancima 19.a, 29.a i 40.a Direktive 2013/34/EU trebalo bi tumačiti kao zahtjev da poduzeća opišu kako provode dužnu pažnju kako je predviđeno u ovoj Direktivi.*

¹⁸ *Uredba (EU) 2023/2859 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2023. o uspostavi jedinstvene europske pristupne točke za centralizirani pristup javno dostupnim informacijama koje su od važnosti za financijske usluge, tržišta kapitala i održivost (SL L, 2023/2859, 20.12.2023.).*

- (64) *Cilj ove Direktive nije zahtijevati od poduzeća javno otkrivanje intelektualnog kapitala, intelektualnog vlasništva, znanja i iskustva ili rezultata inovacija koji bi se smatrali poslovnom tajnom kako je definirana u Direktivi (EU) 2016/943. Zahtjevima za izvyješćivanje predviđenima ovom Direktivom stoga se ne bi trebala dovoditi u pitanje Direktiva (EU) 2016/943. Ova bi se Direktiva trebala primjenjivati ne dovodeći u pitanje Uredbu (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁹.*

¹⁹ *Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ (SL L 173, 12.6.2014., str. 1.).*

- (65) *Kako bi se provela smisljena dužna pažnja u pogledu ljudskih prava i okoliša, poduzeća bi trebala poduzimati odgovarajuće mjere za djelotvornu suradnju s dionicima tijekom cijelog procesa provedbe radnji dužne pažnje. Ne dovodeći u pitanje Direktivu (EU) 2016/943, djelotvorna suradnja trebala bi obuhvaćati dostavljanje relevantnih i sveobuhvatnih informacija dionicima s kojima je provedeno savjetovanje, kao i kontinuirano savjetovanje koje omogućuje stvarnu interakciju i dijalog na odgovarajućoj razini, kao što je razina projekta ili lokacije, i uz odgovarajuću učestalost. Pri smislenoj suradnji s dionicima s kojima je provedeno savjetovanje trebalo bi uzeti u obzir prepreke za suradnju i osigurati da dionici nisu izloženi odmazdi i osveti, među ostalim čuvanjem povjerljivosti i anonimnosti, a posebnu pozornost trebalo bi posvetiti potrebama ranjivih dionika te preklapanju ranjivosti i intersekcijskim čimbenicima, među ostalim vodeći računa o skupinama i zajednicama koje bi mogle biti pogođene, kao što su skupine i zajednice zaštićene Deklaracijom UN-a o pravima autohtonih naroda i obuhvaćene Deklaracijom UN-a o borcima za ljudska prava.*

Postoje situacije u kojima neće biti moguće provesti smislenu suradnju s dionicima s kojima je provedeno savjetovanje ili u kojima je korisno zatražiti dodatno stručno mišljenje kako bi se poduzeću omogućilo da u potpunosti ispuni zahtjeve iz ove Direktive. U takvim bi se slučajevima poduzeća trebala savjetovati i sa stručnjacima, kao što su organizacije civilnog društva ili fizičke ili pravne osobe koje se bore za ljudska prava ili okoliš, kako bi stekla vjerodostojan uvid u stvarne ili potencijalne negativne učinke. Savjetovanje sa zaposlenicima i njihovim predstavnicima trebalo bi se provoditi u skladu s relevantnim pravom Unije te, ako je primjenjivo, nacionalnim pravom i kolektivnim ugovorima te ne dovodeći u pitanje njihova primjenjiva prava na informacije, savjetovanje i sudjelovanje, a posebno prava obuhvaćena relevantnim zakonodavstvom Unije u području zapošljavanja i socijalnih prava, što uključuje Direktivu Vijeća 2001/86/EZ²⁰ te direktive 2002/14/EZ²¹ i 2009/38/EZ²² Europskog parlamenta i Vijeća. Za potrebe ove Direktive pojam zaposlenika trebalo bi tumačiti tako da uključuje radnike zaposlene preko poduzeća za privremeno zapošljavanje i ostale radnike u nestandardnim oblicima zaposlenja, pod uvjetom da ispunjavaju kriterije za utvrđivanje statusa radnika koje je utvrdio Sud Europske unije. Pri provedbi savjetovanja poduzeća bi se trebala moći osloniti na industrijske inicijative u mjeri u kojoj su one primjerene za potporu učinkovitoj suradnji. Služenje industrijskim ili višedioničkim inicijativama nije samo po sebi dovoljno za ispunjavanje obveze savjetovanja s radnicima i njihovim predstavnicima.

²⁰ Direktiva Vijeća 2001/86/EZ od 8. listopada 2001. o dopuni Statuta Europskoga društva u pogledu sudjelovanja radnika (SL L 294, 10.11.2001., str. 22.).

²¹ Direktiva 2002/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2002. o uspostavljanju općeg okvira za obavješćivanje i savjetovanje s radnicima u Europskoj zajednici – Zajednička izjava Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije o zastupanju radnika (SL L 80, 23.3.2002., str. 29.).

²² Direktiva 2009/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. o osnivanju Europskog radničkog vijeća ili uvođenju postupka koji obuhvaća poduzeća i skupine poduzeća na razini Zajednice radi obavješćivanja i savjetovanja radnika (SL L 122, 16.5.2009., str. 28.).

- I**
- (66) *Kako bi se poduzećima pružili alati za usklađivanje sa zahtjevima u pogledu dužne pažnje duž njihovih lanaca aktivnosti, Komisija bi, uz savjetovanje s državama članicama i dionicima, trebala pružiti smjernice o oglednim ugovornim klauzulama koje poduzeća mogu dobrovoljno upotrebljavati kao alat za pomoć u ispunjavanju obveza iz članaka 10. i 11. Tim smjernicama trebale bi se olakšati jasna raspodjela zadaća između ugovornih stranaka i kontinuirana suradnja, a da se pritom izbjegavaju prijenos obveza iz ove Direktive na poslovnog partnera i automatsko poništavanje ugovora u slučaju kršenja. Smjernice bi trebale odražavati načelo da puka upotreba ugovornih jamstava sama po sebi nije dovoljna da bi se zadovoljili standardi dužne pažnje iz ove Direktive.*

- (67) Kako bi se poduzećima ili nadležnim tijelima država članica osigurali potpora i praktični alati povezani s načinom na koji bi poduzeća trebala ispunjavati svoje obveze dužne pažnje ***u praktičnom smislu te kako bi se pružila potpora dionicima***, Komisija bi, s pomoću relevantnih međunarodnih smjernica i normi kao referentnih točaka te uz savjetovanje s državama članicama i dionicima, Agencijom Europske unije za temeljna prava, Europskom agencijom za okoliš, ***Europskim nadzornim tijelom za rad i***, prema potrebi, ***međunarodnim organizacijama i ostalim*** tijelima stručnima za pitanja dužne pažnje, trebala **■ izdati** smjernice, među ostalim ***opće smjernice i smjernice*** za određene sektore ili određene negativne učinke ***te smjernice o međudjelovanju ove Direktive i ostalih zakonodavnih akata kojima se nastoje postići isti ciljevi i kojima se propisuju sveobuhvatnije ili konkretnije obveze.***

- (68) *Digitalnim alatima i tehnologijama, kao što su oni koji služe za praćenje, nadzor ili lociranje sirovina, robe i proizvoda duž lanaca vrijednosti, na primjer sateliti, bespilotne letjelice, radari ili rješenja koja se temelje na platformama, moglo bi se poduprijeti prikupljanje podataka za upravljanje lancem vrijednosti i smanjiti troškove tog prikupljanja, što uključuje utvrđivanje i procjenu negativnih učinaka, njihovo sprečavanje i ublažavanje te praćenje djelotvornosti mjera dužne pažnje. Kako bi se poduzećima pomoglo u ispunjavanju obveza dužne pažnje duž njihova lanca vrijednosti, trebalo bi poticati i promicati upotrebu takvih alata i tehnologija. Komisija bi u tu svrhu trebala izdati smjernice s korisnim informacijama i upućivanjima na odgovarajuće resurse. Pri upotrebi digitalnih alata i tehnologija poduzeća bi trebala uzeti u obzir moguće rizike povezane s njima i na odgovarajući način odgovoriti na njih te bi trebala uspostaviti mehanizme za provjeru primjerenosti dobivenih informacija.*

- (69) Iako MSP-ovi nisu uključeni u područje primjene ove Direktive, na njih bi mogle utjecati njezine odredbe kao na ugovaratelje ili podugovaratelje poduzeća obuhvaćenih područjem primjene. Međutim, cilj je ublažiti financijsko ili administrativno opterećenje MSP-ova, od kojih se mnogi već suočavaju s poteškoćama u kontekstu globalne gospodarske i sanitarne krize. Kako bi poduprle MSP-ove, države članice trebale bi, ***uz potporu Komisije,*** pojedinačno ili zajednički uspostaviti namjenske internetske stranice, portale ili platforme ***koji su jednostavni za upotrebu radi pružanja informacija i potpore poduzećima*** te upravljati njima, a države članice mogle bi i financijski podupirati MSP-ove te im pomagati u izgradnji kapaciteta. Takva bi potpora isto tako ***mogla*** biti dostupna i, prema potrebi, prilagođena i proširena na gospodarske subjekte u trećim zemljama koji su na početku lanca. Poduzeća čiji je poslovni partner MSP također se potiču na to da MSP-ovima pruže potporu u usklađivanju s mjerama dužne pažnje ■ te da imaju poštene, razumne, nediskriminirajuće i razmjerne zahtjeve u odnosu na MSP-ove.

- (70) *Komisija bi trebala uspostaviti jedinstvenu službu za pomoć u vezi s dužnom pažnjom za održivo poslovanje. Ta jedinstvena služba za pomoć trebala bi moći surađivati s relevantnim nacionalnim tijelima u svakoj državi članici, pa tako i nacionalnim službama za pomoć, ako postoje, i tražiti informacije od njih, na primjer kako bi joj pomogla u prilagođavanju informacija i smjernica nacionalnim kontekstima i njihovu širenju, ne dovodeći u pitanje raspodjelu funkcija i ovlasti među tijelima unutar nacionalnih sustava. Osim toga, jedinstvena služba za pomoć i relevantna nacionalna tijela trebali bi biti u kontaktu kako bi se osigurala prekogranična suradnja.*
- (71) Kako bi dopunila potporu država članica *poduzećima, među ostalim MSP-ovima, pri ispunjavanju obveza dužne pažnje*, Komisija se može osloniti na postojeće alate, projekte i ostale mjere *Unije* kojima se pomaže u provedbi dužne pažnje u *Uniji* i trećim zemljama. Može uspostaviti nove mjere potpore kojima se poduzećima, među ostalim MSP-ovima, pomaže u pogledu zahtjeva povezanih s dužnom pažnjom, uključujući promatračku skupinu za transparentnost *lanca aktivnosti* i olakšavanje zajedničkih inicijativa dionika.

- (72) Komisija **bi mogla dopuniti mjere potpore država članica koje se temelje na postojećem djelovanju Unije** radi podupiranja gospodarskih subjekata na početku lanca u izgradnji kapaciteta za učinkovito sprečavanje i ublažavanje negativnih učinaka njihova poslovanja i poslovnih odnosa na ljudska prava i okoliš, pri čemu posebnu pozornost treba pridati izazovima s kojima se suočavaju maloposjednici. **Unija i države članice u okviru svojih nadležnosti potiču se na to da** iskoriste instrumente za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju, **uključujući trgovinske sporazume**, kako bi pružile potporu vladama trećih zemalja i gospodarskim subjektima na početku lanca u trećim zemljama radi otklanjanja negativnih učinaka njihova poslovanja i poslovnih odnosa na početku lanca na ljudska prava i okoliš. To bi moglo uključivati suradnju s vladama partnerskih zemalja, lokalnim privatnim sektorom i dionicima na uklanjanju temeljnih uzroka negativnih učinaka na ljudska prava i okoliš.

- (73) *Ova je Direktiva važan zakonodavni alat kojim se osigurava prelazak poduzeća na održivo gospodarstvo, među ostalim smanjenje egzistencijalnih šteta i troškova klimatskih promjena, osiguravanje usklađenosti s globalnom nultom neto stopom emisija do 2050., izbjegavanje svih neistinitih tvrdnji o takvoj usklađenosti i zaustavljanje manipulativnog zelenog marketinga, dezinformacija i širenja upotrebe fosilnih goriva u cijelom svijetu kako bi se postigli međunarodni i europski klimatski ciljevi. Kako bi se osiguralo da se ovom Direktivom učinkovito doprinosi borbi protiv klimatskih promjena, poduzeća bi trebala donijeti i provesti plan tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena, kojim se, ulaganjem najboljih napora, nastoji osigurati da poslovni model i strategija poduzeća budu kompatibilni s prelaskom na održivo gospodarstvo i ograničavanjem globalnog zagrijavanja na 1,5 °C, u skladu s Pariškim sporazumom i ciljem postizanja klimatske neutralnosti kako je utvrđen u Uredbi (EU) 2021/1119, uključujući prijelazne ciljeve i ciljeve klimatske neutralnosti do 2050. Plan bi, ako je to relevantno, trebao obuhvaćati izloženost poduzeća djelatnostima povezanim s ugljenom, naftom i plinom. Takve zahtjeve trebalo bi tumačiti kao obvezu djelovanja razumnim sredstvima, a ne obvezu rezultata. Budući da je riječ o obvezi djelovanja razumnim sredstvima, u obzir bi trebalo uzeti napredak koji poduzeća ostvare te složenost i promjenjivu prirodu klimatske tranzicije. Iako bi poduzeća trebala nastojati postići ciljeve smanjenja emisija stakleničkih plinova iz svojih planova, posebne okolnosti mogu dovesti do toga da ih poduzeća ne mogu ostvariti i da to više nije razumno za očekivati. Plan bi trebao uključivati rokove za podciljeve povezane s klimatskim promjenama za 2030. i podciljeve za petogodišnja razdoblja do 2050. utemeljene na nepobitnim znanstvenim dokazima te, prema potrebi, apsolutne ciljeve smanjenja emisija stakleničkih plinova iz opsega 1., opsega 2. i opsega 3.*

U planu bi se trebale izraditi provedbene mjere za postizanje klimatskih ciljeva poduzeća, a trebao bi se temeljiti na nepobitnim znanstvenim dokazima, tj. dokazima koji podliježu neovisnoj znanstvenoj validaciji i koji su u skladu s ograničavanjem globalnog zagrijavanja na 1,5 °C prema definiciji Međuvladina panela o klimatskim promjenama (IPCC) i uzimajući u obzir preporuke Europskog znanstvenog savjetodavnog odbora za klimatske promjene. Od nadzornih tijela trebalo bi se zahtijevati da nadziru barem donošenje, izradu i ažuriranja plana, u skladu sa zahtjevima utvrđenima u ovoj Direktivi. Budući da bi sadržaj plana tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena trebao biti u skladu sa zahtjevima za izvješćivanje iz Direktive 2013/34/EU u pogledu korporativnog izvješćivanja o održivosti, trebalo bi smatrati da su poduzeća koja dostavljaju takav plan na temelju Direktive 2013/34/EU ispunila specifičnu obvezu donošenja plana na temelju ove Direktive. Iako će se smatrati da je obveza donošenja plana ispunjena, poduzeća bi se i dalje trebala pridržavati svoje obveze provedbe tog plana tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena i njegova ažuriranja svakih 12 mjeseci kako bi procijenila napredak u ostvarenju ciljeva.

- I**
- (74) Kako bi se omogućio učinkovit nadzor i, prema potrebi, provedba ove Direktive u odnosu na poduzeća **iz trećih zemalja** **I**, ta bi poduzeća trebala imenovati dostatno ovlaštenog predstavnika u Uniji i dostaviti informacije o svojim ovlaštenim predstavnicima. Ovlaštenom predstavniku trebalo bi omogućiti da djeluje i kao osoba za kontakt, pod uvjetom da su ispunjeni odgovarajući zahtjevi ove Direktive. *Ako poduzeće iz treće zemlje ne imenuje ovlaštenog predstavnika, sve države članice u kojima to poduzeće posluje trebale bi biti nadležne za izvršavanje ispunjenja te obveze, posebno za imenovanje fizičke ili pravne osobe u jednoj od država članica u kojima posluje, u skladu s okvirom za provedbu utvrđenim u nacionalnom pravu. Države članice koje pokrenu takvo izvršavanje trebale bi o tome obavijestiti nadzorna tijela drugih država članica putem europske mreže nadzornih tijela kako druge države članice ne bi to učinile.*

- (75) U cilju osiguranja praćenja pravilne provedbe obveza poduzeća u pogledu dužne pažnje i pravilne provedbe ove Direktive, države članice trebale bi imenovati jedno ili više nacionalnih nadzornih tijela. Ta nadzorna tijela trebala bi biti javne naravi, neovisna o poduzećima obuhvaćenima područjem primjene ove Direktive ili drugim tržišnim interesima te ne bi trebala biti **u sukobu interesa niti podlijevati izravnim ili neizravnim vanjskim utjecajima. Kako bi izvršavala svoje ovlasti nepristrano, ta nadzorna tijela ne bi trebala ni od koga tražiti niti primati upute.** U skladu s nacionalnim pravom, države članice trebale bi osigurati **da svako nadzorno tijelo ima ljudske i financijske resurse potrebne za učinkovito obavljanje zadaća i izvršavanje ovlasti.** Nadzorna tijela trebala bi biti ovlaštena za provođenje istraga, na vlastitu inicijativu ili na temelju potkrijepljenih sumnji prijavljenih na temelju ove Direktive. **Te istrage mogle bi uključivati, prema potrebi, inspekcije na licu mjesta i saslušanje relevantnih dionika.** Ako postoje nadležna tijela u okviru sektorskog zakonodavstva, države članice mogle bi ih imenovati odgovornima za primjenu ove Direktive u svojim područjima nadležnosti. **Nadzorna tijela trebala bi objaviti godišnje izvješće o svojim prošlim aktivnostima, koje uključuje najozbiljnija kršenja koja su otkrila, i staviti ga na raspolaganje na internetskim stranicama. Države članice trebale bi uspostaviti pristupačan mehanizam za primanje potkrijepljenih sumnji, besplatno ili uz naknadu koja je ograničena isključivo na pokrivanje administrativnih troškova, te osigurati da javnosti budu dostupne praktične informacije o tome kako ostvariti to pravo.**

- (76) Kako bi se osiguralo učinkovito izvršenje odredbi nacionalnog prava za prijenos ove Direktive, države članice trebale bi predvidjeti odvraćajuće, razmjerne i djelotvorne **sankcije** za kršenje tih mjera. Kako bi takav sustav **sankcija** bio učinkovit, **sankcije** koje izriču nacionalna nadzorna tijela trebale bi uključivati novčane **kazne i javnu izjavu u kojoj se navodi odgovorno poduzeće i priroda kršenja ako poduzeće u primjenjivom roku ne postupi u skladu s odlukom kojom se izriče novčana kazna. Tim sustavom sankcija ne dovodi se u pitanje ovlast povlačenja i zabrane stavljanja na tržište, stavljanja na raspolaganje na tržištu i izvoza proizvoda obuhvaćenih drugim zakonodavnim aktima Unije kojima se predviđaju sveobuhvatnije ili konkretnije obveze dužne pažnje, kao što je Uredba (EU) 2023/1115. Pri izricanju novčane kazne države članice trebale bi osigurati da je ona razmjerna neto prometu poduzeća na svjetskoj razini. Međutim, time se države članice ne bi trebalo obvezivati da novčanu kaznu u svakom slučaju temelje isključivo na neto prometu poduzeća.**

Države članice trebale bi u skladu s nacionalnim pravom odlučiti izriču li sankcije izravno nadzorna tijela ili se one izriču u suradnji s drugim tijelima ili podnošenjem zahtjeva nadležnim pravosudnim tijelima. Kako bi se osigurao javni nadzor nad primjenom pravila utvrđenih u ovoj Direktivi, odluke nadzornih tijela kojima se poduzećima izriču sankcije zbog nepoštovanja odredaba nacionalnog prava kojima se prenosi ova Direktiva trebale bi biti objavljene, poslane europskoj mreži nadzornih tijela i javno dostupne najmanje tri godine. Objavljena odluka ne bi trebala sadržavati nikakve osobne podatke u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća²³. Objava naziva poduzeća dopuštena je čak i ako sadržava ime fizičke osobe.

- (77) *Kako bi se spriječilo umjetno smanjivanje potencijalnih administrativnih novčanih kazni, države članice trebale bi osigurati da se, pri izricanju novčane kazne poduzeću koje pripada grupi, te sankcije računaju uzimajući u obzir konsolidirani promet izračunan na razini krajnjeg matičnog društva.*

²³ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL L 119, 4.5.2016., str. 1.).

- (78) Kako bi se osigurali dosljedna primjena i izvršenje nacionalnog **prava** donesenog na temelju ove Direktive, nacionalna nadzorna tijela trebala bi surađivati i koordinirati svoje djelovanje. U tu svrhu Komisija bi trebala uspostaviti Europsku mrežu nadzornih tijela, a nadzorna tijela trebala bi pomagati jedna drugima u obavljanju zadaća i pružati uzajamnu pomoć.
- (79) Kako bi se osiguralo **da** žrtve negativnih učinaka **imaju učinkovit pristup pravosuđu i naknadi**, od država članica trebalo bi zahtijevati da utvrde pravila kojima se uređuje građanskopravna odgovornost poduzeća za štete nanесene **fizičkoj ili pravnoj osobi, pod uvjetom da** poduzeće **namjerno ili nepažnjom** nije ■ spriječilo ili ublažilo potencijalne negativne učinke ili okončalo stvarne učinke ili svelo njihov razmjer ■ na najmanju moguću razinu te je zbog **tog** propusta **fizičkoj ili pravnoj osobi nanесena šteta. Pojam „šteta nanесena zaštićenim pravnim interesima osobe” trebalo bi tumačiti u skladu s nacionalnim pravom, na primjer tako da se odnosi na smrt, tjelesnu ili psihičku ozljedu, lišavanje osobne slobode, gubitak ljudskog dostojanstva ili oštećenje imovine osobe.**

Uvjet da šteta mora biti nanesena osobi zbog toga što poduzeće nije poštovalo obvezu otklanjanja negativnog učinka, ako je do negativnog učinka koji je trebalo otkloniti došlo zbog zlouporabe ili povrede prava, zabrane ili obveze iz Priloga ovoj Direktivi, za cilj ima zaštitu fizičke ili pravne osobe kojoj je šteta nanesena, što bi trebalo tumačiti na način da izvedena šteta (koja je neizravno nanesena drugim osobama koje nisu žrtve negativnih učinaka i koje nisu zaštićene pravima, zabranama ili obvezama iz Priloga ovoj Direktivi) nije obuhvaćena. Na primjer, ako je zaposlenik poduzeća pretrpio štetu zbog toga što je poduzeće prekršilo sigurnosne standarde na radnome mjestu, najmodavcu tog zaposlenika ne bi trebalo dopustiti da podnese tužbu protiv poduzeća jer je pretrpio ekonomski gubitak zbog toga što zaposlenik ne može platiti najamninu. Ovom Direktivom nije uređena uzročno-posljedična veza u smislu građanskopravne odgovornosti, uz iznimku da se poduzeća ne bi trebala smatrati odgovornima na temelju ove Direktive ako su štetu uzrokovali samo poslovni partneri u lancima aktivnosti poduzeća (takozvana „izravna povezanost s”, kako se navodi u međunarodnom okviru). Žrtve bi trebale imati pravo na punu naknadu nanesene štete, u skladu s nacionalnim pravom i takvim zajedničkim načelom. U cilju odvrćanja trebalo bi zabraniti odštetu (kaznenu odštetu) ili bilo koji drugi oblik prekomjerne naknade.

(80) *Budući da bi negativne učinke trebalo rangirati po prioritetu na temelju njihove ozbiljnosti i izglednosti te da bi ih se trebalo postupno otklanjati, ako nije moguće u isto vrijeme u potpunosti otkloniti sve utvrđene negativne učinke, poduzeće ne bi trebalo biti odgovorno na temelju ove Direktive za štetu koja proiziđe iz manje značajnih negativnih učinaka koji još nisu otklonjeni. Međutim, pri utvrđivanju ispunjavanja uvjeta za odgovornost poduzeća, u sklopu procjene je li poduzeće prekršilo svoju obvezu primjerenog otklanjanja negativnih učinaka koje je utvrdilo, trebalo bi procijeniti je li poduzeće ispravno rangiralo negativne učinke po prioritetu.*

I

(81) U okviru sustava odgovornosti nije uređeno pitanje tko bi trebao dokazati *ispunjavanje uvjeta za odgovornost* s obzirom na okolnosti dotičnog slučaja *niti pod kojim se uvjetima može pokrenuti građanski postupak* te su stoga *ta pitanja* prepuštena nacionalnom pravu.

- (82) *Kako bi se osiguralo pravo na djelotvoran pravni lijek, kako je sadržano u članku 2. stavku 3. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, članku 8. Opće deklaracije o ljudskim pravima i članku 9. stavku 3. Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuška konvencija), ovom se Direktivom nastoje otkloniti određene praktične i postupovne prepreke pravosuđu za žrtve negativnih učinaka, među kojima su poteškoće u pristupanju dokazima, ograničeni rokovi zastare, nepostojanje odgovarajućih mehanizama za udružne tužbe i previsoki troškovi postupaka za utvrđivanje građanskopravne odgovornosti.*

- (83) *Ako podnositelj tužbe podnese utemeljeno obrazloženje koje sadržava razumno dostupne činjenice i dokaze dostatne da se potkrijepi vjerodostojnost njegova zahtjeva za naknadu štete te navede da su dodatni dokazi u posjedu poduzeća, države članice trebale bi osigurati da sudovi mogu naložiti poduzeću da otkrije takve dokaze u skladu s nacionalnim postupovnim pravom, pri čemu bi to otkrivanje trebalo biti ograničeno na ono što je nužno i razmjerno. U tu bi svrhu nacionalni sudovi trebali razmotriti u kojoj su mjeri zahtjev ili obrana potkrijepljeni dostupnim činjenicama i dokazima kojima se opravdava zahtjev za otkrivanjem, opseg i trošak otkrivanja, kao i legitimne interese svih uključenih strana, što uključuje sprečavanje nespecifičnih traženja informacija za koje su mali izgledi da će biti relevantne strankama u postupku. Ako takvi dokazi sadržavaju povjerljive informacije, nacionalni sudovi trebali bi moći naložiti njihovo otkrivanje samo ako ih smatraju relevantnima za zahtjev za naknadu štete i trebali bi uspostaviti učinkovite mjere za zaštitu takvih informacija.*

- (84) *Države članice trebale bi predvidjeti razumne uvjete pod kojima bi svaka navodno oštećena strana trebala moći ovlastiti sindikat, nevladinu organizaciju za ljudska prava ili zaštitu okoliša ili neku drugu nevladinu organizaciju te, u skladu s nacionalnim pravom, nacionalne institucije za ljudska prava sa sjedištem u bilo kojoj državi članici da pokrenu postupke za utvrđivanje građanskopravne odgovornosti radi izvršenja prava žrtava, ako ti subjekti ispunjavaju zahtjeve utvrđene nacionalnim pravom, na primjer ako imaju vlastitu stalnu prisutnost i, u skladu sa svojim statutom, ne bave se ostvarivanjem prava zaštićenih na temelju ove Direktive ili odgovarajućih prava u okviru nacionalnog prava, komercijalno ili samo privremeno. To bi se moglo postići odredbama nacionalnoga građanskog postupka o ovlaštenju za zastupanje žrtve u kontekstu intervencije treće strane, na temelju izričitog pristanka navodno oštećene strane, i ne bi se trebalo tumačiti kao zahtjev državama članicama da u svojem nacionalnom pravu prošire odredbe o udruženim tužbama kako su definirane u Direktivi (EU) 2020/1828 Europskog parlamenta i Vijeća²⁴.*
- (85) *Rokovi zastare za pokretanje postupka za utvrđivanje građanskopravne odgovornosti radi naknade štete trebali bi iznositi najmanje pet godina i ni u kojem slučaju ne bi trebali biti kraći od roka zastare utvrđenog u općim nacionalnim sustavima građanskopravne odgovornosti. Nacionalna pravila o početku, trajanju, suspenziji ili prekidu rokova zastare ne bi trebala neopravdano ometati pokretanje postupaka za naknadu štete i ni u kojem slučaju biti restriktivnija od pravila o nacionalnim općim sustavima građanskopravne odgovornosti.*

²⁴ Direktiva (EU) 2020/1828 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2020. o predstavničkim tužbama za zaštitu kolektivnih interesa potrošača i stavljanju izvan snage Direktive 2009/22/EZ (SL L 409, 4.12.2020., str. 1.).

- (86) *Nadalje, kako bi se osigurala dostupnost pravnih lijekova, podnositelji tužbe trebali bi moći tražiti mjere zabrane u obliku konačne ili privremene mjere kojom se nalaže prestanak kršenja odredaba nacionalnog prava donesenih na temelju ove Direktive poduzimanjem određene radnje ili prestankom određenog postupanja.*
- (87) Kad je riječ o pravilima o građanskopravnoj odgovornosti, građanskopravna odgovornost poduzeća za štetu nastalu zbog toga što ono nije provelo odgovarajuću dužnu pažnju ne bi trebala dovoditi u pitanje građanskopravnu odgovornost njegovih društava kćeri odnosno građanskopravnu odgovornost izravnih i neizravnih poslovnih partnera u njegovu *lancu aktivnosti*. *Ako je poduzeće uzrokovalo štetu zajednički sa svojim društvom kćeri ili poslovnim partnerom, trebalo bi biti solidarno odgovorno s tim društvom kćeri ili poslovnim partnerom. To bi trebalo biti u skladu s nacionalnim pravom o uvjetima solidarne odgovornosti, i ne dovodeći u pitanje bilo koje zakonodavstvo Unije ili nacionalno zakonodavstvo o solidarnoj odgovornosti, kao i o pravu regresa za punu naknadu štete koju isplaćuje jedna solidarno odgovorna stranka.*

- (88) *Pravilima o građanskopravnoj odgovornosti u skladu s ovom Direktivom ne bi se trebala dovoditi u pitanje pravila Unije ili nacionalna pravila o građanskopravnoj odgovornosti povezana s negativnim učincima na ljudska prava ili okoliš kojima se predviđa odgovornost u situacijama koje nisu obuhvaćene ovom Direktivom ili kojima se predviđa stroža odgovornost od one predviđene ovom Direktivom. Stroži sustav odgovornosti trebalo bi tumačiti kao sustav građanskopravne odgovornosti kojim se predviđa odgovornost i u slučajevima kada primjena pravila o odgovornosti na temelju ove Direktive ne bi dovela do utvrđivanja odgovornosti poduzeća.*

I

- (89) U pogledu građanskopravne odgovornosti koja proizlazi iz negativnih učinaka na okoliš, osobe koje pretrpe štetu mogu tražiti naknadu na temelju ove Direktive čak i ako se ti zahtjevi preklapaju s tužbama za ljudska prava.

- (90) Kako bi se osiguralo da žrtve štete u području ljudskih prava i okoliša mogu pokrenuti postupak za naknadu štete i zahtijevati naknadu **štete koju je poduzeće namjerno ili nepažnjom prouzročilo** tako što nije ispunilo obveze dužne pažnje koje proizlaze iz ove Direktive, **ovom bi se Direktivom od država članica trebalo zahtijevati da osiguraju da odredbe nacionalnog prava kojima se prenosi sustav građanskopravne odgovornosti predviđen ovom Direktivom imaju prevladavajuću obveznu primjenu u slučajevima u kojima pravo koje se primjenjuje na** ■ **te zahtjeve nije pravo države članice, kao što bi** ■ **mogao biti slučaj u skladu s pravilima međunarodnog privatnog prava kada šteta nastane u trećoj zemlji. To znači da bi države članice trebale osigurati i da zahtjevi u pogledu pitanja koje fizičke ili pravne osobe mogu podnijeti tužbu te pitanja zastare i otkrivanja dokaza imaju prevladavajuću obveznu primjenu. Pri prenošenju sustava građanskopravne odgovornosti predviđenog ovom Direktivom i odabiru metoda za postizanje takvih rezultata države članice trebale bi također moći uzeti u obzir i sva povezana nacionalna pravila u mjeri u kojoj su ona potrebna za zaštitu žrtava i ključna za zaštitu javnih interesa država članica, kao što je njihov politički, društveni ili gospodarski ustroj.**

- (91) Sustavom građanskopravne odgovornosti na temelju ove Direktive ne bi se trebala dovoditi u pitanje ***Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća***²⁵. Ova Direktiva ne bi trebala sprečavati države članice da poduzećima nametnu dodatne, strože obveze ili da poduzmu neke druge mjere s istim ciljevima koje ima **Direktiva 2004/35/EZ**.

²⁵ ***Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o odgovornosti za okoliš u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u okolišu (SL L 143, 30.4.2004., str. 56.)***.

- (92) *Države članice trebale bi osigurati da se ispunjavanje obveza koje proizlaze iz odredbi nacionalnog prava kojima se prenosi ova Direktiva ili njihova dobrovoljna provedba smatra okolišnim i/ili socijalnim aspektom ili elementom koji javni naručitelji mogu uzeti u obzir u sklopu kriterija za dodjelu ugovora o javnoj nabavi i ugovora o koncesiji ili odrediti u vezi s izvršenjem takvih ugovora, u skladu s direktivama 2014/23/EU²⁶, 2014/24/EU²⁷ i 2014/25/EU²⁸ Europskog parlamenta i Vijeća.*

²⁶ *Direktiva 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o dodjeli ugovorâ o koncesiji (SL L 94, 28.3.2014., str. 1.).*

²⁷ *Direktiva 2014/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o javnoj nabavi i stavljanju izvan snage Direktive 2004/18/EZ (SL L 94, 28.3.2014., str. 65.).*

²⁸ *Direktiva 2014/25/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o nabavi subjekata koji djeluju u sektoru vodnog gospodarstva, energetskom i prometnom sektoru te sektoru poštanskih usluga i stavljanju izvan snage Direktive 2004/17/EZ (SL L 94, 28.3.2014., str. 243.).*

Javni naručitelji i naručitelji iz sudjelovanja u postupku nabave, među ostalim i iz postupka za dodjelu koncesije, ako je primjenjivo, mogu isključiti, ili države članice od njih mogu zahtijevati da isključe, bilo koji gospodarski subjekt ako na bilo koji odgovarajući način mogu dokazati kršenje primjenjivih obveza u području prava zaštite okoliša te socijalnog i radnog prava, što uključuje obveze koje proizlaze iz određenih međunarodnih sporazuma koje su ratificirale sve države članice i koji su navedeni u tim direktivama, ili ako mogu dokazati da je gospodarski subjekt kriv za tešku povredu dužnosti koja dovodi u pitanje njegov integritet. Kako bi se osigurala dosljednost zakonodavstva Unije i podržala provedba, Komisija bi trebala razmotriti bi li neku od tih direktiva trebalo ažurirati, posebno što se tiče zahtjeva i mjera koje države članice trebaju donijeti kako bi se osigurala usklađenost s obvezama održivosti i dužne pažnje tijekom čitavog postupka nabave i dodjele koncesija.

- I
- (93) Osobe koje su zaposlene u poduzećima koja podliježu obvezama dužne pažnje iz ove Direktive ili koje su u kontaktu s takvim poduzećima u okviru svojih poslovnih aktivnosti mogu imati ključnu ulogu u otkrivanju kršenja ***odredbi nacionalnog prava kojima se prenosi*** ova Direktiva. Tako mogu doprinijeti sprečavanju i suzbijanju takvih povreda te jačanju provedbe ove Direktive. Direktiva (EU) 2019/1937 **I** trebala bi se stoga primjenjivati na prijave svih kršenja ***odredbi nacionalnog prava kojima se prenosi*** ova Direktiva i zaštitu osoba koje prijavljuju takva kršenja.
- (94) ***Kako bi se povećala pravna sigurnost, primjenjivost Direktive (EU) 2019/1937 na prijave kršenja odredbi nacionalnog prava kojima se prenosi ova Direktiva i na zaštitu osoba koje prijavljuju takva kršenja, na temelju ove Direktive, trebala bi se odraziti u Direktivi (EU) 2019/1937. Prilog Direktivi (EU) 2019/1937 trebalo bi stoga na odgovarajući način izmijeniti. Države članice trebaju se pobrinuti da se ta izmjena odražava u njihovim mjerama za prenošenje donesenima u skladu s Direktivom (EU) 2019/1937.***

- (95) Kako bi se pobliže odredile informacije koje bi poduzeća koja ne podliježu obvezi izvješćivanja u skladu s odredbama o korporativnom izvještavanju o održivosti u skladu s Direktivom 2013/34/EU trebala dostavljati o pitanjima obuhvaćenima ovom Direktivom, Komisiji bi trebalo dodijeliti ovlasti za donošenje akata u skladu s člankom 290. UFEU-a u pogledu utvrđivanja dodatnih pravila o sadržaju i kriterijima takvog izvješćivanja, navodeći informacije o opisu dužne pažnje, stvarnim i potencijalnim učincima i radnjama poduzetima na temelju njih. Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, te da se ta savjetovanja provedu u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016²⁹. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.

²⁹ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

- (96) Ova Direktiva trebala bi se primjenjivati u skladu s pravom Unije o zaštiti podataka i pravom na zaštitu privatnosti i osobnih podataka, kako je utvrđeno člancima 7. i 8. Povelje. Svaka obrada osobnih podataka na temelju ove Direktive treba se provoditi u skladu s Uredbom (EU) 2016/679 **■**, što uključuje zahtjeve u pogledu ograničavanja svrhe, smanjenja količine podataka i ograničenja pohrane.
- (97) Provedeno je savjetovanje s Europskim nadzornikom za zaštitu podataka u skladu s člankom 28. stavkom 2. Uredbe (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća³⁰ te je dao mišljenje 17. ožujka 2022.
-

³⁰ Uredba (EU) 2018/1725 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2018. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ (SL L 295, 21.11.2018., str. 39.).

- (98) Komisija bi trebala *periodično izvješćivati Europski parlament i Vijeće o provedbi ove Direktive i njezinoj učinkovitosti u postizanju ciljeva, posebno u otklanjanju negativnih učinaka. Prvo takvo izvješće trebalo bi obuhvatiti, među ostalim, utjecaj Direktive na MSP-ove, područje primjene Direktive u smislu obuhvaćenih poduzeća, treba li* **█** *revidirati definiciju pojma „lanac aktivnosti”, treba li izmijeniti Prilog i popis relevantnih međunarodnih konvencija navedenih u Direktivi, posebno s obzirom na razvoj međunarodnih događaja, treba li revidirati pravila o borbi protiv klimatskih promjena i ovlasti nadzornih tijela povezane s tim pravilima, učinkovitost izvršnih mehanizama uspostavljenih na nacionalnoj razini, učinkovitost sankcija i pravila o građanskopravnoj odgovornosti te treba li izmijeniti razinu usklađenosti ove Direktive kako bi se osigurali jednaki uvjeti za poduzeća na unutarnjem tržištu. Komisija bi što prije nakon datuma stupanja na snagu ove Direktive, a najkasnije dvije godine nakon tog datuma, trebala podnijeti i izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o potrebi za utvrđivanjem dodatnih zahtjeva dužne pažnje za održivost koji bi bili prilagođeni reguliranim financijskim poduzećima u pogledu pružanja financijskih usluga i investicijskih aktivnosti te o mogućnostima za takve zahtjeve dužne pažnje i njihovim učincima, u skladu s ciljevima ove Direktive, uzimajući pritom u obzir druge zakonodavne akte Unije koji se primjenjuju na regulirana financijska poduzeća. Tom bi izvješću, prema potrebi, trebalo priložiti zakonodavni prijedlog.*

(99) *S obzirom na to* da cilj ove Direktive, odnosno bolje iskorištavanje potencijala jedinstvenog tržišta kako bi se doprinijelo prelasku na održivo gospodarstvo i doprinos održivom razvoju sprečavanjem i ublažavanjem potencijalnih ili stvarnih negativnih učinaka na ljudska prava i okoliš u lancima **aktivnosti** ■ poduzeća, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog opsega ili učinaka djelovanja, prije svega činjenice da problemi koji se rješavaju i njihovi uzroci imaju transnacionalnu dimenziju jer mnoga poduzeća posluju na razini Unije ili na globalnoj razini, a njihovi lanci vrijednosti šire se na druge države članice i treće zemlje, te činjenice da postoji rizik da će mjere pojedinačnih država članica biti neučinkovite i dovesti do rascjepkanosti unutarnjeg tržišta, on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti iz članka 5. Ugovora o Europskoj uniji U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

Članak 1.

Predmet

1. Ovom Direktivom utvrđuju se pravila o:
 - (a) obvezama poduzeća u pogledu stvarnih i potencijalnih negativnih učinaka na ljudska prava i okoliš, s obzirom na njihovo vlastito poslovanje, poslovanje njihovih društava kćeri i poslovanje njihovih *poslovnih partnera u lancima aktivnosti tih poduzeća*;
 - (b) odgovornosti za kršenje obveza iz točke (a); i
 - (c) *obvezi poduzeća u pogledu donošenja i provedbe plana tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena, kojim se, ulaganjem najboljih napora, nastoji osigurati usklađenost poslovnog modela i strategije poduzeća s prelaskom na održivo gospodarstvo i s ograničavanjem globalnog zagrijavanja na 1,5 °C, u skladu s Pariškim sporazumom.*

2. Ova Direktiva ne predstavlja osnovu za smanjenje razine zaštite ljudskih, *radnih i socijalnih* prava ni zaštite okoliša ili klime predviđene nacionalnim pravom država članica *ili primjenjivim kolektivnim ugovorima* u trenutku donošenja ove Direktive.
3. Ovom se Direktivom ne dovode u pitanje obveze u području ljudskih, *radnih i socijalnih* prava, zaštite okoliša i klimatskih promjena na temelju drugih zakonodavnih akata Unije. Ako je neka odredba ove Direktive u suprotnosti s odredbom drugog zakonodavnog akta Unije kojim se nastoje postići isti ciljevi i predviđaju sveobuhvatnije ili konkretnije obveze, odredba tog drugog zakonodavnog akta Unije ima prednost u mjeri u kojoj postoji sukob i primjenjuje se na te posebne obveze.

Članak 2.

Područje primjene

1. Ova se Direktiva primjenjuje na poduzeća koja su osnovana u skladu sa zakonodavstvom države članice i koja ispunjavaju jedan od sljedećih uvjeta:
 - (a) poduzeće je u prosjeku imalo više od 1000 zaposlenika i neto promet na svjetskoj razini veći od 450 000 000 EUR u posljednjoj financijskoj godini za koju su godišnji financijski izvještaji doneseni *ili su trebali biti doneseni*;
 - (b) poduzeće nije doseglo pragove iz *točke (a)*, *ali je krajnje matično društvo grupe koja je dosegla te pragove* u posljednjoj financijskoj godini za koju su *konsolidirani* godišnji financijski izvještaji doneseni *ili su trebali biti doneseni*;

- (c) *poduzeće je s neovisnim trećim poduzećima sklopilo, ili je krajnje matično društvo grupe koja je sklopila, sporazume o franšizi ili licenciranju u Uniji u zamjenu za naknade za licenciju, ako se tim sporazumima osigurava zajednički identitet, zajednički poslovni koncept i primjena jedinstvenih poslovnih metoda i ako su te naknade za licenciju iznosile više od 22 500 000 EUR u posljednjoj financijskoj godini za koju su godišnji financijski izvještaji doneseni ili su trebali biti doneseni te pod uvjetom da je poduzeće imalo, ili je krajnje matično društvo grupe koja je imala, neto promet na svjetskoj razini veći od 80 000 000 EUR u posljednjoj financijskoj godini za koju su godišnji financijski izvještaji doneseni ili su trebali biti doneseni.*

2. Ova se Direktiva primjenjuje i na poduzeća koja su osnovana u skladu sa zakonodavstvom treće zemlje i ispunjavaju jedan od sljedećih uvjeta:
- (a) poduzeće je ostvarilo neto promet veći od 450 000 000 EUR u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini;
 - (b) *poduzeće nije doseglo prag iz točke (a), ali je krajnje matično društvo grupe koja je na konsolidiranoj osnovi dosegla prag iz točke (a) u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini;*
 - (c) *poduzeće je s neovisnim trećim poduzećima sklopilo, ili je krajnje matično društvo grupe koja je sklopila, sporazume o franšizi ili licenciranju u Uniji u zamjenu za naknade za licenciju, ako se tim sporazumima osigurava zajednički identitet, zajednički poslovni koncept i primjena jedinstvenih poslovnih metoda i ako su te naknade za licenciju iznosile više od 22 500 000 EUR u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini; i pod uvjetom da je poduzeće ostvarilo ili je krajnje matično društvo grupe koja je ostvarila neto promet veći od 80 000 000 EUR u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini.*

3. *Ako je glavna djelatnost krajnjeg matičnog društva držanje udjela u operativnim društvima kćerima i ne sudjeluje u donošenju upravljačkih, operativnih ili financijskih odluka koje utječu na grupu ili jedno ili više njezinih društava kćeri, može se izuzeti od izvršavanja obveza na temelju ove Direktive. To izuzeće podliježe uvjetu da je jedno od društava kćeri krajnjeg matičnog društva s poslovnim nastanom u Uniji imenovano za ispunjavanje obveza utvrđenih u člancima od 6. do 16. i članku 22. u ime krajnjeg matičnog društva, uključujući obveze krajnjeg matičnog društva u pogledu aktivnosti njegovih društava kćeri. U tom slučaju imenovanom društvu kćeri daju se sva potrebna sredstva i pravne ovlasti za učinkovito ispunjavanje tih obveza, posebno kako bi se osiguralo da imenovano društvo kći od poduzeća grupe dobije relevantne informacije i dokumente kako bi ispunjavalo obveze krajnjeg matičnog društva na temelju ove Direktive.*

Krajnje matično društvo podnosi zahtjev za izuzeće iz prvog podstavka ovoga stavka nadležnom nadzornom tijelu, u skladu s člankom 24., kako bi se procijenilo jesu li ispunjeni uvjeti iz prvog podstavka ovoga stavka. Ako su uvjeti ispunjeni, nadležno nadzorno tijelo odobrava izuzeće. Ako je primjenjivo, to tijelo propisno obavješćuje nadležno nadzorno tijelo države članice u kojoj imenovano društvo kći ima poslovni nastan o zahtjevu te potom o svojoj odluci.

Krajnje matično društvo ostaje zajednički odgovorno s imenovanim društvom kćeri ako potonje ne ispunjava svoje obveze u skladu s prvom podstavkom ovoga stavka.

4. Za potrebe stavka 1. broj zaposlenika s nepunim radnim vremenom izračunava se na osnovi ekvivalenta punog radnog vremena. Radnici zaposleni preko agencija za privremeno zapošljavanje ***i drugi radnici u nestandardnim oblicima zaposlenja, pod uvjetom da ispunjavaju kriterije za utvrđivanje statusa radnika koje je utvrdio Sud Europske unije***, uključuju se u izračun broja zaposlenika na isti način kao da su izravno zaposleni u poduzeću tijekom istog razdoblja.

5. *Ako poduzeće ispunjava uvjete utvrđene u stavku 1. ili 2., ova Direktiva se primjenjuje samo ako su ti uvjeti ispunjeni tijekom dvije uzastopne financijske godine. Ova se Direktiva više ne primjenjuje na poduzeće iz stavka 1. ili 2. ako uvjeti utvrđeni u stavku 1. ili 2. prestanu biti ispunjeni za svaku od posljednje dvije relevantne financijske godine.*
6. U pogledu poduzeća iz stavka 1., država članica koja je nadležna za uređivanje pitanja obuhvaćenih ovom Direktivom je ona država članica u kojoj poduzeće ima sjedište.
7. *Kada je riječ o poduzeću iz stavka 2., država članica koja je nadležna za uređivanje pitanja obuhvaćenih ovom Direktivom jest ona država članica u kojoj poduzeće ima podružnicu. Ako poduzeće nema podružnicu ni u jednoj državi članici ili ima podružnice u različitim državama članicama, država članica nadležna za uređivanje pitanja obuhvaćenih ovom Direktivom jest ona u kojoj je to poduzeće ostvarilo najviši neto promet u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini.*

8. *Ova se Direktiva ne primjenjuje na AIF-e kako su definirani u članku 4. stavku 1. točki (a) Direktive 2011/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća³¹ ni na subjekte za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire (UCITS) u smislu članka 1. stavka 2. Direktive 2009/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća³².*

Članak 3.

Definicije

1. Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) „poduzeće” znači bilo koje od sljedećeg:

- i. pravna osoba osnovana kao jedan od pravnih oblika navedenih u prilogima I. *i II.* Direktivi 2013/34/EU;

³¹ *Direktiva 2011/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2011. o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova i o izmjeni direktiva 2003/41/EZ i 2009/65/EZ te uredbi (EZ) br. 1060/2009 i (EU) br. 1095/2010 (SL L 174, 1.7.2011., str. 1.).*

³² *Direktiva 2009/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na subjekte za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire (UCITS) (SL L 302, 17.11.2009., str. 32.).*

- ii. pravna osoba osnovana u skladu s pravom treće zemlje u obliku koji je usporediv s onima navedenima u prilogima I. i II. **■** Direktivi **2013/34/EU**;

-
- iii. regulirano financijsko društvo, bez obzira na njegov pravni oblik, koje je:

- kreditna institucija kako je definirana u članku 4. stavku 1. točki 1. Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća³³;
- investicijsko društvo kako je definirano u članku 4. stavku 1. točki 1. Direktive 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća³⁴;

³³ Uredba (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 (SL L 176, 27.6.2013., str. 1.).

³⁴ Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU (SL L 173, 12.6.2014., str. 349.).

- „upravitelj alternativnog investicijskog fonda” kako je definiran u članku 4. stavku 1. točki (b) Direktive 2011/61/EU, uključujući upravitelja europskih fondova poduzetničkog kapitala (EuVECA) iz Uredbe (EU) br. 345/2013 Europskog parlamenta i Vijeća³⁵, upravitelja europskih fondova za socijalno poduzetništvo (EuSEF) iz Uredbe (EU) br. 346/2013 Europskog parlamenta i Vijeća³⁶ i upravitelja europskih fondova za dugoročna ulaganja (ELTIF) iz Uredbe (EU) 2015/760 Europskog parlamenta i Vijeća³⁷;

³⁵ *Uredba (EU) br. 345/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2013. o europskim fondovima poduzetničkog kapitala (SL L 115, 25.4.2013., str. 1.).*

³⁶ *Uredba (EU) br. 346/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2013. o europskim fondovima za socijalno poduzetništvo (SL L 115, 25.4.2013., str. 18.).*

³⁷ *Uredba (EU) 2015/760 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2015. o europskim fondovima za dugoročna ulaganja (SL L 123, 19.5.2015., str. 98.).*

- društvo za upravljanje, kako je definirano u članku 2. stavku 1. točki (b) Direktive 2009/65/EC;
- društvo za osiguranje, kako je definirano u članku 13. točki 1. Direktive 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća³⁸;
- društvo za reosiguranje kako je definirano u članku 13. točki 4. Direktive 2009/138/EZ;

³⁸ Direktiva 2009/138/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II) (SL L 335, 17.12.2009., str. 1.).

- institucija za strukovno mirovinsko osiguranje *obuhvaćena područjem primjene* Direktive (EU) 2016/2341 *u skladu s njezinim člankom 2., osim ako je država članica odlučila da neće primjenjivati navedenu direktivu u cijelosti ili djelomično na te institucija za strukovno mirovinsko osiguranje, u skladu s člankom 5. te direktive;*

I

- središnja druga ugovorna strana kako je definirana u članku 2. točki 1. Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća³⁹;

³⁹ Uredba (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju (SL L 201, 27.7.2012., str. 1.).

- središnji depozitorij vrijednosnih papira kako je definiran u članku 2. stavku 1. točki 1. Uredbe (EU) br. 909/2014 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁰;
- subjekt posebne namjene za osiguranje ili reosiguranje koji je dobio odobrenje za rad u skladu s člankom 211. Direktive 2009/138/EZ;
- „sekuritizacijski subjekt posebne namjene” kako je definiran u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2017/2402 Europskog parlamenta i Vijeća⁴¹;

⁴⁰ Uredba (EU) br. 909/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o poboljšanju namire vrijednosnih papira u Europskoj uniji i o središnjim depozitorijima vrijednosnih papira te izmjeni direktiva 98/26/EZ i 2014/65/EU te Uredbe (EU) br. 236/2012 (SL L 257, 28.8.2014., str. 1.).

⁴¹ Uredba (EU) 2017/2402 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2017. o utvrđivanju općeg okvira za sekuritizaciju i o uspostavi specifičnog okvira za jednostavnu, transparentnu i standardiziranu sekuritizaciju te o izmjeni direktiva 2009/65/EZ, 2009/138/EZ i 2011/61/EU te uredaba (EZ) br. 1060/2009 i (EU) br. 648/2012 (SL L 347, 28.12.2017., str. 35.).

- *financijski holding kako je definiran u članku 4. stavku 1. točki (20) Uredbe (EU) br. 575/2013*, osigurateljni holding kako je definiran u članku 212. stavku 1. točki (f) Direktive 2009/138/EZ ili mješoviti financijski holding kako je definiran u članku 212. stavku 1. točki (h) Direktive 2009/138/EZ, koji je dio grupe osiguravatelja koja podliježe nadzoru na razini grupe u skladu s člankom 213. te direktive i koja nije izuzeta od nadzora grupe na temelju članka 214. stavka 2. Direktive 2009/138/EZ;
- institucija za platni promet iz članka 1. stavka 1. točke (d) Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća⁴²;

⁴² Direktiva (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (SL L 337, 23.12.2015., str. 35.).

- institucija za elektronički novac, kako je definirana u članku 2. točki 1. Direktive 2009/110/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁴³;
- „pružatelj usluga skupnog financiranja” kako je definiran u članku 2. stavku 1. točki (e) Uredbe (EU) 2020/1503 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁴;
- pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom, kako je definiran u članku 3. stavku 1. točki 15. Uredbe (EU) 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁵, ako pruža jednu ili više usluga povezanih s kriptoinovinom kako su definirane u članku 3. stavku 1. točki 16. te Uredbe;

I

⁴³ Direktiva 2009/110/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o osnivanju, obavljanju aktivnosti i bonitetnom nadzoru poslovanja institucija za elektronički novac te o izmjeni direktiva 2005/60/EZ i 2006/48/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2000/46/EZ (SL L 267, 10.10.2009., str. 7.).

⁴⁴ Uredba (EU) 2020/1503 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. listopada 2020. o europskim pružateljima usluga skupnog financiranja za poduzeća i izmjeni Uredbe (EU) 2017/1129 i Direktive (EU) 2019/1937 (SL L 347, 20.10.2020., str. 1.).

⁴⁵ Uredba (EU) 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o tržištima kriptoinovine i izmjeni uredbi (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 1095/2010 te direktiva 2013/36/EU i (EU) 2019/1937 (SL L 150, 9.6.2023., str. 40.).

- (b) „negativan učinak na okoliš” znači negativan učinak na okoliš koji je posljedica **kršenja** zabrana i obveza **navedenih u dijelu I. odjeljku 1. točkama 15. i 16. te dijelu II. Priloga ovoj Direktivi, uzimajući u obzir nacionalno zakonodavstvo povezano s odredbama instrumenata koji su u njima navedeni;**
- (c) „negativan učinak na ljudska prava” znači ■ učinak na ■ osobe koji proizlazi iz:
- i. zlouporabe nekog od ljudskih prava navedenih u dijelu I. odjeljku 1. Priloga ovoj Direktivi, jer su ta ljudska prava sadržana u međunarodnim instrumentima navedenima u dijelu I. odjeljku 2. Priloga ovoj Direktivi;*
 - ii. zlouporabe ljudskog prava koje nije navedeno u dijelu I. odjeljku 1. Priloga ovoj Direktivi, ali je uključeno u instrumente za ljudska prava navedene u dijelu I. odjeljku 2. Priloga ovoj Direktivi, pod uvjetom da:*
 - poduzeće ili pravni subjekt može zloupotrijebiti to ljudsko pravo,*

- *kršenje tog ljudskog prava izravno narušava pravni interes zaštićen instrumentima za ljudska prava navedenima u dijelu I. odjeljku 2. Priloga ovoj Direktivi; i*
 - *poduzeće je moglo razumno predvidjeti rizik da bi to ljudsko pravo moglo biti pogodeno, uzimajući u obzir okolnosti tog konkretnog slučaja, uključujući prirodu i opseg poslovanja poduzeća i njegova lanca aktivnosti, značajke gospodarskog sektora te zemljopisni kontekst i kontekst poslovanja;*
- (d) *„negativan učinak” znači negativan učinak na okoliš i negativan učinak na ljudska prava;*
- (e) *„društvo kći” znači pravna osoba **kako je definirana u članku 2. točki 10. Direktive 2013/34/EU i pravna osoba** preko koje se obavlja djelatnost „kontroliranog društva” kako je definirano u članku 2. stavku 1. točki (f) Direktive 2004/109/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁶;*

⁴⁶ Direktiva 2004/109/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. prosinca 2004. o usklađivanju zahtjeva za transparentnošću u vezi s informacijama o izdavateljima čiji su vrijednosni papiri uvršteni za trgovanje na uređenom tržištu i o izmjeni Direktive 2001/34/EZ (SL L 390, 31.12.2004., str. 38.).

(f) „poslovni *partner*” znači *subjekt*:

- i. s kojim poduzeće ima trgovački sporazum *povezan s poslovanjem, proizvodima ili uslugama poduzeća* ili kojemu poduzeće pruža *usluge na temelju točke (g) („izravni poslovni partner”)*, ili
- ii. *koji nije izravni poslovni partner, ali* obavlja poslovne aktivnosti povezane s *poslovanjem*, proizvodima ili uslugama poduzeća (*„neizravni poslovni partner”*);

I

(g) „lanac aktivnosti” znači:

- i. *aktivnosti poslovnih partnera poduzeća na početku lanca povezane s proizvodnjom robe ili pružanjem usluga od strane tog poduzeća, uključujući osmišljavanje, vađenje, nabavu, proizvodnju, prijevoz, skladištenje i isporuku sirovina, proizvoda ili dijelova proizvoda te razvoj proizvoda ili usluge; i*

- ii. *aktivnosti poslovnih partnera poduzeća na kraju lanca povezane s distribucijom, prijevozom i skladištenjem proizvoda toga poduzeća, ako poslovni partneri obavljaju te aktivnosti za poduzeće ili u ime poduzeća, isključujući distribuciju, prijevoz, skladištenje proizvoda koji podliježu kontrolama izvoza na temelju Uredbe (EU) 2021/821 ili kontrolama izvoza povezanim s oružjem, streljivom ili ratnim materijalom nakon odobrenja izvoza proizvoda;*
- (h) „verifikacija koju provodi neovisna treća strana” znači provjera usklađenosti poduzeća ili dijelova njegova *lanca aktivnosti* sa zahtjevima u pogledu ljudskih prava i okoliša koji proizlaze iz ove Direktive, koju provodi *stručnjak* koji je *objektivan, potpuno* neovisan o poduzeću, koji nije u sukobu interesa niti *podliježe vanjskim utjecajima*, ima iskustva i kompetentan je u području okoliša *ili* ljudskih prava, *u skladu s prirodom negativnog učinka*, te je odgovoran za kvalitetu i pouzdanost *provjere*;

- (i) „MSP” znači mikropoduzeće, malo ili srednje **poduzeće**, bez obzira na pravni oblik, koje nije dio velike grupe, kako su ti pojmovi definirani u članku 3. stavcima 1., 2., 3. i 7. Direktive 2013/34/EU;
- (j) „industrijska inicijativa ili **višedionička** inicijativa” znači kombinacija dobrovoljnih **postupaka dužne pažnje, alata i mehanizama**, koje razvijaju i nadziru vlade, industrijska udruženja, ***zainteresirane organizacije, uključujući organizacije civilnog društva***, ili skupine ***ili njihove kombinacije, u kojima bi poduzeća mogla sudjelovati kako bi podržala provedbu obveza dužne pažnje.***
- (k) „ovlašteni predstavnik” znači fizička ili pravna osoba s boravištem ili poslovnim nastanom u Uniji kojoj je poduzeće dalo ovlasti u smislu točke (a) podtočke ii. da djeluje u njegovo ime u vezi s ispunjavanjem obveza tog poduzeća na temelju ove Direktive;

- (l) „ozbiljan negativan učinak” znači negativan **■** učinak *koji je posebno značajan po svojoj prirodi, kao što je* učinak *koji je štetan za život, zdravlje i slobodu ljudi ili je zbog svojih razmjera, opsega ili nepopravljivosti, pri čemu se u obzir uzima njegova težina, uključujući broj pojedinaca koji jesu ili bi mogli biti pogođeni, u mjeri u kojoj okoliš jest ili bi mogao biti oštećen ili na drugi način pogođen, njegova nepovratnost i ograničenja sposobnosti vraćanja pogođenih pojedinaca ili okoliša u stanje koje je ekvivalentno njihovoj stanju prije učinka u razumnom roku;*
- (m) „neto promet” znači:
- i. „neto promet” kako je definiran u članku 2. točki 5. Direktive 2013/34/EU; ili **■**

- ii. ako poduzeće primjenjuje međunarodne računovodstvene standarde donesene na temelju Uredbe (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁷ ili je riječ o poduzeću u smislu točke (a) podtočke ii., prihod kako je definiran okvirom za financijsko izvještavanje ili u smislu tog okvira na temelju kojeg se sastavljaju financijski izvještaji poduzeća;
- (n) „dionici” znači zaposlenici poduzeća, zaposlenici njegovih društava kćeri, ***sindikati i predstavnici radnika, potrošači*** i drugi pojedinci, skupine, zajednice ili subjekti na čija prava ili interese utječu ili bi mogli utjecati proizvodi, usluge i poslovanje poduzeća, njegovih društava kćeri i njegovih poslovnih ***partnera, uključujući zaposlenike, sindikate i predstavnike radnika poslovnih partnera poduzeća, nacionalne institucije za ljudska prava i okoliš, organizacije civilnog društva čija svrha obuhvaća zaštitu okoliša, te legitimne predstavnike tih pojedinaca, skupina, zajednica ili zaposlenika***;

⁴⁷ Uredba (EZ) br. 1606/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. srpnja 2002. o primjeni međunarodnih računovodstvenih standarda (SL L 243, 11.9.2002., str. 1.).

- (o) „odgovarajuće *mjere*” znači *mjere kojima* se mogu postići ciljevi dužne pažnje *učinkovitim postupanjem s negativnim učincima na način* koji je razmjeran stupnju ozbiljnosti i izglednosti nastanka negativnog učinka i koje su poduzeću dostupne uz razumne napore, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja, uključujući *prirodu i razmjere negativnog učinka i relevantne čimbenike rizika*;
- (p) „poslovni odnos” znači *odnos poduzeća s poslovnim partnerom*;
- (q) „matično društvo” znači *trgovačko društvo koje kontrolira jedno ili više društava kćeri*;
- (r) „krajnje matično društvo” znači *matično društvo koje izravno ili neizravno u skladu s kriterijima iz članka 22. stavaka od 1. do 5. Direktive 2013/34/EU kontrolira jedno ili više društava kćeri, a nije pod kontrolom drugog poduzeća*;

- (s) *„grupa poduzeća” ili „grupa” znači matično društvo i sva njegova društva kćeri;*
- (t) *„otklanjanje štete” znači vratiti pogođene osobe, zajednice ili okoliš u situaciju koja je ekvivalentna ili što sličnija situaciji u kojoj bi bili da nije došlo do stvarnog negativnog učinka, razmjerno uključenosti poduzeća u taj negativni učinak, a uključuje financijsku ili nefinancijsku naknadu koju poduzeće pruža osobama pogođenima stvarnim negativnim učinkom i, ako je primjenjivo, nadoknadu troškova javnim tijelima za eventualne potrebne korektivne mjere;*
- (u) *„čimbenici rizika” znači činjenice, situacije ili okolnosti koje se odnose na ozbiljnost i izglednost nastanka negativnog učinka, uključujući čimbenike na razini poduzeća i poslovanja, zemljopisne i kontekstualne, proizvodne i uslužne čimbenike te sektorske činjenice, situacije ili okolnosti;*

- (v) *„ozbiljnost negativnog učinka” znači razmjere, opseg ili nepopravljivost negativnog učinka, pri čemu bi u obzir trebalo uzeti težinu negativnog učinka, uključujući broj pojedinaca koji su pogođeni ili bi mogli biti pogođeni, mjeru u kojoj je okoliš oštećen ili bi mogao biti oštećen ili na drugi način pogođen, njegovu nepovratnost i ograničenja mogućnosti da se pogođeni pojedinci ili okoliš u razumnom roku vrate u stanje ekvivalentno stanju prije učinka.*

2. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 34. kako bi izmijenila Prilog ovoj Direktivi:

- (a) *dodavanjem upućivanja na članke međunarodnih instrumenata koje su ratificirale sve države članice i koji su obuhvaćeni područjem primjene određenog prava, zabrane ili obveze povezane sa zaštitom ljudskih prava, temeljnih sloboda i okoliša navedenih u Prilogu ovoj Direktivi;*
- (b) *izmjenom, prema potrebi, upućivanja na međunarodne instrumente iz Priloga ovoj Direktivi, s obzirom na izmjenu, zamjenu ili stavljanje izvan snage takvih instrumenata;*
- (c) *u skladu s razvojem događaja u okviru relevantnih međunarodnih foruma u vezi s instrumentima navedenima u dijelu 1., odjeljku 2. Priloga ovoj Direktivi:*
- i. *zamjenom upućivanja na navedene instrumente upućivanjima na nove instrumente koji obuhvaćaju isti predmet i koje su ratificirale sve države članice; ili*
- ii. *dodavanjem upućivanja na nove instrumente koji obuhvaćaju isti predmet kao i navedeni instrumenti i koje su ratificirale sve države članice.*

Članak 4.

Razina usklađivanja

- 1. Ne dovodeći u pitanje članak 1. stavke 2. i 3., države članice ne uvode u svoje nacionalno pravo odredbe, unutar područja obuhvaćenog ovom Direktivom, o utvrđivanju obveze dužne pažnje u pogledu ljudskih prava i okoliša koje se razlikuju od onih utvrđenih u članku 8. stavcima 1. i 2., članku 10. stavku 1. i članku 11. stavku 1.***
- 2. Neovisno o stavku 1., ovom se Direktivom države članice ne sprječava da uvedu u svoje nacionalno pravo strože odredbe, koje se razlikuju od onih utvrđenih u članku 8. stavcima 1. i 2., članku 10. stavku 1. i članku 11. stavku 1., ili odredbe koje su konkretnije u smislu cilja ili obuhvaćenog područja kako bi se postigla drugačija razina zaštite ljudskih, radnih i socijalnih prava, okoliša ili klime.***

Članak 5.

Dužna pažnja

1. Države članice osiguravaju da poduzeća provode dužnu pažnju u području ljudskih prava i okoliša *koja se temelji na riziku* kako je utvrđeno u člancima od 7. do 16. („dužna pažnja”) provodeći sljedeće radnje:
 - (a) integriranje dužne pažnje u svoje politike *i sustave upravljanja rizicima* u skladu s člankom 7.;
 - (b) utvrđivanje *i procjenu* stvarnih ili potencijalnih negativnih učinaka u skladu s člankom 8. *i, prema potrebi, rangiranje stvarnih i potencijalnih negativnih učinaka po prioritetu u skladu s člankom 9.*;
 - (c) sprečavanje i ublažavanje potencijalnih negativnih učinaka te okončanje stvarnih negativnih učinaka i svođenje njihovih razmjera na najmanju moguću razinu u skladu s člancima 10. i 11.;
 - (d) *otklanjanje štete negativnih učinaka u skladu s člankom 12.*;

- (e) *provođenje smislene suradnje s dionicima u skladu s člankom 13.;*
 - (f) uspostavu i održavanje **mehanizma za prijave i** postupka za podnošenje pritužbi u skladu s člankom 14.;
 - (g) praćenje djelotvornosti politike i mjera dužne pažnje u skladu s člankom 15.;
 - (h) javno komuniciranje o postupanju s dužnom pažnjom u skladu s člankom 16.
2. Države članice osiguravaju da, za potrebe provođenja dužne pažnje, poduzeća imaju pravo dijeliti resurse i informacije unutar svojih grupa poduzeća i s drugim pravnim subjektima.

3. *Države članice osiguravaju da poslovni partner nije obvezan poduzeću koje ispunjava obveze iz ove Direktive otkrivati informacije koje su poslovna tajna kako je definirana u članku 2. stavku 1. Direktive (EU) 2016/943, ne dovodeći u pitanje otkrivanje identiteta izravnih i neizravnih poslovnih partnera, ni ključne informacije potrebne za utvrđivanje stvarnih ili potencijalnih negativnih učinaka, ako je to potrebno i propisno opravdano radi usklađenosti poduzeća s obvezama dužne pažnje. Time se ne dovodi u pitanje mogućnost poslovnih partnera da zaštite svoje poslovne tajne putem mehanizama uspostavljenih Direktivom (EU) 2016/943. Poslovni partneri nikada nisu obvezni otkrivati klasificirane podatke ili druge informacije čije bi otkrivanje ugrozilo osnovne interese državne sigurnosti.*

4. *Države članice zahtijevaju od poduzeća da čuvaju dokumentaciju o djelovanjima donesenima radi ispunjavanja svojih obveza dužne pažnje u svrhu dokazivanja sukladnosti, uključujući popratne dokaze, najmanje pet godina od trenutka kada je takva dokumentacija izrađena ili pribavljena.*

Ako su po isteku razdoblja zadržavanja iz prvog podstavka u tijeku sudski ili upravni postupci na temelju ove Direktive, razdoblje zadržavanja produljuje se do konačnog zaključenja predmeta.

Članak 6.

Potpora dužnoj pažnji na razini grupe

1. *Države članice osiguravaju da matična društva obuhvaćena područjem primjene ove Direktive mogu ispuniti obveze utvrđene u člancima od 7. do 11. i članku 22. u ime poduzeća koja su njihova društva kćeri obuhvaćena područjem primjene ove Direktive, ako se time osigurava djelotvorna sukladnost. Time se ne dovodi u pitanje činjenica da društva kćeri podliježu izvršavanju ovlasti nadzornog tijela u skladu s člankom 25. niti njihova građanskopravna odgovornost u skladu s člankom 29.*

2. *Ispunjavanje obveza dužne pažnje utvrđenih u člancima 7. do 16. od strane matičnog društva u skladu sa stavkom 1. ovog članka podliježe svim sljedećim uvjetima:*
- (a) društvo kći i matično društvo međusobno si dostavljaju sve potrebne informacije i surađuju kako bi ispunila obveze koje proizlaze iz ove Direktive;*
 - (b) društvo kći pridržava se odgovarajuće prilagođene politike dužne pažnje svojeg matičnog društva kako bi se osiguralo da su obveze utvrđene u članku 7. stavku 1. ispunjene u odnosu na društvo kći;*
 - (c) društvo kći integrira dužnu pažnju u sve svoje politike i sustave upravljanja rizicima u skladu s člankom 7., pri čemu se jasno opisuje koje obveze treba ispuniti matično društvo i, prema potrebi, o tome obavješćuje relevantne dionike;*

- (d) prema potrebi, društvo kći nastavlja poduzimati odgovarajuće mjere u skladu s člancima 10. i 11. i ispunjavati svoje obveze iz članaka 12. i 13.;*
- (e) prema potrebi, društvo kći traži ugovorna jamstva od izravnog poslovnog partnera u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (b) ili člankom 11. stavkom 3. točkom (c), traži ugovorna jamstva od neizravnog poslovnog partnera u skladu s člankom 10. stavkom 4. ili člankom 11. stavkom 5. te privremeno suspendira ili raskida poslovni odnos u skladu s člankom 10. stavkom 6. ili člankom 11. stavkom 7.*

3. Ako matično društvo ispunjava obvezu iz članka 22. u ime društva kćeri u skladu sa stavkom 1. ovog članka, društvo kći ispunjava obveze utvrđene u članku 22. u skladu s planom tranzicije matičnog društva za ublažavanje klimatskih promjena koji je na odgovarajući način prilagođen njegovu poslovnom modelu i strategiji.

Članak 7.

Integriranje dužne pažnje u politike *i sustave upravljanja rizicima poduzeća*

1. Države članice osiguravaju da poduzeća integriraju dužnu pažnju u sve svoje *relevantne* politike i *sustave upravljanja rizicima* i da imaju uspostavljenu politiku dužne pažnje *kojom se osigurava dužna pažnja na temelju rizika*.

2. *Politika dužne pažnje iz stavka 1. razvija se uz prethodno savjetovanje sa zaposlenicima poduzeća i njihovim predstavnicima te sadržava sve od sljedećeg:*

- (a) *opis načina na koji poduzeće pristupa dužnoj pažnji, među ostalim dugoročno;*
- (b) *kodeks ponašanja kojim se opisuju pravila i načela kojih se trebaju pridržavati poduzeća i njihova društva kćeri te izravni ili neizravni poslovni partneri poduzeća u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (b), člankom 10. stavkom 4., člankom 11. stavkom 3. točkom (c) ili člankom 11. stavkom 5. kao i*

(c) opis postupaka uspostavljenih radi integracije dužne pažnje u relevantne politike poduzeća i radi provedbe dužne pažnje, uključujući mjere poduzete za provjeru usklađenosti s kodeksom ponašanja iz točke (b) i za proširenje primjene kodeksa na poslovne partnere.

3. Države članice osiguravaju da poduzeća ažuriraju svoje politike dužne pažnje *bez nepotrebne odgode nakon što dođe do znatnih promjena, i prema potrebi preispitaju i ažuriraju te politike najmanje svaka 24 mjeseca.*

U svrhu navedenu u prvom podstavku poduzeća uzimaju u obzir negativne učinke koji su već utvrđeni u skladu s člankom 8., kao i odgovarajuće mjere poduzete za otklanjanje takvih negativnih učinaka u skladu s člancima 10. i 11. te ishod procjena provedenih u skladu s člankom 15.

I

Članak 8.

Utvrđivanje **i procjena** stvarnih i potencijalnih negativnih učinaka

1. Države članice osiguravaju da poduzeća poduzmu odgovarajuće mjere za utvrđivanje **i procjenu** stvarnih i potencijalnih negativnih **učinaka** koji proizlaze iz njihova vlastitog poslovanja ili poslovanja njihovih društava kćeri i, ako su povezani s njihovim **lancima aktivnosti**, iz poslovanja njihovih poslovnih partnera, u skladu s **ovim člankom**.
2. *U okviru obveze iz stavka 1., uzimajući u obzir relevantne čimbenike rizika, poduzeća poduzimaju odgovarajuće mjere za:*
 - (a) *mapiranje vlastitog poslovanja, poslovanja svojih društava kćeri i, ako je povezano s njihovim lancima aktivnosti, poslovanja svojih poslovnih partnera kako bi utvrdila opća područja u kojima je najizglednije da bi se negativni učinci mogli pojaviti i biti najozbiljniji.*
 - (b) *Na temelju rezultata tog mapiranja iz točke (a) poduzeća bi trebala provesti dubinsku procjenu vlastitog poslovanja, poslovanja svojih društava kćeri i, ako je to povezano s njihovim lancima aktivnosti, poslovanja svojih poslovnih partnera u područjima za koja je utvrđeno da je najizglednije da bi se u njima negativni učinci mogli pojaviti i biti najozbiljniji.*

3. Države članice osiguravaju da, za potrebe utvrđivanja ***i procjene*** negativnih učinaka iz stavka 1. na temelju, ako je prikladno, kvantitativnih i kvalitativnih informacija, poduzeća imaju pravo koristiti se odgovarajućim resursima, uključujući neovisna izvješća i informacije prikupljene putem ***mehanizma za prijave i*** postupka za podnošenje pritužbi predviđenog u članku 14. ■
4. ***Ako se informacije potrebne za dubinsku procjenu u skladu sa stavkom 2. točkom (b) mogu dobiti od poslovnih partnera na različitim razinama lanca aktivnosti, poduzeće daje prednost traženju takvih informacija, ako je razumno, izravno od poslovnih partnera gdje je najizglednije da će se pojaviti negativni učinci.***

Članak 9.

Rangiranje utvrđenih stvarnih i potencijalnih negativnih učinaka po prioritetu

- 1. Države članice osiguravaju da, ako nije moguće istodobno i u potpunosti spriječiti, ublažiti, okončati ili svesti na najmanju moguću razinu sve utvrđene negativne učinke, poduzeća po prioritetu rangiraju negativne učinke utvrđene u skladu s člankom 8. radi ispunjavanja obveza utvrđenih u članku 10. ili 11.***
- 2. Određivanje prioriteta iz stavka 1. temelji se na ozbiljnosti i vjerojatnosti negativnog učinka.***
- 3. Nakon što se u razumnom roku otklone najozbiljniji i najizgledniji negativni učinci u skladu s člankom 10. ili 11. poduzeće otklanja manje ozbiljne i manje izgledne negativne učinke.***

Članak 10.

Sprečavanje potencijalnih negativnih učinaka

1. Države članice osiguravaju da poduzeća poduzmu odgovarajuće mjere da spriječe ili, ako sprečavanje nije moguće ili nije odmah moguće, da na odgovarajući način ublaže potencijalne negativne učinke ■ koji su utvrđeni ili su trebali biti utvrđeni na temelju članka 8., u skladu s **člankom 9. i s** ovim člankom.

Kako bi se utvrdile odgovarajuće mjere iz prvog podstavka, u obzir se uzima sljedeće:

- (a) *može li potencijalni negativni učinak uzrokovati samo poduzeće; mogu li ga zajednički uzrokovati poduzeće i njegovo društvo kći ili poslovni partner djelovanjem ili propustima; ili može li ga uzrokovati samo poslovni partner poduzeća u lancu aktivnosti;*
- (b) *može li do potencijalnog negativnog učinka doći u poslovanju društva kćeri, izravnog poslovnog partnera ili neizravnog poslovnog partnera kao i*

(c) *sposobnost poduzeća da utječe na poslovnog partnera koji može uzrokovati ili zajednički uzrokovati potencijalni negativni učinak.*

2. Poduzeća su dužna, prema potrebi, poduzeti sljedeće **odgovarajuće mjere**, ako je relevantno:

- (a) ako je to potrebno zbog prirode ili složenosti mjera potrebnih za sprečavanje, **bez nepotrebne odgode** izraditi i provesti plan preventivnih djelovanja s razumnim i jasno definiranim rokovima za **provedbu odgovarajućih mjera** te kvalitativnim i kvantitativnim pokazateljima za mjerenje poboljšanja. **Poduzeća mogu izraditi svoje planove djelovanja u suradnji s industrijskim ili višedioničkim inicijativama.** Plan preventivnih djelovanja **prilagođava se poslovanju i lancu aktivnosti poduzeća;**
- (b) tražiti ugovorna jamstva od **█** izravnog poslovnog **partnera** da će osigurati usklađenost s kodeksom ponašanja poduzeća i, prema potrebi, s planom preventivnih djelovanja, među ostalim **uspostavom** odgovarajućih ugovornih jamstava od svojih partnera, u mjeri u kojoj su njihove aktivnosti dio lanca **aktivnosti █** poduzeća. Ako se ishode takva ugovorna jamstva, primjenjuje se stavak 5.;

- (c) izvršiti potrebna *financijska ili nefinancijska* ulaganja, *prilagodbe ili nadogradnje*, primjerice *u postrojenja, proizvodne ili druge operativne* procese i infrastrukturu ■ ;
- (d) *napraviti potrebne izmjene ili poboljšanja vlastitog poslovnog plana, općih strategija i poslovanja, uključujući prakse nabave, projektiranja i distribucije;*
- (e) pružati ciljanu i razmjernu potporu MSP-u *koji je poslovni partner* poduzeća, *ako je potrebno s obzirom na resurse, znanje i ograničenja MSP-a, među ostalim pružanjem ili omogućivanjem pristupa izgradnji kapaciteta, osposobljavanju ili nadogradnji upravljačkih sustava te*, ako bi se usklađenošću s kodeksom ponašanja ili planom preventivnih djelovanja ugrozila održivost MSP-a, *pružanjem ciljane i razmjerne financijske potpore, kao što su izravno financiranje, zajmovi s niskim kamatama, jamstva za nastavak nabave ili pomoć u osiguravanju financiranja;*

- (f) u skladu s pravom Unije, uključujući pravo tržišnog natjecanja, surađivati s drugim subjektima, među ostalim, ako je relevantno, kako bi se povećala sposobnost poduzeća da **spriječi ili ublaži** negativni učinak **1**, posebno ako nijedna druga **mjera** nije prikladna ili djelotvorna.

1

3. *Poduzeća mogu, ako je relevantno, poduzeti odgovarajuće mjere, uz mjere navedene u stavku 2., kao što je suradnja s poslovnim partnerom u pogledu očekivanja poduzeća u vezi sa sprečavanjem i ublažavanjem potencijalnih negativnih učinaka, ili pružanjem ili omogućavanjem pristupa izgradnji kapaciteta, smjernicama, administrativnoj i financijskoj potpori kao što su zajmovi ili financiranje, uzimajući u obzir resurse, znanje i ograničenja poslovnog partnera.*
4. U pogledu potencijalnih negativnih učinaka koji se ne bi mogli spriječiti ili na odgovarajući način ublažiti **odgovarajućim** mjerama **navedenima** u stavku 2., poduzeće može tražiti **ugovorna jamstva s neizravnim poslovnim partnerom** kako bi se postigla usklađenost s kodeksom ponašanja ili planom preventivnih djelovanja poduzeća. Ako se **ishode takva ugovorna jamstva**, primjenjuje se stavak 5.;

5. Ugovorna jamstva iz stavka 2. točke (b) i stavka 4. ■ popraćena su odgovarajućim mjerama za provjeru usklađenosti. Za potrebe provjere usklađenosti poduzeće se može pozvati na *verifikaciju koju provodi neovisna treća strana, među ostalim putem industrijskih ili višedioničkih inicijativa.*

Ako su ugovorna jamstva dobivena od MSP-a ili je sklopljen ugovor s MSP-om, uvjeti moraju biti poštteni, razumni i nediskriminirajući. *Poduzeće također procjenjuje bi li ugovorna jamstva s MSP-om trebala biti popraćena nekom od odgovarajućih mjera za MSP-ove koje su navedene u stavku 2. točki (e).* Ako se mjere za provjeru usklađenosti provode u odnosu na MSP-ove, poduzeće snosi trošak provjere koju provodi neovisna treća strana. U slučaju *da MSP zahtijeva plaćanje najmanje dijela troška provjere koju provodi neovisna treća strana ili u dogovoru s poduzećem, taj MSP može podijeliti rezultate takvih provjera s drugim poduzećima.*

6. U pogledu potencijalnih negativnih učinaka iz stavka 1. koji se nisu mogli spriječiti ili na odgovarajući način ublažiti mjerama iz stavaka 2., 4. i 5., kao krajnja mjera, poduzeće je dužno suzdržati se od uspostave novih ili produljenja postojećih odnosa s **poslovnim partnerom** s kojim je učinak povezan ili u čijem je **lancu aktivnosti** učinak nastao te, ako mu pravo kojim se uređuju njihovi odnosi to dopušta, poduzima sljedeće radnje, **kao krajnju mjeru**:
- (a) *donosi i provodi plan pojačanih preventivnih djelovanja za konkretni negativni učinak bez nepotrebne odgode, tako da koristi ili poveća sredstvo utjecaja poduzeća privremenom suspenzijom poslovnih odnosa u odnosu na dotične aktivnosti, tako dugo dok postoji razumno očekivanje da će ti naponi uspjeti. Plan djelovanja uključuje određene i odgovarajuće rokove za donošenje i provedbu svih djelovanja u njemu, tijekom kojih poduzeće može tražiti i alternativne poslovne partnere;*
 - (b) *ako se ne može razumno očekivati da će ti naponi uspjeti ili ako se provedbom plana pojačanih preventivnih djelovanja negativni učinak nije spriječio ili ublažio, raskida poslovni odnos u vezi s dotičnim aktivnostima ako je potencijalni negativni učinak ozbiljan.*

Prije privremene suspenzije ili raskida poslovnog odnosa poduzeće procjenjuje može li se razumno očekivati da će negativni učinci tog postupka biti naočigled ozbiljniji od negativnog učinka koji se nije mogao spriječiti ili na odgovarajući način ublažiti. Ako je to slučaj, poduzeće nije obvezno suspendirati ili raskinuti poslovni odnos te je u mogućnosti izvijestiti nadležno nadzorno tijelo o opravdanim razlozima za takvu odluku.

Države članice predviđaju mogućnost *privremene suspenzije ili* raskida poslovnog odnosa u ugovorima koji su uređeni njihovim pravom *u skladu s prvim podstavkom, osim ugovora u kojima su stranke zakonski obvezne sklopiti te odnose.*

Ako poduzeće odluči privremeno suspendirati ili raskinuti poslovni odnos, ono poduzima korake za sprečavanje, ublažavanje ili okončanje učinaka suspenzije ili raskida te o tome u razumnom roku obavješćuje dotičnog poslovnog partnera i preispituje tu odluku.

Ako poduzeće odluči da neće privremeno suspendirati ili raskinuti poslovni odnos u skladu s ovim člankom, ono prati potencijalni negativni učinak i periodično ponovno procjenjuje svoju odluku i jesu li dostupne daljnje odgovarajuće mjere.

I

Članak 11.

Okončanje stvarnih negativnih učinaka

1. Države članice osiguravaju da poduzeća poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi okončala stvarne negativne učinke koji su utvrđeni ili su trebali biti utvrđeni na temelju članka 8., u skladu s člankom 9. i ovim člankom.

Kako bi se utvrdile odgovarajuće mjere iz prvog podstavka, u obzir se uzima sljedeće:

- (a) je li stvarni negativni učinak uzrokovalo samo poduzeće; je li ga zajednički uzrokovalo poduzeće i njegovo društvo kći ili poslovni partner djelovanjem ili propustima; ili je li ga uzrokovao samo poslovni partner poduzeća u lancu aktivnosti;*
- (b) je li do stvarnog negativnog učinka došlo u poslovanju društva kćeri, izravnog poslovnog partnera ili neizravnog poslovnog partnera kao i*
- (c) sposobnost poduzeća da utječe na poslovnog partnera koji uzrokuje ili zajednički uzrokuje stvarni negativni učinak.*

2. Ako se negativni učinak ne može **odmah** okončati, države članice osiguravaju da poduzeća svedu razmjer takvog učinka na najmanju moguću razinu.

3. Poduzeća su dužna, prema potrebi, poduzeti sljedeće **odgovarajuće mjere**, ako je relevantno:
- (a) neutralizirati negativni učinak ili njegov razmjer svesti na najmanju moguću razinu ■ . Djelovanje mora biti razmjerno **ozbiljnosti** negativnog učinka te ■ **uključenosti** poduzeća u negativni učinak;
 - (b) ako je to potrebno zbog činjenice da se negativni učinak ne može odmah okončati, **bez nepotrebne odgode** izraditi i provesti plan korektivnih djelovanja s razumnim i jasno definiranim rokovima za **provedbu odgovarajućih mjera** te kvalitativnim i kvantitativnim pokazateljima za mjerenje poboljšanja. **Poduzeća mogu izraditi svoje planove djelovanja u suradnji s industrijskim ili višedioničkim inicijativama.** Plan korektivnih djelovanja **prilagođava se poslovanju i lancu aktivnosti poduzeća**;
 - (c) tražiti ugovorna jamstva od ■ izravnog **poslovnog** partnera da će osigurati usklađenost s kodeksom ponašanja **poduzeća** i, prema potrebi, planom korektivnih djelovanja, među ostalim **uspostavom** odgovarajućih ugovornih jamstava od svojih partnera, u mjeri u kojoj su **njihove aktivnosti** dio lanca aktivnosti **poduzeća**. Ako se ishode takva ugovorna jamstva, primjenjuje se stavak 6.;

- (d) izvršiti potrebna *financijska ili nefinancijska ulaganja, prilagodbe ili nadogradnje*, primjerice *u postrojenja, proizvodne ili druge operativne* procese i infrastrukturu ■ ;
- (e) *napraviti potrebne izmjene ili poboljšanja vlastitog poslovnog plana, općih strategija i poslovanja, uključujući prakse nabave, projektiranja i distribucije;*
- (f) pružati ciljanu i razmjernu potporu MSP-u ■ *koji je poslovni partner* poduzeća, *ako je potrebno s obzirom na resurse, znanje i ograničenja MSP-a, među ostalim pružanjem ili omogućivanjem pristupa izgradnji kapaciteta, osposobljavanju ili nadogradnji upravljačkih sustava te*, ako bi se usklađenošću s kodeksom ponašanja ili planom korektivnih djelovanja ugrozila održivost MSP-a, *pružanjem ciljane i razmjerne financijske potpore, kao što su izravno financiranje, zajmovi s niskim kamatama, jamstva za nastavak nabave ili pomoć u osiguravanju financiranja;*

(g) u skladu s pravom Unije, uključujući pravo tržišnog natjecanja, surađivati s drugim subjektima, među ostalim, ako je relevantno, kako bi se povećala sposobnost poduzeća da okonča negativni učinak *ili njegov razmjer svede na najmanju moguću razinu*, posebno ako nijedna druga *mjera* nije prikladna ili djelotvorna;

(h) *osigurati otklanjanje štete u skladu s člankom 12.*

4. *Poduzeća mogu, ako je relevantno, provoditi odgovarajuće mjere, uz mjere navedene u stavku 3., kao što je suradnja s poslovnim partnerom u pogledu očekivanja poduzeća u vezi s okončanjem negativnih učinaka ili svođenjem razmjera tih učinaka na najmanju moguću razinu, ili pružanje ili omogućivanje pristupa izgradnji kapaciteta, smjernicama, administrativnoj i financijskoj potpori kao što su zajmovi ili financiranje, uzimajući u obzir resurse, znanje i ograničenja poslovnog partnera;*
5. U pogledu stvarnih negativnih učinaka koji se ne bi mogli okončati ili *čiji se razmjeri ne bi mogli* primjereno *svesti na najmanju moguću razinu odgovarajućim* mjerama *navedenima* u stavku 3., poduzeće može tražiti *ugovorna jamstva* s neizravnim *poslovnim partnerom* kako bi se postigla usklađenost s kodeksom ponašanja ili planom korektivnih djelovanja poduzeća. Ako *se ishode takva ugovorna jamstva*, primjenjuje se stavak 6.;

6. Ugovorna jamstva iz stavka 3. točke (b) i stavka 5. ■ popraćena su odgovarajućim mjerama za provjeru usklađenosti. Za potrebe provjere usklađenosti poduzeće se može pozvati na *verifikaciju koju provodi neovisna treća strana, među ostalim putem industrijskih ili višedioničkih inicijativa.*

Ako su ugovorna jamstva dobivena od MSP-a ili je sklopljen ugovor s MSP-om, uvjeti moraju biti poštteni, razumni i nediskriminirajući. *Poduzeće također procjenjuje bi li ugovorna jamstva s MSP-om trebala biti popraćena nekom od odgovarajućih mjera za MSP-ove koje su navedene u stavku 3. točki (f).* Ako se mjere za provjeru usklađenosti provode u odnosu na MSP-ove, poduzeće snosi trošak provjere koju provodi neovisna treća strana. *U slučaju da MSP zahtijeva plaćanje najmanje dijela troška provjere koju provodi neovisna treća strana ili u dogovoru s poduzećem, taj MSP može podijeliti rezultate takvih provjera s drugim poduzećima.*

7. U pogledu stvarnih negativnih učinaka navedenih u stavku 1. koji se nisu mogli okončati ili čiji se razmjeri nisu mogli svesti na najmanju moguću razinu mjerama ■ utvrđenima u stavcima 3., 5. i 6., kao krajnja mjera, poduzeće **je dužno** suzdržati se od uspostave novih ili produljenja postojećih odnosa s **poslovnim partnerom** s kojim je učinak povezan ili u čijem je ■ lancu **aktivnosti** učinak nastao te, ako mu pravo kojim se uređuju njihovi odnosi to dopušta, poduzima ■ sljedeće radnje, **kao krajnju mjeru**:

- (a) **donosi i provodi plan pojačanih preventivnih djelovanja za konkretni negativni učinak bez nepotrebne odgode, uključujući tako da koristi ili poveća sredstvo utjecaja poduzeća privremenom suspenzijom poslovnih odnosa u odnosu na dotične aktivnosti, tako dugo dok postoji razumno očekivanje da će ti napori uspjeti; plan djelovanja uključuje određene i odgovarajuće rokove za donošenje i provedbu svih djelovanja u njemu, tijekom kojih poduzeće može tražiti i alternativne poslovne partnere;**
- (b) **ako se ne može razumno očekivati da će ti napori navedeni u točki (a) uspjeti ili ako se provedbom plana pojačanih korektivnih djelovanja negativni učinak nije okončao ili sveo na najmanju moguću razinu, raskida poslovni odnos u vezi s dotičnim aktivnostima ■ ako je stvarni negativni učinak ■ ozbiljan.**

Prije privremene suspenzije ili raskida poslovnog odnosa poduzeće procjenjuje bi li se moglo razumno očekivati da će negativni učinci tog postupka biti naočigled ozbiljniji od negativnog učinka koji se nije mogao okončati ili čiji se razmjer nije mogao primjereno svesti na najmanju moguću razinu. Ako je to slučaj, poduzeće nije obvezno suspendirati ili raskinuti poslovni odnos te je u mogućnosti izvijestiti nadležno nadzorno tijelo o opravdanim razlozima za takvu odluku.

Države članice predviđaju mogućnost *privremene suspenzije ili* raskida poslovnog odnosa u ugovorima koji su uređeni njihovim pravom *u skladu s prvim podstavkom, osim ugovora u kojima su stranke zakonski obvezne sklopiti te odnose.*

Ako poduzeće odluči privremeno suspendirati ili raskinuti poslovni odnos, poduzeće poduzima korake za sprečavanje, ublažavanje ili okončanje učinaka suspenzije ili raskida te o tome u razumnom roku obavješćuje poslovnog partnera i preispituje tu odluku.

Ako poduzeće odluči da neće privremeno suspendirati ili raskinuti poslovni odnos u skladu s ovim člankom, poduzeće prati stvarni negativni učinak i periodično ponovno procjenjuje svoju odluku i jesu li dostupne daljnje odgovarajuće mjere.

I

Članak 12.

Otklanjanje štete stvarnih negativnih učinaka

- 1. Države članice osiguravaju da, ako je poduzeće uzrokovalo ili zajednički uzrokovalo stvarni negativni učinak, to poduzeće osigurava otklanjanje njegove štete.***

2. *Ako je stvarni negativni učinak uzrokovao samo poslovni partner poduzeća, poduzeće može dobrovoljno osigurati otklanjanje štete. Poduzeće može i iskoristiti svoju moć utjecaja na poslovnog partnera koji uzrokuje negativni učinak kako bi se osiguralo otklanjanje štete.*

Članak 13.

Smisljena suradnja s dionicima

1. *Države članice osiguravaju da poduzeća poduzimaju odgovarajuće mjere za provođenje djelotvorne suradnje s dionicima u skladu s ovim člankom.*
2. *Ne dovodeći u pitanje Direktivu (EU) 2016/943, kada se savjetuju s dionicima poduzeća, prema potrebi, pružaju im relevantne i sveobuhvatne informacije kako bi se provela djelotvorna i transparentna savjetovanja. Ne dovodeći u pitanje Direktivu (EU) 2016/943, dionicima uključenima u savjetovanje dopušteno je podnijeti obrazloženi zahtjev za relevantne dodatne informacije, koje poduzeće dostavlja u razumnom roku te u odgovarajućem i razumljivom obliku. Ako poduzeće odbije zahtjev za dodatne informacije, dionik uključen u savjetovanje ima pravo na pisano obrazloženje tog odbijanja.*

3. *Savjetovanje s dionicima odvija se u sljedećim koracima postupka dužne pažnje:*
- (a) *prikupljanje potrebnih informacija o stvarnim ili potencijalnim negativnim učincima kako bi se negativni učinci utvrdili, procijenili i rangirali po prioritetu u skladu s člancima 8. i 9.;*
 - (b) *razvoj planova preventivnih i korektivnih djelovanja u skladu s člankom 10. stavkom 2. i člankom 11. stavkom 3. te razvoj planova pojačanih preventivnih i korektivnih djelovanja u skladu s člankom 10. stavkom 6. i člankom 11. stavkom 7.;*
 - (c) *odluka o raskidu ili suspenziji poslovnog odnosa u skladu s člankom 10. stavkom 6. i člankom 11. stavkom 7.;*
 - (d) *donošenje odgovarajućih mjera za otklanjanje štete negativnih učinaka u skladu s člankom 12.;*
 - (e) *prema potrebi, izrada kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja za praćenje kako se zahtijeva člankom 15.*

4. *Ako nije razumno moguće učinkovito surađivati s dionicima u mjeri u kojoj je to potrebno za usklađivanje sa zahtjevima ove Direktive, poduzeća se dodatno savjetuju sa stručnjacima koji mogu pružiti vjerodostojan uvid u stvarne ili potencijalne negativne učinke.*
5. *Pri savjetovanju s dionicima poduzeća utvrđuju i otklanjaju prepreke za suradnju te osiguravaju da sudionici nisu predmet osvete ili odmazde, među ostalim održavanjem povjerljivosti ili anonimnosti.*
6. *Države članice osiguravaju da je poduzećima dopušteno ispuniti obveze utvrđene u ovom članku putem industrijskih ili višedioničkih inicijativa, prema potrebi, pod uvjetom da postupci savjetovanja ispunjavaju zahtjeve utvrđene u ovom članku. Korištenje industrijskim i višedioničkim inicijativama nije dovoljno za ispunjavanje obveze savjetovanja s vlastitim zaposlenicima poduzeća i njihovim predstavnicima.*
7. *Suradnjom sa zaposlenicima i njihovim predstavnicima ne dovodi se u pitanje relevantno zakonodavstvo Unije i nacionalno zakonodavstvo u području zapošljavanja i socijalnih prava, kao ni primjenjivi kolektivni ugovori.*

Članak 14.

Mehanizam za prijave i postupanje s pritužbama

1. Države članice osiguravaju da poduzeća omoguće osobama i tijelima navedenima u stavku 2. da im podnesu pritužbe ako ***te osobe ili tijela*** imaju opravdane zabrinutosti u pogledu stvarnih ili potencijalnih negativnih **■** učinaka kada je riječ o vlastitom poslovanju ***poduzeća***, poslovanju njihovih društava kćeri ***ili poslovanju*** njihovih ***poslovnih partnera u lancima aktivnosti poduzeća***.
2. Države članice osiguravaju da pritužbe mogu podnijeti:
 - (a) ***fizičke ili pravne*** osobe koje su pogođene ili imaju opravdane sumnje vjerovati da bi mogle biti pogođene negativnim učinkom, ***te legitimni predstavnici tih osoba u njihovo ime, kao što su organizacije civilnog društva i borci za ljudska prava;***
 - (b) sindikati i drugi predstavnici radnika koji predstavljaju fizičke osobe koji rade u dotičnom ***lancu aktivnosti; kao i***
 - (c) organizacije civilnog društva koje su aktivne ***i iskusne*** u područjima povezanim s ***negativnim učinkom na okoliš koji je predmet pritužbe***.

3. Države članice osiguravaju da **■** poduzeća uspostave *pravedan, javno dostupan pristupačan, predvidljiv i transparentan* postupak za rješavanje pritužbi iz stavka 1., uključujući postupak kada poduzeće smatra da je pritužba neutemeljena, i da o *tom postupku* obavijeste *predstavnike* radnika i sindikate na koje se to odnosi. *Poduzeća poduzimaju razumno dostupne mjere kako bi spriječila svaki oblik osvete, i to tako da osiguraju povjerljivost identiteta osobe ili organizacije koja je podnijela pritužbu, u skladu s nacionalnim pravom. Ako se informacije trebaju dijeliti, to se radi na način kojim se ne ugrožava sigurnost podnositelja pritužbi, što uključuje i neotkrivanje identiteta podnositelja pritužbe.*

Države članice osiguravaju da se, ako je pritužba utemeljena, negativni učinak koji je predmet pritužbe smatra utvrđenim u smislu članka 8., a poduzeće poduzima odgovarajuće mjere u skladu s člancima 10., 11. i 12.

4. Države članice osiguravaju da podnositelji pritužbe imaju pravo:
- (a) zatražiti od poduzeća kojem su podnijeli pritužbu u skladu sa stavkom 1. odgovarajuće daljnje postupanje s pritužbom;
 - (b) sastati se s predstavnicima poduzeća na odgovarajućoj razini kako bi raspravljali o stvarnim ili potencijalnim ozbiljnim negativnim učincima koji su predmet pritužbe *i o potencijalnom otklanjanju štete u skladu s člankom 12.;*
 - (c) *dobiti obrazloženje od poduzeća o tome smatra li se pritužba utemeljenom ili neutemeljenom te, ako se smatra utemeljenom, primiti informacije o koracima i djelovanjima koji su poduzeti ili se trebaju poduzeti.*

5. *Države članice osiguravaju da poduzeća uspostave pristupačan mehanizam za podnošenje prijava namijenjen osobama i tijelima ako imaju informacije ili zabrinutosti u pogledu stvarnih ili potencijalnih negativnih učinaka kada je riječ o njihovu vlastitom poslovanju, poslovanju njihovih društava kćeri i poslovanju njihovih poslovnih partnera u lancima aktivnosti poduzeća.*

U okviru tog mehanizma osigurava se da se prijave mogu podnijeti anonimno ili povjerljivo u skladu s nacionalnim pravom. Poduzeća poduzimaju razumno dostupne mjere kako bi spriječila svaki oblik osvete, i to tako da osiguraju povjerljivost identiteta osobe ili tijela koji su podnijeli prijavu, u skladu s nacionalnim pravom. Poduzeće može obavijestiti osobe ili tijela koji podnose prijave o koracima i djelovanjima koji su poduzeti ili se trebaju poduzeti, ako je relevantno.

6. *Države članice osiguravaju da poduzeća imaju mogućnost ispuniti obveze utvrđene u stavku 1., stavku 3. prvom podstavku i stavku 5. sudjelovanjem u suradničkom postupku podnošenja pritužbi i mehanizmu za prijave, uključujući one koje su zajednički uspostavila poduzeća, putem industrijskih udruženja, višedioničkih inicijativa ili globalnih okvirnih sporazuma, pod uvjetom da suradnički postupci i mehanizmi ispunjavaju zahtjeve utvrđene u ovom članku.*
7. *Podnošenje prijava ili pritužbi na temelju ovog članka nije preduvjet niti sprečava osobe koje ih podnose da imaju pristup postupcima na temelju članaka 26. i 29. ili drugim izvansudskim mehanizmima.*

Članak 15.

Praćenje

Države članice osiguravaju da poduzeća provode periodične procjene vlastitog poslovanja i mjera, poslovanja i mjera svojih društava kćeri i, kada su povezani s *lancima aktivnosti* poduzeća te poslovanja i mjera svojih ■ poslovnih *partnera, kako bi ocijenila provedbu i pratila prikladnost i* djelotvornost utvrđivanja, sprečavanja, ublažavanja i okončanja negativnih učinaka te svodenja njihova ■ razmjera na najmanju moguću razinu. Takve procjene temelje se, prema potrebi, na kvalitativnim i kvantitativnim pokazateljima te se provode *bez nepotrebne odgode nakon znatne promjene, ali* najmanje svakih 12 mjeseci i kad god postoje opravdani razlozi za sumnju da bi se mogli pojaviti ■ novi rizici od nastupanja tih negativnih učinaka. *Ako je primjereno*, politika dužne pažnje, *utvrđeni negativni učinci i izvedene odgovarajuće mjere* ažuriraju se u skladu s ishodom tih procjena *i uzimajući u obzir relevantne informacije dionika.*

Članak 16.

Komunikacija

- 1. Ne dovodeći u pitanje izuzeće utvrđene stavkom 2. ovog članka, države članice osiguravaju da poduzeća izvješćuju o pitanjima obuhvaćenima ovom Direktivom objavljivanjem godišnjeg izvještaja na svojim internetskim stranicama. Taj godišnji izvještaj objavljuje se:**
- (a) na najmanje jednom od službenih jezika nadzornog tijela države članice Unije imenovanog u skladu s člankom 24. i, ako je različit, na jeziku koji je uobičajen u području međunarodnog poslovanja;**
 - (b) u razumnom roku, ali najkasnije 12 mjeseci nakon datuma bilance financijske godine za koju je izvještaj sastavljen ili, za poduzeća koja dobrovoljno izvješćuju u skladu s Direktivom 2013/34/EU, do datuma objave godišnjih financijskih izvještaja.**

I

U slučaju poduzeća osnovanog u skladu sa zakonodavstvom treće zemlje, u izvještaju se navode i informacije potrebne u skladu s člankom 23. stavkom 2. o ovlaštenom predstavniku poduzeća.

2. *Stavak 1. ovog članka ne primjenjuje se na poduzeća koja podliježu zahtjevima za izvješćivanje o održivosti u skladu s člancima 19.a, 29.a ili 40.a Direktive 2013/34/EU, uključujući ona koja su izuzeta u skladu s člankom 19.a stavkom 9. ili člankom 29.a stavkom 8. te direktive.*
3. *Komisija do 31. ožujka 2027. donosi delegirane akte u skladu s člankom 34. kako bi se ova direktiva nadopunila utvrđivanjem sadržaja i kriterija za izvješćivanje na temelju stavka 1., posebno navodeći dovoljno detaljne informacije o opisu dužne pažnje, utvrđenim stvarnim i potencijalnim negativnim učincima i odgovarajućim mjerama poduzetima s obzirom na te učinke. Pri izradi tih delegiranih akata Komisija uzima u obzir standarde izvješćivanja o održivosti donesene na temelju članaka 29.b i 40.b Direktive 2013/34/EU te ih prema potrebi usklađuje s njima.*

Pri donošenju delegiranih akata navedenih u prvom podstavku Komisija osigurava da ne dolazi do udvostručavanja zahtjeva za izvješćivanje za poduzeća iz članka 3. stavka 1. točke (a) podtočke iii. koja podliježu zahtjevima za izvješćivanje na temelju članka 4. Uredbe (EU) 2019/2088, uz istodobno potpuno zadržavanje minimalnih obveza propisanih ovom Direktivom.

Članak 17.

Dostupnost informacija na jedinstvenoj europskoj pristupnoj točki

- 1. Od 1. siječnja 2029. države članice osiguravaju da poduzeća, kada objavljuju godišnji izvještaj iz članka 16. stavka 1. ove Direktive, istodobno taj izvještaj dostavljaju tijelu za prikupljanje iz stavka 3. ovog članka kako bi ih ono objavilo na jedinstvenoj europskoj pristupnoj točki (ESAP), kako je uspostavljena na temelju Uredbe (EU) 2023/2859.***

Države članice osiguravaju da su informacije sadržane u godišnjem izvješću iz prvog podstavka u skladu sa sljedećim zahtjevima:

- (a) dostavljaju se u formatu iz kojeg se mogu izdvojiti podaci kako je definirano u članku 2. točki 3. Uredbe (EU) 2023/2859 ili, ako je to propisano pravom Unije ili nacionalnim pravom, u strojno čitljivom formatu kako je definirano u članku 2. točki 4. te uredbe;***

(b) priloženi su im sljedeći metapodaci:

- i. svi nazivi poduzeća na koje se odnose informacije;***
- ii. identifikacijska oznaka pravnog subjekta poduzeća, kako je utvrđena u skladu s člankom 7. stavkom 4. točkom (b) Uredbe (EU) 2023/2859;***
- iii. veličina poduzeća po kategorijama iz članka 7. stavka 4. točke (d) Uredbe (EU) 2023/2859;***
- iv. industrijski sektor ili sektori gospodarske djelatnosti poduzeća, kako je određeno u skladu s člankom 7. stavkom 4. točkom (e) Uredbe (EU) 2023/2859;***
- v. vrsta informacija prema klasifikaciji u skladu s člankom 7. stavkom 4. točkom (c) Uredbe (EU) 2023/2859;***
- vi. podatak o tome sadržavaju li informacije osobne podatke.***

2. *Za potrebe stavka 1. točke (b) podtočke ii. države članice osiguravaju da poduzeća ishode identifikacijsku oznaku pravne osobe.*
3. *3. Za potrebe dostupnosti informacija iz stavka 1. ovog članka na ESAP-u države članice do 31. prosinca 2028. imenuju barem jedno tijelo za prikupljanje kako je definirano u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2023/2859 i o tome obavješćuju Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala.*
4. *Kako bi se osiguralo učinkovito prikupljanje i upravljanje informacijama dostavljenima u skladu sa stavkom 1., Komisija je ovlaštena donijeti provedbene mjere kojima se utvrđuje sljedeće:*
 - (a) *svi drugi metapodaci koji se moraju priložiti uz informacije;*
 - (b) *strukturiranje podataka u informacijama; kao i*
 - (c) *koje informacije trebaju biti u strojno čitljivom formatu i koji strojno čitljiv format treba upotrijebiti u tim slučajevima.*

Članak 18.

Ogledne ugovorne klauzule

Kako bi se poduzećima pružila potpora u usklađivanju s člankom 10. stavkom 2. točkom (b) i člankom 11. stavkom 3. točkom (c), Komisija **uz savjetovanje s državama članicama i dionicima** donosi smjernice o dobrovoljnom modelu **ugovornih** klauzula, **do ... [30 mjeseci od stupanja na snagu ove Direktive]**.

Članak 19.

Smjernice

- 1.** Kako bi se pružila potpora poduzećima ili nadležnim tijelima država članica u vezi s time kako bi poduzeća trebala ispunjavati svoje obveze dužne pažnje **na praktičan način, i kako bi se pružila potpora dionicima**, Komisija, uz savjetovanje s državama članicama i dionicima, Agencijom Europske unije za temeljna prava, Europskom agencijom za okoliš, **Europskim nadzornim tijelom za rad** i, prema potrebi, međunarodnim **organizacijama i drugim** tijelima koja imaju stručno znanje u području dužne pažnje, **izdaje** smjernice, uključujući **opće smjernice i** smjernice za određene sektore ili određene negativne učinke.

2. *Smjernice koje se izdaju u skladu sa stavkom 1. uključuju:*

- (a) smjernice i primjere najbolje prakse o tome kako provoditi dužnu pažnju u skladu s obvezama iz članaka od 5. do 16., posebno postupak utvrđivanja u skladu s člankom 8., rangiranje učinaka po prioritetu u skladu s člankom 9., odgovarajuće mjere za prilagodbu praksi nabave u skladu s člankom 10. stavkom 2. i člankom 11. stavkom 3., odgovoran prekid sudjelovanja u skladu s člankom 10. stavkom 6. i člankom 11. stavkom 7., odgovarajuće mjere za otklanjanje štete u skladu s člankom 12. te način utvrđivanja dionika i suradnje s njima u skladu s člankom 13., među ostalim putem mehanizma za obavješćivanje i postupka za podnošenja pritužbe uspostavljenih u članku 14.;*
- (b) praktične smjernice o planu tranzicije iz članka 22.;*
- (c) smjernice za pojedine sektore;*

- (d) smjernice za procjenu čimbenika rizika na razini poduzeća i poslovanja, kao i zemljopisnih i kontekstualnih, proizvodnih i uslužnih te sektorskih čimbenika rizika, uključujući one povezane sa sukobima pogođenim i visokorizičnim područjima;*
- (e) upućivanja na dostupne podatke i izvore informacija za usklađenost s obvezama iz ove Direktive te na digitalne alate i tehnologije kojima bi se mogla olakšati i poduprijeti usklađenost;*
- (f) informacije o tome kako dijeliti resurse i informacije među poduzećima i drugim pravnim subjektima u svrhu usklađenosti s odredbama nacionalnog prava donesenima na temelju ove Direktive, u skladu sa zaštitom poslovnih tajni na temelju članka 5. stavka 3. i zaštitom od moguće odmazde i osвете u skladu s člankom 13. stavkom 5.;*
- (g) informacijama za dionike i njihove predstavnike o tome kako surađivati tijekom postupka dužne pažnje.*

3. *Smjernice iz stavka 2. točkaka (a), (d) i (e) stavljaju se na raspolaganje do... [unijeti datum: 30 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Direktive]. Smjernice iz stavka 2. točkaka (a), (d) i (e) stavljaju se na raspolaganje do... [unijeti datum: 36 mjeseci od stupanja na snagu ove Direktive].*
4. *Smjernice naveden u tom članku dostupne su na svim službenim jezicima Unije. Komisija periodično preispituje smjernice i prema potrebi ih prilagođava.*

Članak 20.

Popratne mjere

1. Kako bi pružile informacije i potporu poduzećima, *njihovim poslovnim* partnerima *i dionicima*, države članice uspostavljaju pojedinačne ili zajedničke namjenske internetske stranice, platforme ili portale i upravljaju njima. U tom se pogledu posebna pozornost posvećuje MSP-ovima koji su prisutni u *lancima aktivnosti* poduzeća. *Te internetske stranice, platforme ili portali posebno omogućuju pristup:*
 - (a) *sadržaju i kriterijima za izvyješćivanje kako ih je utvrdila Komisija u delegiranim aktima donesenima na temelju članka 16. stavka 3.;*

- (b) smjernicama Komisije o dobrovoljnim oglednim ugovornim klauzulama utvrđenima u članku 18. i smjernicama koje izdaje u skladu s člankom 19.;*
- (c) jedinstvenoj službi za pomoć iz članka 21.; kao i*
- (d) informacijama za dionike i njihove predstavnike o tome kako surađivati tijekom postupka dužne pažnje.*

2. Ne dovodeći u pitanje pravila o državnim potporama, države članice mogu pružati financijsku potporu MSP-ovima. ***Države članice također mogu pružiti potporu dionicima kako bi se olakšalo izvršavanje prava utvrđenih u ovoj Direktivi.***
3. Komisija može dopuniti mjere potpore država članica na temelju postojećeg djelovanja Unije kojim se podupire dužna pažnja u Uniji i u trećim zemljama te može osmisliti nove mjere, uključujući poticanje industrijskih ili višedioničkih inicijativa kako bi se poduzećima pomoglo da ispune svoje obveze.

4. *Ne dovodeći u pitanje članke 25., 26. i 29., poduzeća mogu sudjelovati u industrijskim i višedioničkim inicijativama kako bi poduprla provedbu obveza iz članaka od 7. do 16. u mjeri u kojoj su takve inicijative primjerene za potporu ispunjavanju tih obveza. Posebno, nakon što procijene njihovu primjerenost, poduzeća mogu iskoristiti relevantne analize rizika koje su provedene u okviru industrijske ili višedioničke inicijative ili koju su proveli članovi tih inicijativa ili se može pridružiti tim analizama te može poduzeti učinkovite odgovarajuće mjere u okviru takvih inicijativa ili se pridružiti tim mjerama. Pritom poduzeća prate učinkovitost takvih mjera i nastavljaju poduzimati odgovarajuće mjere, ako je potrebno, kako bi osigurala ispunjavanje svojih obveza.*

Komisija i države članice mogu pomoći u širenju informacija o tim inicijativama i njihovu ishodu. Komisija u suradnji s državama članicama *izdaje* smjernice u kojima se *određuju kriteriji prikladnosti i metodologija koju poduzeća trebaju primjenjivati kako bi procijenila* prikladnost industrijskih i višedioničkih inicijativa.

5. *Ne dovodeći u pitanje članke 25., 26. i 29., poduzeća mogu koristiti verifikaciju koju provodi neovisna treća strana u vezi s poduzećima u svojem lancu aktivnosti kako bi poduprla provedbu obveza dužne pažnje, u mjeri u kojoj je takva verifikacija primjerena za potporu ispunjavanju relevantnih obveza. Verifikaciju koju provodi treća strana mogu provoditi druga poduzeća ili se ona može provoditi u okviru industrijskih ili višedioničkih inicijativa. Neovisni verifikatori treće strane postupaju objektivno i potpuno neovisno o poduzeću, nisu u nikakvom sukobu interesa i ne podliježu izravnom ili neizravnom vanjskom utjecaju te se suzdržavaju od svakog djelovanja koje nije u skladu s njihovom neovisnošću. Trebali bi biti iskusni i stručni za pitanja okoliša ili ljudskih prava, ovisno o prirodi negativnog učinka, te odgovarati za kvalitetu i pouzdanost verifikacije koju provode.*

Komisija u suradnji s državama članicama izdaje smjernice u kojima se određuju kriteriji prikladnosti i metodologija koju poduzeća trebaju primjenjivati kako bi procijenila prikladnost verifikatora treće strane, kao i smjernice za praćenje točnosti, učinkovitosti i cjelovitosti verifikacije koju provodi treća strana.

Članak 21.

Jedinstvena služba za pomoć

- 1. Komisija uspostavlja jedinstvenu službu za pomoć putem koje poduzeća mogu tražiti informacije, smjernice i potporu za ispunjavanje njihovih obveza na temelju ove Direktive.***
- 2. Relevantna nacionalna tijela u svakoj državi članici surađuju s jedinstvenom službom za pomoć kako bi pomogla u prilagodavanju informacija i smjernica nacionalnim kontekstima i širenju tih informacija i smjernica.***

Članak 22.

Borba protiv klimatskih promjena

1. Države članice osiguravaju da poduzeća iz članka 2. stavka 1. **točki (a), (b) i (c)** i članka 2. stavka 2. **točki (a), (b) i (c)** donesu **i provedu plan tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena, kojim se ulaganjem najboljih napora** nastoji osigurati da su poslovni model i strategija poduzeća kompatibilni s prelaskom na održivo gospodarstvo i ograničavanjem globalnog zagrijavanja na 1,5 °C u skladu s Pariškim sporazumom **i ciljem postizanja klimatske neutralnosti kako je utvrđen u Uredbi (EU) 2021/1119, uključujući prijelazne ciljeve i ciljeve klimatske neutralnosti do 2050. i, ako je relevantno, izloženost poduzeća aktivnostima povezanim s ugljenom, naftom i plinom.**

Nacrt plana tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena iz prvog podstavka sadržava:

- (a) rokove za podciljeve povezane s klimatskim promjenama za 2030. i podciljeve za petogodišnja razdoblja do 2050. utemeljene na nepobitnim znanstvenim dokazima te, prema potrebi, apsolutne ciljeve smanjenja emisija stakleničkih plinova iz opsega 1. opsega 2 i opsega 3. za svaku značajnu kategoriju emisija stakleničkih plinova;*
- (b) opis utvrđenih poluga dekarbonizacije i ključnih planiranih mjera za postizanje ciljeva iz točke (a), uključujući, prema potrebi, promjene u portfelju proizvoda i usluga poduzeća i uvođenje novih tehnologija;*
- (c) objašnjenje i kvantifikaciju ulaganja i financiranja kojima se podupire provedba plana tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena; kao i*
- (d) opis uloge administrativnih, upravljačkih i nadzornih tijela s obzirom na plan tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena.*

I

2. *Smatra se da su poduzeća koja prijave plan tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena u skladu s člancima 19.a, 29.a ili 40.a, ovisno o slučaju, Direktive 2013/34/EU ispunila obvezu donošenja plana tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena utvrđenu u stavku 1. ovog članka.*

Smatra se da su poduzeća koja su uključena u plan tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena njihova matičnog poduzeća, prijavljen u skladu s člankom 29.a ili 40.a, ovisno o slučaju, Direktive 2013/34/EU ispunila obvezu donošenja plana tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena utvrđenu u stavku 1. ovog članka.

3. *Države članice osiguravaju da se plan za ublažavanje klimatskih promjena utvrđenu u stavku 1. ovog članka. iz stavka 1. ažurira svakih 12 mjeseci i da sadržava opis napretka koji je poduzeće ostvarilo u postizanju ciljeva iz stavka 1. drugog podstavka točke (a).*

Članak 23.

Ovlašteni predstavnik

1. Države članice **zahtijevaju da** svako poduzeće **navedeno u** članku 2. stavka 2., **koje djeluje u državi članici**, imenuje pravnu ili fizičku osobu koja ima poslovni nastan ili boravište u jednoj od država članica u kojoj posluje kao svojeg ovlaštenog predstavnika. Imenovanje je valjano kada ga potvrdi ovlašteni predstavnik.

2. Države članice **zahtijevaju** da **ovlašteni predstavnik ili poduzeće prijave** ime, adresu, adresu elektroničke pošte i telefonski broj ovlaštenog predstavnika ■ nadzornom tijelu u državi članici u kojoj ovlašteni predstavnik ima domicil ili poslovni nastan **i ,ako je različito, nadležnom nadzornom tijelu kako je utvrđeno u članku 24. stavku 3.** Države članice osiguravaju da je ovlašteni predstavnik dužan na zahtjev dostaviti primjerak imenovanja na službenom jeziku države članice bilo kojem nadzornom tijelu.
3. Države članice **zahtijevaju da ovlašteni predstavnik ili poduzeće obavijeste** nadzorno tijelo u državi članici u kojoj ovlašteni predstavnik ima domicil ili poslovni nastan i, ako je različito, **nadležno** nadzorno tijelo **kako je utvrđeno u članku 24. stavku 3.** da je riječ o poduzeću u smislu članka 2. stavka 2.

4. Države članice **zahtijevaju** da svako poduzeće ovlasti svojeg ovlaštenog predstavnika za primanje obavijesti od nadzornih tijela o svim pitanjima potrebnima za usklađivanje s odredbama **nacionalnog prava** kojima se prenosi ova Direktiva i njihovu provedbu. Poduzeća su dužna svojem ovlaštenom predstavniku dati potrebne ovlasti i sredstva za suradnju s nadzornim tijelima.
5. *Ako poduzeće iz članka 2. stavka 2. ne ispuni obveze utvrđene u ovom članku, sve države članice u kojima takvo poduzeće posluje nadležne su za izvršenje ispunjenja tih obveza u skladu sa svojim nacionalnim pravom. Država članica koja namjerava izvršiti obveze utvrđene u ovom članku obavješćuje nadzorna tijela putem Europske mreže nadzornih tijela uspostavljene u skladu s člankom 28. kako ih ne bi izvršile druge države članice.*

Članak 24.

Nadzorna tijela

1. Svaka država članica imenuje jedno ili više nadzornih tijela za nadziranje usklađenosti s obvezama utvrđenima u odredbama nacionalnog prava donesenima u skladu s člancima od 7. do 16. i člankom 22.

2. U pogledu poduzeća iz članka 2. stavka 1., nadležno nadzorno tijelo jest tijelo države članice u kojoj poduzeće ima sjedište.
3. Kada je riječ o poduzeću iz članka 2. stavka 2., nadležno nadzorno tijelo jest tijelo države članice u kojoj društvo ima podružnicu. Ako poduzeće nema podružnicu ni u jednoj državi članici ili ima podružnice u više država članica, nadležno nadzorno tijelo jest nadzorno tijelo države članice u kojoj je poduzeće ostvarilo većinu svojeg neto prometa u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini prije datuma navedenog u članku 37. ili na datum na koji poduzeće prvi put ispuni kriterije iz članka 2. stavka 2., ovisno o tome što nastupi kasnije.

Poduzeće iz članka 2. stavka 2. može, na temelju promjene okolnosti zbog koje ostvaruje većinu svojeg prometa u Uniji u drugoj državi članici, podnijeti propisno obrazložen zahtjev za promjenu nadzornog tijela koje je nadležno za uređivanje pitanja obuhvaćenih ovom Direktivom u pogledu tog poduzeća.

4. *Ako matično društvo ispunjava obveze koje proizlaze iz ove Direktive u ime svojih društava kćeri u skladu s člankom 6., nadležno nadzorno tijelo matičnog društva surađuje s nadležnim nadzornim tijelom društva kćeri, koje će ostati nadležno da bi osiguralo da društvo kći podliježe izvršavanju ovlasti u skladu s člankom 25. U tom pogledu Europska mreža nadzornih tijela uspostavljena na temelju članka 28. olakšava potrebnu suradnju, koordinaciju i pružanje uzajamne pomoći u skladu s člankom 28.*
5. Ako država članica imenuje više od jednog nadzornog tijela, osigurava da su nadležnosti tih nadzornih tijela jasno definirane te da nadzorna tijela blisko i učinkovito surađuju.
6. Za potrebe ove Direktive, države članice mogu kao nadzorna tijela imenovati i tijela za nadzor reguliranih financijskih društava.

7. Do *[dvije godine od stupanja na snagu ove Direktive]* države članice obavješćuju Komisiju o imenima i podacima za kontakt nadzornih tijela imenovanih u skladu s ovim člankom, kao i o njihovim nadležnostima ako postoji nekoliko imenovanih nadzornih tijela. Obavješćuju Komisiju o svim promjenama povezanim s tim.
8. Komisija javno objavljuje popis nadzornih tijela, između ostalog i na svojim internetskim stranicama *a, ako država članica ima nekoliko nadzornih tijela, odgovarajuće nadležnosti tih tijela u vezi s ovom Direktivom.* Komisija redovito ažurira popis na temelju informacija dobivenih od država članica.

9. Države članice jamče neovisnost nadzornih tijela i osiguravaju da ona i sve osobe koje za njih rade ili koje su za njih radile te revizori, **stručnjaci i sve druge osobe** koje djeluju u njihovo ime izvršavaju svoje ovlasti nepristrano, transparentno i uz dužno poštovanje obveze čuvanja poslovne tajne. Države članice posebno osiguravaju da su nadzorna tijela pravno i funkcionalno neovisna, **ne podliježu izravnom ili neizravnom vanjskom utjecaju**, uključujući od poduzeća obuhvaćenih područjem primjene ove Direktive ili drugih tržišnih interesa, da njegovo osoblje i osobe odgovorne za upravljanje njime nemaju sukob interesa, da podliježu zahtjevima u pogledu povjerljivosti te da se suzdržavaju od svakog djelovanja koje nije u skladu s njihovim dužnostima.
10. ***Države članice osiguravaju da nadzorna tijela objavljuju i stavljaju na raspolaganje na internetu godišnje izvješće o svojim aktivnostima na temelju ove Direktive.***

Članak 25.

Ovlasti nadzornih tijela

1. Države članice osiguravaju da nadzorna tijela imaju odgovarajuće ovlasti i sredstva za izvršavanje zadaća koje su im dodijeljene na temelju ove Direktive, uključujući ovlasti da ***od poduzeća*** zahtijevaju ***pružanje informacija*** i da provode istrage povezane s ispunjavanjem obveza utvrđenih u ***člancima od 7. do 16.*** ***Države članice zahtijevaju od nadzornih tijela da nadziru donošenje i izradu tranzicijskog plana za ublažavanje klimatskih promjena u skladu sa zahtjevima iz članka 22. stavka 1.***
2. Nadzorno tijelo može pokrenuti istragu na vlastitu inicijativu ili na temelju obavijesti o potkrijepljenoj sumnji u skladu s člankom 26. ako smatra da ima dovoljno informacija koje ukazuju na to da poduzeće potencijalno krši obveze predviđene odredbama nacionalnog prava donesenima u skladu s ovom Direktivom.

3. Inspekcije se provode u skladu s nacionalnim pravom države članice u kojoj se provodi inspekcija i uz prethodno upozorenje poduzeću, osim ako bi prethodna obavijest narušila djelotvornost inspekcije. Ako u okviru istrage nadzorno tijelo želi provesti inspekciju na području države članice koja nije njegova, traži pomoć od nadzornog tijela u toj državi članici u skladu s člankom 28. stavkom 3.
4. Ako kao rezultat mjera poduzetih u skladu sa stavcima 1. i 2. nadzorno tijelo utvrdi nepoštovanje odredaba nacionalnog prava donesenih u skladu s ovom Direktivom, predmetnom poduzeću odobrava odgovarajući rok za poduzimanje korektivnih djelovanja, ako je to moguće.

Poduzimanje korektivnih djelovanja ne isključuje izricanje sankcija ili utvrđivanje građanskopravne odgovornosti u slučaju štete, u skladu s člankom 27. odnosno člankom 29.

5. Pri obavljanju svojih zadaća nadzorna tijela imaju ovlasti učiniti barem sljedeće:
- (a) naložiti poduzeću da:
 - i. prestane s kršenjem odredaba nacionalnog prava donesenih u skladu s ovom Direktivom poduzimanjem djelovanja ili prestankom postupanja;*
 - ii. se suzdrži od ponavljanja relevantnog postupanja; i*
 - iii. prema potrebi, osigura otklanjanje štete koje je razmjerno kršenju i potrebno da se to kršenje okonča;*
 - (b) izreći **sankcije** u skladu s člankom 27.; *i*
 - (c) donijeti privremene mjere **u slučaju neposrednog rizika** od ozbiljne i nepopravljive štete.

6. *Nadzorna tijela izvršavaju ovlasti iz ovog članka u skladu s nacionalnim pravom:*
- (a) izravno;*
 - (b) u suradnji s drugim tijelima; ili*
 - (c) podnošenjem zahtjeva nadležnim pravosudnim tijelima, koja osiguravaju da su pravni lijekovi djelotvorni i da imaju učinak ekvivalentan učinku sankcija koje izravno izriču nadzorna tijela.*
7. Države članice osiguravaju da svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na djelotvoran pravni lijek protiv pravno obvezujuće odluke nadzornog tijela koja se na nju odnosi, *u skladu s nacionalnim pravom.*

8. *Države članice osiguravaju da nadzorna tijela vode evidenciju o istragama iz stavka 1., u kojoj se u prvom redu navode priroda i rezultati tih istraga, te evidenciju o svakom izvršenju djelovanja poduzetog na temelju stavka 5.*
9. *Odlukama nadzornih tijela o usklađenosti poduzeća s odredbama nacionalnog prava donesenima na temelju ove Direktive ne dovodi se u pitanje građanskopravna odgovornost poduzeća u skladu s člankom 29.*

Članak 26.

Potkrijepljene sumnje

1. Države članice osiguravaju da fizičke i pravne osobe imaju pravo prijaviti potkrijepljene sumnje, *putem lako dostupnih kanala*, svakom nadzornom tijelu ako na temelju objektivnih okolnosti imaju razloga smatrati da poduzeće ne poštuje odredbe nacionalnog prava donesene na temelju ove Direktive.

2. *Države članice osiguravaju da, ako to zatraži osoba koja prijavljuje potkrijepljene sumnje, nadzorno tijelo poduzima potrebne mjere za odgovarajuću zaštitu identiteta te osobe i njezinih osobnih podataka koji bi, u slučaju da se otkriju, bili štetni za tu osobu.*
3. Ako je potkrijepljena sumnja u nadležnosti drugog nadzornog tijela, tijelo koje zaprima potkrijepljenu prijavu o sumnji proslijeđuje je tom tijelu.
4. Države članice osiguravaju da nadzorna tijela obavljaju procjenu potkrijepljenih sumnji **u odgovarajućem razdoblju** i, prema potrebi, izvršavaju svoje ovlasti kako je navedeno u članku 25.

5. Što prije i u skladu s relevantnim odredbama nacionalnog prava te u skladu s pravom Unije, nadzorno tijelo obavješćuje osobe iz stavka 1. o rezultatu procjene njihove potkrijepljene sumnje te navodi obrazloženje za taj rezultat. ***Nadzorno tijelo također obavješćuje osobe koje prijavljuju takve potkrijepljene sumnje i koje u skladu s nacionalnim pravom imaju legitiman interes u tom predmetu o svojoj odluci o prihvaćanju ili odbijanju zahtjeva za djelovanje, kao i o opisu daljnjih koraka i mjera te praktičnim informacijama o pristupu postupcima upravnog i sudskog preispitivanja.***
6. Države članice osiguravaju da osobe koje prijavljuju potkrijepljene sumnje u skladu s ovim člankom i koje, u skladu s nacionalnim pravom, imaju legitiman interes u tom predmetu, imaju pristup sudu ili drugom neovisnom i nepristranom javnom tijelu nadležnom za preispitivanje postupovne i materijalne zakonitosti odluka, radnji ili nedjelovanja nadzornog tijela.

Članak 27.

Sankcije

1. Države članice utvrđuju pravila o sankcijama, ***uključujući novčane kazne***, koje se primjenjuju na kršenja odredaba nacionalnog prava donesenih na temelju ove Direktive i poduzimaju sve potrebne mjere radi osiguranja njihove provedbe. Predviđene sankcije učinkovite su, proporcionalne i odvraćajuće.
2. Pri odlučivanju o izricanju sankcija i, u slučaju izricanja takvih sankcija, pri određivanju njihove prirode i odgovarajuće razine u obzir se uzimaju:
 - (a) ***priroda, težina i trajanje kršenja te ozbiljnost učinaka koji proizlaze iz tog kršenja;***
 - (b) ***sva ulaganja i sva ciljana potpora koja je pružena u skladu s člancima 10. i 11.;***

- (c) svaka suradnja s drugim subjektima kako bi se prevladali dotični učinci;*
- (d) prema potrebi, razmjeri odluka o rangiranju po prioritetu u skladu s člankom 9.;*
- (e) sva relevantna prijašnja kršenja odredbi nacionalnog prava donesenih na temelju ove Direktive od strane poduzeća koja su utvrđena konačnom odlukom;*
- (f) razmjeri u kojima je poduzeće poduzelo korektivno djelovanje u pogledu dotičnog predmeta;*
- (g) financijska dobit koju je poduzeće ostvarilo ili gubici koje je izbjeglo zbog kršenja;*
- (h) svi ostali otegotni ili olakotni čimbenici primjenjivi na okolnosti dotičnog slučaja.*

3. *Države članice predviđaju barem sljedeće sankcije:*

(a) *novčane kazne;*

(b) *ako poduzeće ne postupi u skladu s odlukom o izricanju novčane kazne u primjenjivom roku, javnu izjavu u kojoj se navodi poduzeće koje je odgovorno za kršenje i priroda kršenja.*

4. Ako se izriču novčane kazne, temelje se na *neto* prometu poduzeća *na svjetskoj razini*. *Najviša gornja granica novčanih kazni ne iznosi manje od 5 % neto prometa poduzeća na svjetskoj razini u financijskoj godini koja prethodi odluci o izricanju novčane kazne.*

Države članice osiguravaju da se, u pogledu poduzeća iz članka 2. stavka 1. točke (b) i članka 2. stavka 2. točke (b), novčane kazne računaju uzimajući u obzir konsolidirani promet koji je prijavilo to krajnje matično društvo.

5. Države članice osiguravaju ***da se sve*** odluke nadzornih tijela koje sadržavaju sankcije povezane s kršenjem ***nacionalnih odredaba nacionalnog prava donesenih na temelju*** ove Direktive ***objavljaju, da su javno dostupne najmanje pet godina i da se šalju Europskoj mreži nadzornih tijela uspostavljenoj na temelju članka 28. Objavljena odluka ne sadržava nikakve osobne podatke u smislu članka 4. stavka 1. Uredbe (EU) 2016/679.***

Članak 28.

Europska mreža nadzornih tijela

1. Komisija uspostavlja Europsku mrežu nadzornih tijela, sastavljenu od predstavnika nadzornih tijela. Europska mreža nadzornih tijela olakšava suradnju nadzornih tijela i koordinaciju i usklađivanje regulatornih, istražnih i nadzornih praksi te praksi sankcioniranja koje provode nadzorna tijela te, prema potrebi, razmjenu informacija među njima.

Komisija može pozvati agencije Unije s relevantnim stručnim znanjem u područjima obuhvaćenima ovom Direktivom da se pridruže Europskoj mreži nadzornih tijela.

2. *Države članice surađuju s Europskom mrežom nadzornih tijela kako bi se identificirala poduzeća u njihovoj nadležnosti, u prvom redu pružanjem svih potrebnih informacija kako bi se procijenilo ispunjava li određeno poduzeće iz treće zemlje kriterije iz članka 2. Komisija uspostavlja zaštićen sustav za razmjenu informacija u vezi s neto prometom koji je u Uniji ostvarilo poduzeće iz članka 2. stavka 2. koje nema podružnicu ni u jednoj državi članici ili ima podružnice u različitim državama članicama, preko kojeg države članice redovito priopćuju informacije kojima raspolažu u pogledu neto prometa koji su takva poduzeća ostvarila. Komisija analizira te informacije u razumnom roku i obavještuje državu članicu u kojoj je poduzeće ostvarilo većinu svojeg neto prometa u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini, da poduzeće jest poduzeće iz članka 2. stavka 2. i da je nadzorno tijelo države članice nadležno u skladu s člankom 24. stavkom 3.*

3. Nadzorna tijela međusobno si pružaju bitne informacije i pomažu si u obavljanju svojih dužnosti te uspostavljaju mjere za učinkovitu suradnju. Uzajamna pomoć uključuje suradnju u cilju izvršavanja ovlasti iz članka 25., među ostalim u vezi s inspekcijama i zahtjevima za informacije.
4. Nadzorna tijela poduzimaju sve odgovarajuće potrebne korake da odgovore na zahtjev drugog nadzornog tijela za pomoć bez nepotrebne odgode i najkasnije u roku od mjesec dana nakon zaprimanja zahtjeva. ***Ako je to potrebno zbog okolnosti slučaja, to se razdoblje može produljiti za najviše dva mjeseca na temelju odgovarajućeg obrazloženja.*** Takvi koraci mogu posebno obuhvaćati prijenos bitnih informacija o vođenju istrage.
5. Zahtjevi za pomoć moraju sadržavati sve potrebne informacije, uključujući svrhu i obrazloženje zahtjeva. Nadzorna tijela koriste se informacijama zaprimljenima putem zahtjeva za pomoć samo u zatraženu svrhu.

6. Nadzorno tijelo koje zaprimi zahtjev izvješćuje nadzorno tijelo koje je podnijelo zahtjev o rezultatima ili, ovisno o slučaju, o napretku mjera poduzetih u cilju ispunjenja zahtjeva za pomoć.
7. Nadzorna tijela ne naplaćuju jedna drugima naknade za radnje i mjere poduzete na temelju zahtjeva za pomoć.

Međutim, nadzorna tijela mogu dogovoriti pravila za uzajamnu nadoknadu posebnih izdataka koji proizlaze iz pružanja pomoći u izvanrednim slučajevima.

8. Nadzorno tijelo koje je nadležno u skladu s člankom 24. stavkom 3. obavješćuje Europsku mrežu nadzornih tijela o toj činjenici i o svakom zahtjevu za promjenu nadležnog nadzornog tijela.
9. Ako postoje sumnje u pogledu dodjele nadležnosti, Europska mreža nadzornih tijela bit će obaviještena o informacijama na kojima se temelji ta dodjela te se može koordinirati u pronalaženju rješenja.

10. Europska mreža nadzornih tijela objavljuje:

- (a) odluke nadzornih tijela koje sadržavaju sankcije iz članka 27. stavka 5. kao i**
- (b) okvirni popis poduzeća iz trećih zemalja koja podliježu ovoj Direktivi.**

I

Članak 29.

Građanskopravna odgovornost poduzeća i pravo na potpunu naknadu štete

- 1. Države članice osiguravaju da se poduzeće može smatrati odgovornim za štetu nanesenu fizičkoj ili pravnoj osobi, pod uvjetom da:**
 - (a) poduzeće namjerno ili nepažnjom nije ispunilo obveze utvrđene u člancima 10. i 11., kada su pravo, zabrana ili obveza navedeni u Prilogu ovoj Direktivi usmjereni na zaštitu fizičke ili pravne osobe; kao i**
 - (b) zbog neispunjenja obveze iz točke (a) nanesena je šteta pravnim interesima fizičke ili pravne osobe zaštićenima na temelju nacionalnog prava.**

Poduzeće se ne može smatrati odgovornim ako su štetu nanijeli samo njegovi poslovni partneri u njegovu lancu aktivnosti.

I

2. *Ako se poduzeće smatra odgovornim u skladu sa stavkom 1., fizička ili pravna osoba ima pravo na potpunu naknadu štete u skladu s nacionalnim pravom. Potpuna naknada štete na temelju ove Direktive ne dovodi do prekomjerne naknade štete, bilo putem kaznene, višestruke ili druge vrste odštete.*
3. *Države članice osiguravaju:*
 - (a) *da nacionalna pravila o početku, trajanju, suspenziji ili prekidu rokova zastare neopravdano ne ometaju pokretanje postupaka za naknadu štete i ni u kojem slučaju nisu restriktivnija od pravila o nacionalnim općim sustavima građanskopravne odgovornosti;*

da rok zastare za pokretanje postupaka za naknadu štete na temelju ove Direktive iznosi najmanje pet godina i ni u kojem slučaju nije kraći od roka zastare utvrđenog na temelju nacionalnih općih sustava građanskopravne odgovornosti.

Rokovi zastare ne počinju teći prije prestanka kršenja i prije nego što podnositelj tužbe sazna za, ili se razumno može očekivati da zna za:

- i. postupanje i činjenicu da ono predstavlja kršenje;*
 - ii. činjenicu da mu je kršenjem nanesena šteta; kao i*
 - iii. identitet prekršitelja;*
- (b) da trošak postupka nije nedopustivo visok za podnositelje tužbe koji traže pravdu;*
- (c) da podnositelji tužbe mogu tražiti mjere zabrane, među ostalim u okviru skraćenih postupaka. Takve mjere zabrane u obliku su konačne ili privremene mjere za prestanak kršenja odredaba nacionalnog prava koje su donesene na temelju ove Direktive, i to poduzimanjem djelovanja ili prestankom postupanja;*

- (d) *da su predviđeni razumni uvjeti na temelju kojih svaka navodno oštećena strana može ovlastiti sindikat, nevladinu organizaciju za ljudska prava ili zaštitu okoliša ili drugu nevladinu organizaciju i, u skladu s nacionalnim pravom, nacionalne institucije za ljudska prava, sa sjedištem u državi članici, za pokretanje postupaka za ostvarivanje prava navodno oštećene strane, ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila građanskopravnog postupka.*

Sindikati ili nevladine organizacije mogu biti ovlaštene na temelju prvog podstavka ove točke ako ispunjava zahtjeve utvrđene nacionalnim pravom. Ti zahtjevi mogu biti da se održava stalna vlastita prisutnost i da, u skladu s njihovim statutima, sudjelovanje u ostvarivanju prava zaštićenih na temelju ove Direktive ili odgovarajućih prava u nacionalnom pravu nije komercijalno ni samo privremeno;

- (e) *da ako je tužba podnesena i podnositelj tužbe predloži utemeljeno obrazloženje koje sadržava razumno dostupne činjenice i dokaze dostatne da se potkrijepi vjerodostojnost njegova zahtjeva za naknadu štete te je naveo da su dodatni dokazi u posjedu poduzeća, sudovi mogu naložiti poduzeću da otkrije takve dokaze u skladu s nacionalnim postupovnim pravom.*

Nacionalni sudovi ograničavaju otkrivanje i čuvanje traženih dokaza na ono što je nužno i razmjerno kako bi se potkrijepio mogući zahtjev ili zahtjev za naknadu štete. Kada se utvrđuje je li nalog za otkrivanje ili čuvanje dokaza razmjeran, nacionalni sudovi razmatraju u kojoj su mjeri zahtjev ili obrana potkrijepljeni dostupnim činjenicama i dokazima kojima se opravdava zahtjev za otkrivanje dokaza; opseg i trošak otkrivanja, kao i legitimne interese svih strana, uključujući sve dotične treće strane, što uključuje sprečavanje nespecifičnih traženja informacija za koje su mali izgledi da će biti relevantne strankama u postupku; sadrže li dokazi čije se otkrivanje traži povjerljive informacije, posebno u vezi s bilo kojim trećim stranama, te koji aranžmani postoje za zaštitu takvih povjerljivih informacija.

Države članice osiguravaju da nacionalni sudovi imaju ovlasti naložiti otkrivanje dokaza koji sadrže povjerljive informacije ako smatraju da su one relevantne za postupak za naknadu štete. Države članice osiguravaju da pri davanju naloga za otkrivanje takvih informacija nacionalni sudovi imaju na raspolaganju učinkovite mjere zaštite takvih informacija.

4. *Poduzeća koja su sudjelovala u industrijskim ili višedioničkim inicijativama ili su se koristila neovisnom verifikacijom koju provode treće strane ili ugovornim klauzulama kako bi poduprla provedbu obveza dužne pažnje i dalje se neovisno o tome mogu smatrati odgovornima u skladu s ovim člankom.*
5. Građanskopravna odgovornost poduzeća za naknadu štete koja proizlazi iz ove odredbe ne dovodi u pitanje građanskopravnu odgovornost njegovih društava kćeri ili bilo kojeg izravnog i neizravnog poslovnog partnera u lancu *aktivnosti poduzeća*.
- Ako su štetu zajednički uzrokovali poduzeće i njegovo društvo kći, izravni ili neizravni poslovni partner, oni su solidarno odgovorni, ne dovodeći u pitanje odredbe nacionalnog prava koje se odnose na uvjete solidarne odgovornosti i prava na regres.*
6. Pravilima o građanskopravnoj odgovornosti u skladu s ovom Direktivom *ne ograničava se odgovornost poduzeća na temelju pravnog sustava Unije ili nacionalnih pravnih sustava i* ne dovode se u pitanje pravila Unije ili nacionalna pravila o građanskopravnoj odgovornosti povezana s negativnim učincima na ljudska prava ili okoliš kojima se predviđa odgovornost u situacijama koje nisu obuhvaćene ovom Direktivom ili kojima se predviđa stroža odgovornost od one predviđene ovom Direktivom.

7. Države članice osiguravaju da ■ odredbe nacionalnog prava kojima se prenosi ovaj članak **imaju** prevladavajuću obveznu primjenu u slučajevima kada pravo koje se primjenjuje na zahtjeve u tom smislu nije nacionalno pravo države članice.

Članak 30.

Prijava kršenja i zaštita osoba koje prijavljuju kršenja

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se Direktiva (EU) 2019/1937 **primjenjuje** na prijavljivanje ■ kršenja **odredaba nacionalnog prava kojima se prenosi** ova Direktiva i zaštitu osoba koje prijavljuju ta kršenja.

Članak 31.

Javna potpora, javna nabava i javne koncesije

Države članice osiguravaju da se ispunjavanje obveza koje proizlaze iz odredaba nacionalnog prava kojima se prenosi ova Direktiva, ili njihova dobrovoljna provedba, smatra okolišnim ili socijalnim aspektom koji ugovorna tijela, u skladu s direktivama 2014/23/EU, 2014/24/EU i 2014/25/EU, mogu uzeti u obzir u sklopu kriterija za dodjelu ugovora o javnoj nabavi i ugovora o koncesiji, te okolišnim ili socijalnim uvjetom koji ugovorna tijela mogu, u skladu s tim direktivama, odrediti u vezi s izvršenjem ugovora o javnoj nabavi ili koncesiji.

I

Članak 32.

Izmjena Direktive (EU) **2019/1937**

U točki E.2. dijela I. Priloga Direktivi (EU) **2019/1937** dodaje se sljedeća točka:

„vi. **█** Direktiva (EU) .../... Europskog parlamenta i Vijeća od ... o dužnoj pažnji za održivo poslovanje i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 *i Uredbe (EU) 2023/2859 (SL L ..., ...)*⁺.

⁺ SL: U tekst unijeti broj, datum i referencu SL-a za Direktivu sadržanu u dokumentu 2022/0051(COD).”

Članak 33.

Izmjena Uredbe (EU) 2023/2859

U dijelu B Priloga Uredbi (EU) 2023/2859 dodaje se sljedeća točka:

„17. Direktiva (EU) .../... Europskog parlamenta i Vijeća od ... o dužnoj pažnji za održivo poslovanje i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 i Uredbe (EU) 2023/2859 (SL L ..., ...) *.

+ SL: U tekst unijeti broj, datum i referencu SL-a za Direktivu sadržanu u dokumentu 2022/0051(COD)."

Članak 34.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.

2. Ovlast za donošenje delegiranih akata *iz članka 3. stavka 2. i članka 16.* dodjeljuje se Komisiji na neodređeno vrijeme *počevši od ... [datum stupanja na snagu ove Direktive]*.
3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti *iz članka 3. stavka 2. i članka 16.* Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u *Službenom listu Europske unije* ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. Opoziv ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.

6. Delegirani akt donesen na temelju **članka 3. stavka 2. ili članka 16.** stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća. ■

Članak 35.

Postupak odbora

1. ***Komisiji pomaže odbor. Taj odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁸.***
2. ***Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 4. Uredbe (EU) br. 182/2011.***

⁴⁸ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

Preispitivanje *i* izvješćivanje

- 1. Komisija podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o potrebi za utvrđivanjem dodatnih zahtjeva dužne pažnje za održivost prilagođenih reguliranim financijskim društvima u pogledu pružanja financijskih usluga i investicijskih aktivnosti te o mogućnostima za takve zahtjeve dužne pažnje i njihovim učincima, u skladu s ciljevima ove Direktive.*

U izvješću se uzimaju u obzir drugi zakonodavni akti Unije koji se primjenjuju na regulirana financijska društva. Ono se objavljuje se što je prije moguće nakon... [datum stupanja na snagu ove Direktive], ali najkasnije... [dvije godine od datuma stupanja na snagu ove Direktive]. Izvješću se, po potrebi, prilaže zakonodavni prijedlog.

2. Komisija najkasnije... [šest godina nakon datuma stupanja na snagu ove Direktive] *i svake tri godine nakon toga* podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi ove Direktive *i njezinoj učinkovitosti u postizanju ciljeva, posebno u otklanjanju negativnih učinaka. Izvješću se, po potrebi, prilaže zakonodavni prijedlog.* U prvom izvješću ocjenjuju se, *među ostalim*, sljedeća pitanja:
- (a) *učinci ove Direktive na MSP-ove, zajedno s ocjenom učinkovitosti različitih mjera i alata za potporu koju MSP-ovima pružaju Komisija i države članice;*

(b) područje primjene ove Direktive u smislu obuhvaćenih poduzeća, osigurava li se njime učinkovitost ove Direktive s obzirom na njezine ciljeve, jednaki uvjeti među obuhvaćenim subjektima i da poduzeća ne mogu zaobići primjenu ove Direktive, uključujući:

- je li potrebno revidirati članak 3. stavak 1. točku (a) kako bi se ovom Direktivom obuhvatili subjekti osnovani u pravnom obliku različitom od onih navedenih u Prilogu I. ili Prilogu II. Direktivi 2013/34/EU;*
- je li u područje primjene ove Direktive potrebno uključiti poslovne modele ili oblike gospodarske suradnje s trećim poduzećima osim onih obuhvaćenih člankom 2.;*

- *je li potrebno revidirati pragove u pogledu broja zaposlenika i neto prometa utvrđene u članku 2. i treba li uvesti sektorski pristup u visokorizičnim sektorima;*
 - *je li potrebno revidirati kriterij neto prometa ostvarenog u Uniji utvrđen u članku 2. stavku 2.;*
- (c) *je li potrebno revidirati definiciju pojma „lanac aktivnosti”;*
- (d) *je li potrebno izmijeniti Prilog ovoj Direktivi, među ostalim u svjetlu međunarodnih kretanja, te bi li ga trebalo proširiti kako bi se obuhvatili dodatni negativni učinci, posebno negativni učinci na dobro upravljanje;*

- (e) je li potrebno revidirati pravila o borbi protiv klimatskih promjena predviđena ovom Direktivom, posebno u pogledu izrade, donošenja i provedbe planova tranzicije za ublažavanje klimatskih promjena od strane poduzeća, kao i ovlasti nadzornih tijela povezane s tim pravilima;*
- (f) učinkovitost mehanizama izvršenja uspostavljenih na nacionalnoj razini, sankcija i pravila o građanskopravnoj odgovornosti;*
- (g) jesu li potrebne promjene razine usklađenosti predviđene ovom Direktivom kako bi se osigurali jednaki uvjeti za poduzeća na unutarnjem tržištu, uključujući konvergenciju i razlike među odredbama nacionalnog prava kojima se prenosi ova Direktiva.*

I

Članak 37.

Prenošenje

1. Države članice najkasnije do ... **[dvije godine od stupanja na snagu ove Direktive]** donose i objavljuju zakone, propise i administrativne odredbe potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih mjera.

One primjenjuju te mjere kako slijedi:

- (a) od ... **[tri godine od stupanja na snagu ove Direktive]** u odnosu na poduzeća iz članka 2. stavka 1. **točaka (a) i (b), koja su osnovana u skladu sa zakonodavstvom države članice i koja su u prosjeku imala više od 5000 zaposlenika i ostvarila neto promet na svjetskoj razini veći od 1 500 000 000 EUR u posljednjoj financijskoj godini koja prethodi ... [tri godine od stupanja na snagu ove Direktive] godini za koju su godišnji financijski izvještaji doneseni ili su trebali biti doneseni, uz iznimku mjera potrebnih za usklađivanje s člankom 16., koje države članice primjenjuju na ta poduzeća za financijske godine koje počinju 1. siječnja 2028. ili nakon tog datuma;**
- (b) od ... [četiri godine od stupanja na snagu ove Direktive] u odnosu na poduzeća iz članka 2. stavka 1. točaka (a) i (b), koja su osnovana u skladu sa zakonodavstvom države članice i koja su u prosjeku imala više od 3000 zaposlenika i ostvarila neto promet na svjetskoj razini veći od 900 000 000 EUR u posljednjoj financijskoj godini koja prethodi ... [četiri godine od stupanja na snagu ove Direktive] godini za koju su godišnji financijski izvještaji doneseni ili su trebali biti doneseni, uz iznimku mjera potrebnih za usklađivanje s člankom 16., koje države članice primjenjuju na ta poduzeća za financijske godine koje počinju 1. siječnja 2029. ili nakon tog datuma;

- (c) od... [*tri* godine od stupanja na snagu ove Direktive] u odnosu na poduzeća iz članka 2. stavka 2. točaka (a) i (b), koja su osnovana u skladu sa zakonodavstvom treće zemlje i koja su ostvarila neto promet veći od 1 500 000 000 EUR u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini koja prethodi... [*tri* godine od stupanja na snagu ove Direktive], uz iznimku mjera potrebnih za usklađivanje s člankom 16., koje države članice primjenjuju na ta poduzeća za financijske godine koje počinju 1. siječnja 2028. ili nakon tog datuma;
- (d) od... [četiri godine od stupanja na snagu ove Direktive] u odnosu na poduzeća iz članka 2. stavka 2. točaka (a) i (b), koja su osnovana u skladu sa zakonodavstvom treće zemlje i koja su ostvarila neto promet veći od 900 000 000 EUR u Uniji u financijskoj godini koja prethodi posljednjoj financijskoj godini koja prethodi... [četiri godine od stupanja na snagu ove Direktive], uz iznimku mjera potrebnih za usklađivanje s člankom 16., koje države članice primjenjuju na ta poduzeća za financijske godine koje počinju 1. siječnja 2029. ili nakon tog datuma;
- (e) od... [*pet* godina od stupanja na snagu ove Direktive] u odnosu na sva druga poduzeća iz članka 2. stavka 1. točaka (a) i (b) i članka 2. stavka 2. točaka (a) i (b) te poduzeća iz članka 2. stavka 1. točke (c) i članka 2. stavka 2. točke (c), uz iznimku mjera potrebnih za usklađivanje s člankom 16., koje države članice primjenjuju na ta poduzeća za financijske godine koje počinju 1. siječnja 2029. ili nakon tog datuma;

Kada države članice donose te mjere, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Države članice određuju načine tog upućivanja.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih mjera nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 38.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 39.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u ...,

Za Europski parlament

Za Vijeće

Predsjednica

Predsjednik

PRILOG

DIO I.

I

1. PRAVA I ZABRANE IZ MEĐUNARODNIH INSTRUMENATA O LJUDSKIM PRAVIMA

- 1. Pravo na život, kako se tumači u skladu s člankom 6. stavkom 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Zloupotreba tog prava uključuje, ali nije ograničena na, privatne ili javne zaštitare koji štite resurse, objekte ili osoblje poduzeća koji prouzroče smrt osobe zbog nedostatka uputa ili kontrole od strane poduzeća;**
- 2. I zabrana mučenja, okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupka, kako se tumači u skladu s člankom 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. To uključuje, ali nije ograničeno na, privatne ili javne zaštitare koji štite resurse, objekte ili osoblje poduzeća koji izlože osobu mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku zbog nedostatka uputa ili kontrole od strane poduzeća;**

3. ■ pravo na slobodu i sigurnost, *kako se tumači* u skladu s člankom 9. *stavkom 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima*;
4. ■ zabrana samovoljnog ili nezakonitog miješanja u privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje osobe te *nezakonitih napada* na *čast ili* ugled te osobe, *kako se tumači* u skladu s člankom 17. *Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima*;
5. ■ zabrana uplitanja u slobodu misli, savjesti i vjere, *kako se tumači* u skladu s člankom 18. *Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima*;
6. ■ pravo na uživanje pravednih i povoljnih radnih uvjeta, uključujući pravednu plaću *i primjerenu plaću dostatnu za život za zaposlene osobe te primjeren dohodak dostatan za život za samozaposlene osobe i maloposjednike, koju zarade od svog rada i proizvodnje*, pristojan život, sigurne i zdrave radne uvjete i razumno ograničenje radnih sati, *kako se tumači u skladu s člancima 7. i 11. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima*;

7. ■ zabrana ograničavanja pristupa radnika primjerenom stanovanju ako radna snaga stanuje u smještaju koji osigurava poduzeće te ograničavanja pristupa radnika odgovarajućoj prehrani, odjeći, vodi i sanitarnim uvjetima na radnom mjestu, ***kako se tumači*** u skladu s člankom 11. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima;
8. ■ pravo djeteta na ***najviši mogući standard zdravlja, kako se tumači*** u skladu s člankom 24. Konvencije o pravima djeteta; ■ pravo ***na obrazovanje, kako se tumači*** u skladu s člankom 28. Konvencije o pravima djeteta; ■ pravo ***na primjeren životni standard, kako se tumači*** u skladu s člankom 27. Konvencije o pravima djeteta; ***pravo djeteta na zaštitu od gospodarskog izrabljivanja i obavljanja bilo kojega posla koji bi za dijete bio pogibeln ili ometao njegovo obrazovanje, koji bi bio štetan za zdravlje djeteta ili njegov tjelesni, duševni, duhovni, moralni ili društveni razvoj, kako se tumači u skladu s člankom 32.*** Konvencije o pravima djeteta; pravo djeteta na zaštitu od svih oblika spolnog izrabljivanja i zlostavljanja te na zaštitu od otmice, prodaje ili nezakonitog premještanja na drugo mjesto u njegovoj zemlji ili izvan nje u svrhu iskorištavanja, ***kako se tumači*** u skladu s člancima 34. i 35. Konvencije o pravima djeteta;

9. ■ zabrana zapošljavanja djeteta mlađeg od dobi u kojoj završava obvezno obrazovanje, a u svakom slučaju prije nego što navrší 15 godina, osim u slučaju da je to predviđeno zakonom mjesta zaposlenja u skladu s **člankom 2. stavkom 4. Konvencije Međunarodne organizacije rada o najnižoj dobi za zapošljavanje iz 1973. (br. 138), kako se tumači** u skladu s člancima od 4. do 8. Konvencije Međunarodne organizacije rada o najnižoj dobi za zapošljavanje iz 1973. (br. 138);
10. ■ zabrana ■ najgorih oblika dječjeg rada (osobe mlađe od 18 godina), **kako se tumači** u skladu s člankom 3. Konvencije Međunarodne organizacije rada o najgorim oblicima dječjeg rada iz 1999. (br. 182). Ta provjera obuhvaća:
- (a) sve oblike ropstva ili odnose slične ropstvu, kao što su prodaja djece i trgovanje djecom, dužničko ropstvo i kmetstvo, kao i prisilni ili obvezni rad, uključujući prisilno ili obvezno novačenje djece za sudjelovanje u oružanim sukobima;

- (b) iskorištavanje, podvođenje ili nuđenje djeteta za prostituciju, za proizvodnju pornografije ili sudjelovanje u pornografskim predstavama;
- (c) iskorištavanje, pribavljanje ili nuđenje djeteta za nezakonite aktivnosti, osobito za proizvodnju droge ili trgovanje drogom; *kao i*
- (d) posao koji bi po svojoj prirodi ili okolnostima u kojima se obavlja mogao naštetiti zdravlju, sigurnosti ili moralu djece;

11. ■ zabrana prisilnog *ili obveznog* rada, *što znači* svakog rada ili usluge koji se zahtijevaju od neke osobe pod prijetnjom bilo kakve kazne i za koje se ta osoba nije dobrovoljno ponudila, na primjer kao posljedica dužničkog ropstva ili trgovine ljudima, *kako se tumači u skladu s člankom 2. stavkom 1. Konvencije Međunarodne organizacije rada o prisilnom radu iz 1930. (br. 29)*. Prisilni *ili obvezni* rad *ne znači* poslovi ili usluge koji su u skladu s člankom 2. stavkom 2. Konvencije Međunarodne organizacije rada o prisilnom radu iz 1930. (br. 29) ili člankom 8. stavkom 3. točkama (b) i (c) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima;

12. **■** zabrana svih oblika ropstva *i trgovine robljem, uključujući prakse* slične ropstvu, kmetstvu ili drugim oblicima prevlasti ili ugnjetavanja na radnom mjestu, kao što su ekstremno gospodarsko izrabljivanje ili seksualno iskorištavanje i ponižavanje, *ili trgovina ljudima, kako se tumači* u skladu s člankom 8. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima;

-
13. **■** pravo na slobodu udruživanja, okupljanja, i prava na organiziranje i kolektivno pregovaranje, *kako se tumači* u skladu s člancima 21. i 22. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, člankom 8. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, Konvencijom Međunarodne organizacije rada o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje iz 1948. (br. 87) i Konvencijom Međunarodne organizacije rada o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje iz 1949. (br. 98). *Ta prava uključuju sljedeće:*

- (a) radnici mogu slobodno osnivati sindikate ili pristupiti sindikatima;

- (b) osnivanje sindikata, pristupanje sindikatu i članstvo u njemu ne smiju biti razlog za neopravdanu diskriminaciju ili odmazdu;
- (c) *sindikati* mogu slobodno djelovati u skladu sa svojim statutima i pravilima bez uplitanja nadležnih tijela; *i*
- (d) pravo na štrajk i pravo na kolektivno pregovaranje.

14. ■ zabrana nejednakog postupanja pri zapošljavanju, osim u slučaju da je to opravdano zahtjevima za zapošljavanje, *kako se tumači* u skladu s *člancima* 2. i ■ 3. Konvencije Međunarodne organizacije rada o jednakosti plaća iz 1951. (br. 100), *člancima* 1. i ■ 2. Konvencije Međunarodne organizacije rada o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje iz 1958. (br. 111) i člankom 7. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima. *To posebno uključuje sljedeće:*

- (a) *isplatu nejednake naknade za rad jednake vrijednosti; i*

- (b) *diskriminaciju na temelju nacionalnog ili socijalnog podrijetla, rase, boje kože, spola, vjeroispovijesti ili političkog mišljenja;*

15. **zabrana uzrokovanja mjerljive degradacije okoliša, kao što su štetna promjena tla, onečišćenje vode ili zraka, štetne emisije, prekomjerna potrošnja vode, *degradacija zemljišta*, ili drugi utjecaj na prirodne resurse, *kao što je deforestacija, koja:***

- (a) ***znatno*** narušava prirodne temelje za čuvanje i proizvodnju hrane;
- (b) osobi uskraćuje pristup sigurnoj i čistoj vodi za piće;
- (c) osobi otežava pristup sanitarnim čvorovima ili ih uništava;
- (d) šteti zdravlju, sigurnosti, uobičajenoj uporabi zemljišta ***ili zakonito stečenoj imovini*** osobe;

(e) znatno negativno utječe na usluge ekosustava putem kojih ekosustav izravno ili neizravno doprinosi dobrobiti ljudi;

kako se tumači u skladu s člankom **6. stavkom 1.** Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i **člancima 11. i 12.** Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima;

16. **pravo pojedinaca, skupina i zajednica na zemljište i resurse te pravo na to da ne budu lišeni sredstava za život, što podrazumijeva zabranu** nezakonite deložacije ili zauzimanja zemljišta, šuma i voda pri stjecanju, razvoju ili drugom korištenju zemljišta, šuma i voda, uključujući deforestaciju, čija upotreba osigurava egzistenciju osobe, **kako se tumači** u skladu s **člancima 1. i 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i člancima 1., 2. i 11.** Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima.

2. INSTRUMENTI ZA LJUDSKA PRAVA I TEMELJNE SLOBODE

- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,
- Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima,

- Konvencija o pravima djeteta,

- temeljne/glavne konvencije Međunarodne organizacije rada:
- Konvencija o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje, 1948. (br. 87),

- Konvencija o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje, 1949. (br. 98),
 - Konvencija o prisilnom radu, 1930. (br. 29) i njezin Protokol iz 2014.,
 - Konvencija o ukidanju prisilnog rada, 1957. (br. 105),
 - Konvencija o najnižoj dobi za zapošljavanje, 1973. (br. 138),
- I**
- Konvencija o najgorim oblicima dječjeg rada, 1999. (br. 182),
 - Konvencija o jednakosti plaća, 1951. (br. 100),
 - Konvencija o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje, 1958. (br. 111).

ZABRANE I OBVEZE SADRŽANE U OKOLIŠNIM INSTRUMENTIMA

1. **Obveza** izbjegavanja ili svođenja na najmanju moguću razinu negativnih učinaka na biološku raznolikost, **kako se tumači** u skladu s člankom 10. točkom (b) Konvencije o biološkoj raznolikosti iz 1992. **i mjerodavnim pravom u relevantnoj jurisdikciji**, uključujući obveze iz Kartagenskog protokola o razvoju, rukovanju, prijevozu, uporabi, prijenosu i oslobađanju modificiranih živih organizama i Protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlaze iz njihova korištenja uz Konvenciju o biološkoj raznolikosti od 12. listopada 2014.;
2. **zabrana uvoza, izvoza, ponovnog izvoza ili unošenja s mora** bilo koje jedinke uvrštene u **dodatke od I. do III.** Konvenciji o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES) od 3. ožujka 1973. bez dozvole, **kako se tumači** u skladu s člancima III., IV. i V. **Konvencije**;

3. **■** zabrana proizvodnje, *uvoza i izvoza* proizvoda kojima je dodana živa *navedenih u dijelu I. Prilogu A* Minamatskoj konvenciji o živi od 10. listopada 2013. (Minamatska konvencija), *kako se tumači u skladu s člankom 4. stavkom 1. Konvencije*;
4. **■** zabrana uporabe žive *ili* živinih spojeva u proizvodnim postupcima *navedenima u dijelu I. Priloga B* Minamatskoj konvenciji nakon datuma postupnog ukidanja navedenog u Konvenciji za *pojedinačne procese, kako se tumači u skladu s člankom 5. stavkom 2. Konvencije*;
5. **■** zabrana *nezakonite* obrade otpadne žive, *kako se tumači u skladu s člankom 11. stavkom 3. Minamatske konvencije i člankom 13. Uredbe (EU) 2017/852 Europskog parlamenta i Vijeća*¹;
6. **■** zabrana proizvodnje i upotrebe kemikalija *navedenih u Prilogu A* Stockholmskoj konvenciji od 22. svibnja 2001. o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, *kako se tumači u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (a) podtočkom i. Konvencije i Uredbom (EU) 2019/1021 Europskog parlamenta i Vijeća*²;

¹ *Uredba (EU) 2017/852 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o živi i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1102/2008 (SL L 137, 24.5.2017., str. 1.).*

² *Uredba (EU) 2019/1021 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o postojanim organskim onečišćujućim tvarima (SL L 169, 25.6.2019., str. 45.).*

7. **■** zabrana *nezakonitog* rukovanja, prikupljanja, skladištenja i odlaganja otpada, *kako se tumači u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (d), podtočkama i. i ii. Konvencije o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i člankom 7. Uredbe (EU) 2019/1021*;
8. **■** zabrana uvoza *ili izvoza* kemikalije navedene u Prilogu III. *Roterdamskoj konvenciji* o postupku prethodnog pristanka za određene opasne kemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini (UNEP/FAO) *od 10. rujna 1998., kako se tumači u skladu s člankom 10. stavkom 1., člankom 11. stavkom 1. točkom (b) i člankom 11. stavkom 2. Konvencije i navodima stranke uvoznice ili izvoznice* koja je potpisnica Konvencije u skladu s postupkom prethodnog informiranog pristanka;
9. **■** zabrana *nezakonite* proizvodnje, *potrošnje, uvoza i izvoza kontroliranih* tvari iz *priloga A, B, C i E Montrealskom protokolu o tvarima koje oštećuju ozonski sloj uz Bečku konvenciju* o zaštiti ozonskog sloja, *kako se tumači u skladu s člankom 4.B Montrealskog protokola i odredbama o licenciranju na temelju mjerodavnog prava u relevantnoj jurisdikciji*;

10. ■ zabrana izvoza opasnog *ili drugog* otpada, *kako se tumači* u skladu s člankom 1. *stavcima 1. i 2.* Baselske konvencije o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovu odlaganju od 22. ožujka 1989. (Baselska konvencija) i ■ Uredbom (EZ) br. 1013/2006 Europskog parlamenta i Vijeća³:
- (a) stranci *Konvencije* koja je zabranila uvoz takvog opasnog i drugog otpada, *kako se tumači u skladu s člankom 4. stavkom 1. točkom (b)* Baselske konvencije;
 - (b) u zemlju uvoza ■ koja ne pristane na određeni uvoz u pisanom obliku, u slučaju kada ta zemlja uvoza nije zabranila uvoz takvog opasnog otpada, *kako se tumači u skladu s člankom 4. stavkom 1. točkom (c)* Baselske konvencije;
 - (c) strankama koje nisu potpisnice Baselske konvencije, *kako se tumači u skladu s člankom 4. stavkom 5.* Baselske konvencije;
 - (d) u zemlju uvoza ako se takvim opasnim ili drugim otpadom ne gospodari na način prihvatljiv za okoliš u toj zemlji ili drugdje, *kako se tumači u skladu s člankom 4. stavkom 8. prvom rečenicom* Baselske konvencije ■ ;

³ Uredba (EZ) br. 1013/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006. o pošiljkama otpada (SL L 190, 12.7.2006., str. 1.).

11. ■ zabrana izvoza opasnog otpada iz zemalja navedenih u Prilogu VII. Baselskoj konvenciji u zemlje koje nisu navedene u Prilogu VII. *za djelatnosti navedene u Prilogu IV. Baselskoj konvenciji, kako se tumači u skladu s člankom 4.A Baselske konvencije i člancima 34. i 36. Uredbe (EZ) br. 1013/2006* ■ ;
12. ■ zabrana uvoza opasnog i drugog otpada iz *stranke koja nije potpisnica* Baselske konvencije *i koja je nije ratificirala, kako se tumači u skladu s člankom 4. stavkom 5.* Baselske konvencije;
13. *obveza izbjegavanja ili svodenja na najmanju moguću razinu negativnih učinaka na imovinu koja je određena kao prirodna baština kako je definirana u članku 2. Konvencije o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine od 16. studenoga 1972. (Konvencija o svjetskoj baštini), kako se tumači u skladu s člankom 5. točkom (d) Konvencije o svjetskoj baštini i mjerodavnim pravom u relevantnoj jurisdikciji;*

14. *obveza izbjegavanja ili svodenja na najmanju moguću razinu negativnih učinaka na močvarna područja kako su definirana u članku 1. Konvencije o močvarama od međunarodne važnosti, posebno kao staništa ptica močvarica od 2. veljače 1971. (Ramsarska konvencija), kako se tumači u skladu s člankom 4. stavkom 1. Ramsarske konvencije i mjerodavnim pravom u relevantnoj jurisdikciji;*
15. *obveza sprečavanja onečišćenja s brodova, kako se tumači u skladu s Međunarodnom konvencijom o sprečavanju onečišćenja s brodova od 2. studenoga 1973., kako je izmijenjena Protokolom iz 1978. (MARPOL 73/78). Ta provjera obuhvaća:*
- (a) *zabranu ispuštanja u more:*
- i. *nafte ili naftnih smjesa kako su definirane u pravilu 1. iz Priloga I. Konvenciji MARPOL 73/78, kako se tumače u skladu s pravilima od 9. do 11. iz Priloga I. Konvenciji MARPOL 73/78;*
- ii. *štetnih tekućih tvari kako su definirane u pravilu 1. stavku 6. iz Priloga II. Konvenciji MARPOL 73/78, kako se tumače u skladu s pravilima 5. i 6. iz Priloga II. Konvenciji MARPOL 73/78; i*

iii. otpadnih voda kako su definirane u pravilu 1. stavku 3. iz Priloga IV. Konvenciji MARPOL 73/78, kako se tumače u skladu s pravilima 8. i 9. iz Priloga IV. Konvenciji MARPOL 73/78;

(b) zabranu nezakonitog onečišćenja štetnim tvarima koje se prevoze morem u pakiranom obliku kako je definirano u pravilu 1. iz Priloga III. Konvenciji MARPOL 73/78, kako se tumači u skladu s pravilima od 1. do 7. iz Priloga III. Konvenciji MARPOL 73/78; i

(c) zabranu nezakonitog onečišćenja smećem s brodova kako je definirano u pravilu 1. iz Priloga V. Konvenciji MARPOL 73/78, kako se tumači u skladu s pravilima od 3. do 6. iz Priloga V. Konvenciji MARPOL 73/78;

16. obveza sprečavanja, smanjivanja i nadziranja onečišćenja morskog okoliša potapanjem, kako se tumači u skladu s člankom 210. Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora od 10. prosinca 1982. (UNCLOS) i mjerodavnim pravom u relevantnoj jurisdikciji.
